រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យ
ឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥ - ២០២៥

«តម្រង់ទិសទីផ្សារនិងបង្កើតលក្ខខណ្ឌអំណោយផល
ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម»

បានទទួលការឯកភាពពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
ក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គ នាថ្ងៃទី៦ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៥

មាតិកា

ខ្លឹមសារសង្ខេបប្រតិបត្តិ i-v

១- សេចក្តីផ្តើម ១

១-១- ភាពចាំបាច់នៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ១

១-២- បរិការណ៍សំខាន់ៗនៃមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ៣

២- ស្ថានភាពឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ៥

២-១- ទិដ្ឋភាពរួមនៃរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្ម ៥

២-២- បញ្ហាប្រឈមគន្លឹះៗនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ៩

៣- ចក្ខុវិស័យ ១៥

៤- គោលបំណងនិងគោលដៅ ១៦

៥- ក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ ១៨

៥-១- យុទ្ធសាស្ត្រគន្លឹះនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ១៨

៥-២- វិសាលភាពនិងវិស័យអាទិភាព ១៩

៥-៣- អភិក្រមនៃការអនុវត្ត ២១

៦- វិធានការគោលនយោបាយនិងផែនការសកម្មភាព ២២

៦-១- ការជំរុញការទាក់ទាញវិនិយោគ ២២

៦-២- ការពង្រីកនិងទំនើបកម្មសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ២៦

៦-៣- ការកែលម្អបរិស្ថាននិយតកម្ម ២៨

៦-៤ - ការសម្របសម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រ ៣១

៧- យន្តការដឹកនាំ សម្របសម្រួល និងអនុវត្តគោលនយោបាយ ៣៧

៧-១- ការពង្រឹងតួនាទីនៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ៣៨

៧-២- ការកែសម្រួលមុខងារនិងពង្រឹងសមត្ថភាពគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា ៣៩

៧-៣- ការតម្រង់ទិសមុខងារគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ៤១

៧-៤- ការពង្រឹងយន្តការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយវិស័យឯកជន ៤១

៧-៥- ការតាមដាននិងការត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តគោលនយោបាយ ៤២

៨- ការគ្រប់គ្រងហានិភ័យសំខាន់ៗ ៤២

៩- សេចក្តីសន្និដ្ឋាន ៤៤

ខ្លឹមសារសង្ខេបប្រតិបត្តិ

១- ឈរលើទស្សនវិស័យវែងឆ្ងាយរបស់កម្ពុជាឆ្ពោះទៅឆ្នាំ២០៣០ ជាពិសេស ***«យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ-ដំណាក់កាលទី៣»*** រាជរដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំនិងដាក់ចេញនូវ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ដើម្បីជាមគ្គុទ្ទេសក៍ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការរក្សាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ប្រកបដោយចីរភាពនិងបរិយាប័ន្ន តាមរយៈការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច ការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង និងការលើកកម្ពស់ផលិតភាព។

២- ការរៀបចំនិងការដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយនេះ គូសបញ្ជាក់ពីភាពចាំបាច់និងភាពបន្ទាន់ក្នុងការបង្កើតនូវ***«យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មី»*** ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក និងសភាពការណ៍ប្រែប្រួលនៃនិម្មាបនកម្មសេដ្ឋកិច្ចតំបន់និងពិភពលោក រួមមាន៖ *ទី១-* ភាពអំណោយផលនៃកត្តាភូមិសាស្ត្រនយោបាយសម្រាប់ការតភ្ជាប់សេដ្ឋកិច្ចនិងឧស្សាហកម្មកម្ពុជាទៅនឹងតំបន់ ពិសេស ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាននិងសេរីភាវូបនីយកម្មសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ *ទី២-* តួនាទីនៃវិស័យឧស្សាហកម្មក្នុងការបង្កើតនូវកំណើននិងការងារថ្មី នៅក្នុងបរិការណ៍នៃសេដ្ឋកិច្ចបើកចំហ កត្តាផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និងការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗ ដែលអំណោយផលចំពោះការរីកលូតលាស់នៃវិស័យឧស្សាហកម្ម *ទី៣-* តួនាទីនៃវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាឧបករណ៍គោលនយោបាយសម្រាប់ពង្រឹងការតភ្ជាប់រវាងវិស័យជន្ទល់សេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ ដូចជា វិស័យកសិកម្មនិងសេវាកម្ម ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចបន្ថែមទៀត និង *ទី៤-* សារៈសំខាន់នៃវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាការដ្ឋាននៃការកែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធនិងស្ថាប័នគ្រប់គ្រងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ សំដៅលើកកម្ពស់ផលិតភាពសេដ្ឋកិច្ចសម្រាប់រយៈពេលវែងនិងបញ្ចៀសបាននូវ ***«អន្ទាក់ប្រទេសមានចំណូលមធ្យម»***។

៣- ស្ថានភាពឧស្សាហកម្មកម្ពុជាមានសភាពទន់ខ្សោយ ឆ្លុះបញ្ចាំងពីរចនាសម្ព័ន្ធផលិតកម្មសាមញ្ញនិងតូចចង្អៀត ដែលប្រមូលផ្តុំជុំវិញផលិតកម្មសម្លៀកបំពាក់និងការកែច្នៃអាហារ ហើយមូលដ្ឋានផលិតភាគច្រើនមានលក្ខណៈគ្រួសារនិងមិនទាន់មានសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិ។ ចំណុចសំខាន់ៗនៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា រួមមាន មូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មមិនសូវសំបូរបែប រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មប្រហោងកណ្តាល និងក្រៅផ្លូវការ សហគ្រិនភាពនៅទន់ខ្សោយនិងប្រមូលផ្តុំតែនៅទីក្រុង ព្រមទាំងតម្លៃបន្ថែមទាបនិងបច្ចេកវិទ្យាទន់ខ្សោយ ដែលក្នុងនោះចំនួនសហគ្រាសមីក្រូមានច្រើនជាង៩៧% ប៉ុន្តែផ្តល់ការងារបានតែ៣០% និងមាន ផលរបបសរុបតែ១៧% សហគ្រាសធុនធំមានតែ០,៦% ប៉ុន្តែផ្តល់ការងារបាន៦៣% និងមានផលរបបសរុប៧៦% ហើយសហគ្រាសមិនផ្លូវការមានច្រើនលើសលប់។ សហគ្រិនភាពនៅទន់ខ្សោយនិងប្រមូលផ្តុំតែនៅទីក្រុង ក្នុងនោះសហគ្រាសជាង

៤២% ទើបបង្កើតចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៨ មក សហគ្រាសកម្មន្តសាលធុនធំជាង៦៣% ជាការវិនិយោគពីបរទេស និងភាគច្រើនបម្រើឱ្យគោលដៅនាំចេញ សហគ្រាសកម្មន្តសាលធុនធំ៦៨% មានមូលដ្ឋាននៅរាជធានីភ្នំពេញ និង ១៣% នៅខេត្តកណ្ដាល។

៤- ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ប្រឈមនឹងបញ្ហាគន្លឹះៗចំនួនប្រាំ គឺ៖ *ទី១-* កង្វះភាពជាអ្នកដឹកនាំ ការសម្របសម្រួល និងការសម្រេចចិត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពក្នុងគ្រប់កម្រិត ពិសេស ការគាំទ្រសំខាន់ៗពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហាផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងឡូជីស្ទិក ធនធានមនុស្ស និងជំនាញ ព្រមទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រផ្សេងទៀត *ទី២-* ការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានចំណេះដឹងផ្នែកបច្ចេកទេសនិងជំនាញ ដែលជាអាទិភាពសំខាន់ ដើម្បីប្រែក្លាយកម្លាំងពលកម្មឱ្យមានជំនាញនិងមានសមត្ថភាពឈោងចាប់យកបច្ចេកទេសនិងបច្ចេកវិទ្យាខ្ពស់ *ទី៣-* ការរៀបចំហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មនៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ ពិសេស កង្វះការសម្រប-សម្រួលក្នុងការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត ដូចជា ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ទឹកស្អាត បណ្ដាញផ្លូវគមនា-គមន៍ លូបញ្ចេញកាកសំណល់ និងការផ្ដល់សេវាសាធារណៈឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ *ទី៤-* ការអភិវឌ្ឍទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុនៅមានកម្រិត ដែលជាឧបសគ្គដល់ការផ្ដល់ហិរញ្ញប្បទានគម្រោងឧស្សាហកម្ម ទាំងយន្តការហិរញ្ញប្បទានសាធារណៈនិងឯកជន និង*ទី៥-* បញ្ហាទីផ្សារការងារនិងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ដែលជាគន្លឹះធានាស្ថិរភាពទីផ្សារការងារនិងការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្ម ក៏ដូចជាការលើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងជីវភាពរបស់ពលករ។

៥- ចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺជំរុញកែប្រែនិងធ្វើទំនើបកម្មរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ពីឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម ឈានទៅឧស្សាហកម្មផ្អែកលើជំនាញត្រឹមឆ្នាំ២០២៥ តាមរយៈការតភ្ជាប់ទៅនឹងខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល សមាហរណកម្មទៅក្នុងបណ្ដាញផលិតកម្មតំបន់ និងការអភិវឌ្ឍកន្សោមផលិតកម្មប្រទាក់ក្រឡាទន្ទឹមនឹងការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែងនិងការលើកកម្ពស់ផលិតភាពឧស្សាហកម្មក្នុងស្រុក ហើយបន្តឈានទៅអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មទំនើបដែលផ្អែកជាសំខាន់លើមូលដ្ឋានបច្ចេកវិទ្យានិងចំណេះដឹង។ ការសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យនេះនឹងរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ការទ្រទ្រង់និងលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ប្រកបដោយចីរភាពនិងបរិយាប័ន្ន ការបង្កើតការងារ ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមក្នុងសេដ្ឋកិច្ច និងការបង្កើនប្រាក់ចំណូលសមរម្យជូនប្រជាជនកម្ពុជា។

៦- ដើម្បីសម្រេចចក្ខុវិស័យខាងលើ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់នូវគោលដៅចំនួនបី៖ *ទី១-* បង្កើនចំណែកនៃវិស័យឧស្សាហកម្មក្នុង ផ.ស.ស. ឱ្យបានដល់៣០% នៅឆ្នាំ២០២៥ (២៤,១% នៃផ.ស.ស. នៅឆ្នាំ២០១៣) ដែលវិស័យកម្មន្តសាលត្រូវកើនឡើងពី១៥,៥% នៃ ផ.ស.ស.នៅឆ្នាំ២០១៣ ទៅដល់២០%នៅឆ្នាំ ២០២៥ *ទី២-* ជំរុញពិពិធកម្មមុខទំនិញដោយបង្កើនការនាំចេញទំនិញកម្មន្តសាលមិនមែនជាវាយនភណ្ឌឱ្យបាន១៥%នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ២០២៥ ទន្ទឹមនឹងការជំរុញ

ការនាំចេញទំនិញ កែច្នៃកសិកម្មឱ្យបាន១២%នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ២០២៥ និង*ទី៣-* កំណត់គោលដៅនៅឆ្នាំ២០២៥ ឱ្យសហគ្រាសធុនតូចចំនួន៨០%និងសហគ្រាសធុនមធ្យមចំនួន៩៥% ត្រូវបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ ហើយសហគ្រាសធុនតូចចំនួន៥០% និងសហគ្រាសធុនមធ្យមចំនួន៧០% មានបញ្ជីការគណនេយ្យនិងតារាងតុល្យការត្រឹមត្រូវ។

៧- ដើម្បីសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យនិងគោលដៅខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវយុទ្ធសាស្រ្តគន្លឹះបួនគឺ៖ *ទី១-* កៀរគរនិងទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសនិងវិនិយោគឯកជនក្នុងស្រុក ដោយផ្តោតលើឧស្សាហកម្មធំៗ ការអភិវឌ្ឍ និងការពង្រីកទីផ្សារ និងការអភិវឌ្ឍ ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា *ទី២-* អភិវឌ្ឍនិងធ្វើទំនើបកម្មសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម(ពង្រីកនិងពង្រឹងមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាល ធ្វើទំនើបកម្ម និងចុះបញ្ជីសហគ្រាសជាផ្លូវការ អភិវឌ្ឍនិងផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា និង តភ្ជាប់ឧស្សាហកម្ម) *ទី៣-* កែលម្អបរិស្ថាននិយតកម្មដើម្បីពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង(បរិយាកាសវិនិយោគនិងកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម ការផ្តល់ព័ត៌មានទីផ្សារនិងការកាត់បន្ថយចំណាយចម្លងការ) និង*ទី៤-* សម្របសម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រ (ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស/បណ្តុះបណ្តាលជំនាញការកែលម្អទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ ដូចជាប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន/ឡូជីស្ទីក និងប្រព័ន្ធបច្ចេកវិទ្យាព័ត៌មាននិងគមនាគមន៍ ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ទឹកស្អាត សេវាសាធារណៈ សេវាសង្គមកិច្ចនិងសេវាហិរញ្ញវត្ថុ។

៨- អភិក្រមសំខាន់នៃ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** គឺការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកម្មន្តសាលនិងឧស្សាហកម្មកែច្នៃកសិផល តាមរយៈការធ្វើសមាហរណកម្មទៅនឹងខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់និងពិភពលោក ការតម្រង់ទិសការអភិវឌ្ឍតំបន់ឧស្សាហកម្មដើម្បីធានានូវភាពប្រមូលផ្តុំ ការតភ្ជាប់សេដ្ឋកិច្ចនិងការប្រកួតប្រជែង ការអភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ច ការធ្វើវិចារណកម្មយន្តការតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស និងការអភិវឌ្ឍសួនឧស្សាហកម្មនិងកន្ឡោមឧស្សាហកម្ម។ វិសាលភាពនិងអាទិភាពសំខាន់ៗ រួមមាន៖ *ទី១-* ឧស្សាហកម្មឬកម្មន្តសាលថ្មីៗ ដែលមានចរិតជាការបើកច្រកចូលទីផ្សារ ផ្តល់តម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ មានភាពច្នៃប្រឌិតនិងភាព-ប្រកួតប្រជែងខ្ពស់ *ទី២-* សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យមក្នុងគ្រប់វិស័យ *ទី៣-*ផលិតកម្មកសិឧស្សាហកម្មដែលបម្រើឱ្យការនាំចេញនិងទីផ្សារក្នុងស្រុក *ទី៤-* ប្រភេទឧស្សាហកម្មគាំទ្រពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកសិកម្ម ទេសចរណ៍និងកាត់ដេរ ព្រមទាំងឧស្សាហកម្មបម្រើឱ្យខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ដែលជាឧស្សាហកម្មតភ្ជាប់ទៅទីផ្សារឬខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល និង*ទី៥-* ប្រភេទឧស្សាហកម្មបម្រើឱ្យខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់និងមានចរិតយុទ្ធសាស្រ្តសម្រាប់ពេលអនាគត។

៩- នៅក្នុងក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្រ្តខាងលើនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវវិធានការគោលនយោបាយនិងផែនការសកម្មភាពគ្រប់ជ្រុងជ្រោយនិងប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ដោយមានកំណត់ច្បាស់អំពីស្ថាប័ននាំមុខនិងស្ថាប័ន

ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត ដូចមានចែងលម្អិតនៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ«ឃ»។ វិធានការគោលនយោបាយនិងផែនការសកម្មភាពទាំងនេះ រួមមាន៖ *ទី១*-ជំរុញការទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស ដែលផ្តោតសំខាន់លើការកែលម្អបរិយាកាសវិនិយោគនិងការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ព្រមទាំងការរៀបចំតំបន់ឧស្សាហកម្ម *ទី២*- ពង្រីកនិងធ្វើទំនើបកម្មសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដែលផ្តោតលើការរៀបចំស្ថាប័ននិងការលើកទឹកចិត្ត ការចុះបញ្ជីនិងការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ និងការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិឧស្សាហកម្ម *ទី៣*-កែលម្អបរិស្ថាននិយតកម្ម ដែលផ្តោតលើវិធានការសម្រួលពាណិជ្ជកម្មនិងជំរុញការនាំចេញ ការពង្រឹងបទដ្ឋានឧស្សាហកម្មនិងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ការសម្រួលការបំពេញកាតព្វកិច្ចពន្ធដារ និងការរៀបចំទីផ្សារពលកម្មនិងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ និង *ទី៤*-សម្រប-សម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រដែលផ្តោតលើការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនិងធនធានមនុស្ស ការជំរុញវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ ការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មនិងវិធានការផ្នែកហិរញ្ញប្បទាន។

១០- បន្ថែមលើវិធានការគោលនយោបាយ និង ផែនការសកម្មភាពខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញនូវ **វិធានការជាក់ស្តែងគន្លឹះបួនយ៉ាង** ឱ្យសម្រេចបាននៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ២០១៨ ដែលជាយុទ្ធសាស្ត្រស្នូលក្នុងការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ពិសេសគឺសម្រាប់ការលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែងនិងភាពទាក់ទាញរបស់កម្ពុជា។ វិធានការទាំងនេះ រួមមាន៖ *ទី១*-បញ្ចុះថ្លៃផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីសម្រាប់តំបន់ឧស្សាហកម្មគោលដៅ រួមទាំង ពង្រីកវិសាលភាពគ្របដណ្តប់និងលើកកម្ពស់ភាពទុកចិត្តក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ចរន្ត *ទី២*-រៀបចំនិងអនុវត្តផែនការមេសម្រាប់អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូននិងឡូជីស្ទីកពហុមធ្យោបាយ *ទី៣*- ពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍយន្តការគ្រប់គ្រងទីផ្សារពលកម្មនិងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និង *ទី៤*-អភិវឌ្ឍនិងប្រែក្លាយខេត្តព្រះសីហនុទៅជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសគំរូពហុបំណង។

១១- សម្រាប់ការអនុវត្ត រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងដើរតួនាទីជាយុទ្ធសាស្ត្រវិទូ ជាអ្នកសម្របសម្រួល ជាអ្នកគាំទ្រ និងជាអ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិត ប្រកបដោយសុចរិតភាពនិងការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ដោយរៀបចំនូវយន្តការដឹកនាំសម្របសម្រួល និងអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** តាមរយៈការកែទម្រង់ស៊ីជម្រៅនូវ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ដោយផ្តល់សិទ្ធិអំណាចពេញលេញនិងបំពាក់មុខងារចាំបាច់ជូនស្ថាប័ននេះ សម្រាប់ការសម្រេចចិត្តផ្នែកគោលនយោបាយ ការរៀបចំនិងការអនុវត្តផែនការ ក៏ដូចជាការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខ។ ការកែទម្រង់នេះរួមបញ្ចូលនូវ ៖ *ទី១*-ការពង្រឹងតួនាទីដឹកនាំគោលនយោបាយរបស់ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ក្នុងការចង្អុលទិស ការអនុម័តនិងការតាមដានសមិទ្ធកម្មនៃការអនុវត្តផែនការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយសម្របសម្រួលជាមួយ «គណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ» «គណៈ-កម្មាធិការដឹកនាំការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន» និងស្ថាប័នជំនាញពាក់ព័ន្ធ ព្រមទាំងការបង្កើត***«ក្រុមប្រឹក្សាផ្តល់យោបល់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា»*** *ទី២*- ការកែសម្រួលមុខងារនិងការពង្រឹងសមត្ថភាព

«គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា» ដោយបំពាក់បន្ថែមនូវមុខងារជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម *ទី៣-* ការតម្រង់ទិសមុខងារគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ដើម្បីគាំទ្រការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍និងផែនការវិនិយោគសាធារណៈ និង*ទី៤-* ការពង្រឹងនិងតម្រង់ទិសយន្តការ ***«វេទិការាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយវិស័យឯកជន»*** ដើម្បីផ្សព្វផ្សាយនិងលើកទឹកចិត្តការចូលរួមពីវិស័យឯកជន។

១២- ជាចុងក្រោយ ដើម្បីធានានូវវឌ្ឍនភាពជាប្រចាំនិងប្រសិទ្ធភាពនៃ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** រាជរដ្ឋាភិបាលបង្កើតនូវយន្តការតាមដាននិងត្រួតពិនិត្យ ដោយប្រគល់ភារកិច្ចជូន***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ឱ្យរៀបចំនិងសម្របសម្រួលៈ *ទី១-* ប្រព័ន្ធរាយការណ៍ប្រចាំត្រីមាសនិងប្រចាំឆ្នាំ ពិសេសរបាយការណ៍ជូនកិច្ចប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រៀងរាល់៣ខែម្តង ដើម្បីត្រួតពិនិត្យវឌ្ឍនភាពនិងបញ្ហាប្រឈមព្រមទាំងសម្រេចលើវិធានការដែលចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តជាបន្ទាន់ *ទី២-* យន្តការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម(Trouble Shooting Mechanism) *ទី៣-* ការត្រួតពិនិត្យវាយតម្លៃអំពីវឌ្ឍនភាពនិងលទ្ធផលនៃការអនុវត្តវិធានការជាក់ស្តែងគន្លឹះបួនយ៉ាងនៃ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំ២០១៨ និងការត្រួតពិនិត្យវាយតម្លៃពាក់កណ្តាលអាណត្តិក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំនិងទូលំទូលាយនៅឆ្នាំ២០២០ ដើម្បីជាមូលដ្ឋានកែតម្រូវនិងតម្រង់ទិស សម្រាប់ការអនុវត្តជំហានបន្ទាប់។

គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឆ្នាំ២០១៥ - ២០២៥

«តម្រង់ទិសទីផ្សារនិងបង្កើតលក្ខខណ្ឌអំណោយផលដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម»

១- សេចក្តីផ្តើម

១.១- ភាពចាំបាច់នៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម

ទស្សនវិស័យវែងឆ្ងាយរបស់កម្ពុជាឆ្ពោះទៅឆ្នាំ២០៣០ និង ***«យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណដំណាក់កាលទី៣»*** បានចង្អុលបង្ហាញពីការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលកំពុងឈានទៅសម្រេចឋានៈប្រទេសមានកម្រិតចំណូលមធ្យម និងបានចាត់ទុកវិស័យឧស្សាហកម្មជាមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា។ ក្នុងគោលដៅនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំនិងដាក់ចេញនូវ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ដើម្បីជាមគ្គុទ្ទេសក៍ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការរក្សាកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ ប្រកបដោយចីរភាពនិងបរិយាប័ន្ន។ ម្យ៉ាងទៀត គោលនយោបាយនេះនឹងក្លាយជា ***«យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មី»*** ដែលផ្តោតជាសំខាន់លើការធ្វើពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច ការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង និងការលើកកម្ពស់ផលិតភាព ស្របតាមនិន្នាការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក និងការវិវត្តនៃនិម្មាបនកម្មសេដ្ឋកិច្ចពិភពលោកនិងតំបន់ ក៏ដូចជាការប្រើប្រាស់សក្តានុពលធនធានសរុបជាតិឱ្យអស់លទ្ធភាព។

ការប្រែប្រួលឆាប់រហ័សនៃនិម្មាបនកម្មពិភពលោកនិងតំបន់ រួមទាំងទំនាក់ទំនងភូមិសាស្ត្រនយោបាយបានគូសបញ្ជាក់ច្បាស់ពីកាលានុវត្តភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា។ ជាក់ស្តែង ក្នុងក្របខណ្ឌសមាហរណកម្មនិងសេរីភាវូបនីកម្មសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ ពិសេស ការបង្កើតសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន (AEC) និងភាពជាដៃគូសេដ្ឋកិច្ចគ្រប់ជ្រុងជ្រោយតំបន់ (RCEP) កម្ពុជានឹងសម្រេចនូវការតភ្ជាប់ទាំងផ្នែករូបវន្តនិងស្ថាប័ន រួមទាំងសមាហរណកម្មទូលំទូលាយលើគ្រប់វិស័យ ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការបើកច្រកទីផ្សារថ្មីៗ ការទាក់ទាញទុនវិនិយោគនិងការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាមកកម្ពុជា។ ក្នុងន័យនេះ វិស័យពាណិជ្ជកម្មនិងឧស្សាហកម្មកម្ពុជា នឹងទទួលប្រយោជន៍ពីសាកលភាវូបនីយកម្មជារួម ពិសេស ការវិនិយោគពីប្រទេសចិន កូរ៉េ និងជប៉ុន ក៏ដូចជាពីសហគមន៍អឺរ៉ុបនិងសហរដ្ឋអាមេរិក ដែលកំពុងស្វះស្វែងរកឱកាសពាណិជ្ជកម្មនិងវិនិយោគ នៅក្នុងទីផ្សារលូតលាស់ថ្មី ដូចជាកម្ពុជា។ ជារួម ល្បឿននៃការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា នឹងត្រូវកំណត់ដោយកត្តាសត្យានុម័តសំខាន់ៗបីគឺ៖ ***«ការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធថ្លៃក្នុងតំបន់»*** រួមទាំងកម្រៃប្រាក់ឈ្នួលផងដែរ ***«និន្នាការតភ្ជាប់ឧស្សាហកម្មតំបន់»*** ដែលកម្ពុជាស្ថិតលើទីតាំងភូមិសាស្ត្រអំណោយផលរវាងតំបន់ឧស្សាហកម្មសក្តានុពលទីក្រុងបាងកកនិងហូជីមិញ ក៏ដូចជានៅជិតសេដ្ឋកិច្ចអាស៊ីធំៗ រួមមាន ចិន ជប៉ុន និងកូរ៉េ និង ***«និន្នាការរក្សាស្ថិរភាពនៃខ្សែចង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់»*** ចំពោះមុខហានិភ័យដែលបណ្តាលមកពីកត្តាភូមិសាស្ត្រនយោបាយ គ្រោះមហន្តរាយធម្មជាតិ ជម្លោះការងារ និងភាពរំខានផ្សេងៗ។

ស្ថានភាពអំណោយផលដោយសារការបើកចំហសេដ្ឋកិច្ចនិងរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចដែលកំពុងផ្លាស់ប្តូរ ប្រកបដោយជីវភាព រួមទាំង កត្តាផលលាភប្រជាសាស្ត្រ និងសក្តានុពលសំខាន់ៗផ្សេងទៀត បានផ្តល់នូវលក្ខខណ្ឌចាំបាច់គ្រប់គ្រាន់ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងការធ្វើទំនើបកម្មវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា។ ក្នុងន័យនេះ ការដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** របស់រាជរដ្ឋាភិបាល នឹងក្លាយជាបន្លាស់ប្តូរវិធាននៃល្បែងដ៏សំខាន់ក្នុងន័យជំរុញសន្ទុះនិងរក្សាចីរភាពនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការបង្កើតការងារនិងការលើកស្ទួយជីវភាពប្រជាជនដោយប្រើប្រាស់ឱ្យអស់លទ្ធភាពនូវសក្តានុពលជាតិសំខាន់ៗ ដូចជា ប្រភពកម្លាំងពលកម្មវ័យក្មេងមានការបណ្តុះបណ្តាលបានល្អ និងប្រកបដោយចំណេះដឹងខ្ពង់ខ្ពស់ សក្តានុពលដែលកើតចេញពីសមិទ្ធផលនៃការវិនិយោគយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ក្នុងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម ពិសេស វិស័យដឹកជញ្ជូននិងថាមពលកាលានុវត្តភាពពាក់ព័ន្ធនឹងនិន្នាការនគរូបនីយកម្មនិងការរីកលូតលាស់នៃស្រទាប់ប្រជាជនថ្នាក់កណ្តាល ដែលមានកម្រិតប្រាក់ចំណូលខ្ពស់ ក៏ដូចជាភាពជឿនលឿននិងទំនើបកម្មក្នុងវិស័យកសិកម្មនិងវិស័យសេវាគាំទ្រផ្សេងទៀត ព្រមទាំង ***«ឧត្តមភាពនៃការអភិវឌ្ឍឈានក្រោយគេ»***។ ជាមួយគ្នានេះ សម្ពាធនៃការកើនឡើងប្រាក់ឈ្នួលបានតម្រូវឱ្យឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាលបច្ចុប្បន្ន ដូចជាវិស័យកាត់ដេរជាដើម ខិតខំប្រឹងប្រែងបង្កើនផលិតភាពរបស់ខ្លួនដើម្បីរក្សាភាពប្រកួតប្រជែងនៅក្នុងខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល ដែលកត្តានេះនឹងជំរុញឱ្យកម្ពុជាចាំបាច់ត្រូវធ្វើពិពិធកម្មវិស័យឧស្សាហកម្មឱ្យបានឆាប់រហ័ស ដើម្បីកាត់បន្ថយសម្ពាធនៃការកើនឡើងប្រាក់ឈ្នួល ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅជាជំហានៗ ប្រកបដោយសុខដុមភាព និងធានាបាននូវការបង្កើតការងារប្រកបដោយគុណភាពនិងមាននិរន្តរភាព។

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម គឺជាឧបករណ៍គោលនយោបាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ការតភ្ជាប់រវាងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ ដែលជា***«ឃ្នាស់»***ជំរុញកំណើននិងការងារបន្ថែមក្នុងវិស័យកសិកម្ម ទេសចរណ៍ និងសេវាកម្ម។ ឧស្សាហកម្មនឹងរួមចំណែករំដោះអតិរេកពលកម្មពីវិស័យកសិកម្ម ដែលធ្វើឱ្យផលិតភាពសរុបកើនឡើងនិងមានចំណូលខ្ពស់ជាងមុន។ ចំណូលដែលទទួលបានពីវិស័យឧស្សាហកម្ម នឹងត្រូវយកទៅចំណាយលើម្ហូបអាហារនិងសម្ភារៈផ្សេងៗ ដែលនឹងទាញឱ្យមានកំណើនផ្នែកផលិតកម្មឧស្សាហកម្មនិងសេវាកម្មបន្ថែមទៀត។ ម្យ៉ាងទៀត វិស័យឧស្សាហកម្មរួមចំណែកសំខាន់ដល់ការបង្កើតការងារ ការបង្កើនប្រាក់ចំណូលនិងការលើកកម្ពស់ផលិតភាព តាមរយៈការវិនិយោគនិងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ រួមទាំងការបង្កើតការងារក្នុងវិស័យគាំទ្រដទៃទៀតនៅក្នុងគ្រប់ខ្សែចង្វាក់តម្លៃ ចាប់តាំងពីការផលិតនិងការផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម សេវាកម្មដឹកជញ្ជូននិងឡូជីស្ទីក វិស័យហិរញ្ញវត្ថុនិងបណ្តុះបណ្តាលជំនាញជាដើម។

ដោយឡែក សម្រាប់គោលដៅរយៈពេលវែង ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ដែលតម្រូវឱ្យមានការកែទម្រង់ស៊ីជម្រៅផ្នែករចនាសម្ព័ន្ធនិងស្ថាប័ន គួបផ្សំនឹងការវិនិយោគលើធនធានមនុស្សនិងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក៏ដូចជាការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យបច្ចេកវិទ្យានិងនវានុវត្តន៍ផងដែរនោះ នឹងបង្កើតបានជាមូលដ្ឋានគ្រឹះសម្រាប់ពង្រឹងសក្តានុពលកំណើនថ្មីៗ និងលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែង ដែលជាបុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍក្នុង

ដំណាក់កាលបន្ទាប់ ដោយបញ្ចៀសនូវ***«អន្ទាក់ប្រទេសមានចំណូលមធ្យម»***។ ជាមួយគ្នានេះ កត្តាប្រជាសាស្ត្រនិងភូមិសាស្ត្រនយោបាយ បានបង្កើតនូវកាលានុវត្តភាពដ៏កម្របំផុត សម្រាប់ការបោះជំហានលើខ្លង់រាបថ្មីមួយទៀតនៃការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ពិសេស ការកសាងមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មរឹងមាំ ដែលនឹងប្រែក្លាយកម្ពុជាទៅជាប្រទេសមានកម្រិតចំណូលមធ្យមក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ។ ក្នុងបរិការណ៍ប្រកួតប្រជែងតំបន់កាន់តែតឹងតែងឡើង កម្ពុជានឹងចាត់វិធានការឱ្យបានឆាប់បំផុត ដើម្បីចាប់យក ***«ឱកាសមាស»*** នេះ តាមរយៈការអនុវត្តគោលនយោបាយបុរេសកម្មនិងមានភាពបត់បែនគ្រប់គ្រាន់។ បើមិនដូច្នេះទេ កម្ពុជាអាចនឹងបាត់បង់ឱកាសដ៏កម្របែបនេះសម្រាប់ការធ្វើពិពិធកម្មកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ការលើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងភាពប្រកួតប្រជែង ដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះក្នុងការកសាងខឿនសេដ្ឋកិច្ចជាតិឱ្យរឹងមាំនិងមានការរីកចម្រើនរុងរឿង។

ជាការសន្និដ្ឋាន ការរៀបចំនិងការដាក់ចេញនូវ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** នេះគូសបញ្ជាក់ពីភាពចាំបាច់និងភាពបន្ទាន់ក្នុងការបង្កើតនូវ «យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មី» ដែលឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុកនិងសភាពការណ៍នៃសេដ្ឋកិច្ចតំបន់និងពិភពលោក ដែលកំពុងវិវត្តឥតឈប់ឈរនិងឆាប់រហ័ស។ តាមរយៈគោលនយោបាយនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងមានលទ្ធភាពកៀរគរប្រភពធនធាននិងកម្លាំងសរុបជាតិ ដើម្បីបន្តជំរុញកំណើននិងអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចជាតិ សំដៅលើកកម្ពស់កម្រិតជីវភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ កិត្យានុភាពជាតិនិងភាពរុងរឿងថ្កុំថ្កើង ក្នុងបរិការណ៍នៃការប្រកួតប្រជែងជាសកលនិងភាពជាម្ចាស់លើជោគវាសនាប្រទេសជាតិ។

១.២- បរិការណ៍សំខាន់ៗ នៃមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា

រាជរដ្ឋាភិបាលចាត់ទុកវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាអាទិភាពសំខាន់នៃយុទ្ធសាស្ត្រកំណើន សំដៅជំរុញពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច ការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធស៊ីជម្រៅ និងភាពប្រកួតប្រជែងឱ្យប្រសើរឡើង។ ប្រការនេះនឹងជំរុញឱ្យរចនា-សម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចមានវិសាលភាពទូលាយ ដែលពឹងផ្អែកសំខាន់លើវិស័យកម្មន្តសាល គាំទ្រដោយកសិកម្មទំនើប និងសេវាកម្មមានតម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ ពិសេស ការរីកចម្រើននៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ វិស័យឡូជីស្ទិក និងបច្ចេកវិទ្យាទំនើប។ ការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធបែបនេះ នឹងធានាបាននូវចីរភាពនិងភាពរឹងមាំនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ជាមួយគ្នានឹងការពង្រឹងតួនាទីអន្តរការីកម្មនៃវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ទំនើបកម្មនៃប្រព័ន្ធឡូជីស្ទិក និងការបែងចែកទំនិញការឈោងចាប់បច្ចេកទេសនិងបច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជា ការលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចនិងសមត្ថភាពរបស់ស្ថាប័នរដ្ឋ ក្នុងការគ្រប់គ្រងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច។

ចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៣ មកម្ល៉េះ វិស័យឧស្សាហកម្មបានដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ដែលវិភាគទានរបស់វិស័យនេះ ចំពោះ ផ.ស.ស. បានកើនឡើងជាបន្តបន្ទាប់ពី១២,៦%រហូតដល់ខ្ពស់បំផុត២៦,២% នៅឆ្នាំ២០០៦។ ប៉ុន្តែក្រោយមកវិស័យឧស្សាហកម្មបានចាប់ផ្តើមថមថយជាបន្តបន្ទាប់ និងស្ថិតក្នុងសភាពទ្រឹងក្នុងរង្វង់២២% ដោយសារការប្រែប្រួលរបបពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិនិងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចសកល។ បើគិតត្រឹមឆ្នាំ២០១៣

វិស័យឧស្សាហកម្មបានរួមចំណែកដល់ ផ.ស.ស. ប្រមាណ២៤% ជាមួយនឹងកំណើនមធ្យមប្រចាំឆ្នាំក្នុងរយៈពេល ១៥ឆ្នាំចុងក្រោយ (១៩៩៨-២០១៣) ប្រហែល១២,៤% ធៀបនឹង៤,៧% សម្រាបវិស័យកសិកម្មនិង៨,៥% សម្រាប់វិស័យសេវាកម្ម ពោលគឺជាវិស័យដែលមានកំណើនខ្ពស់ជាងគេបំផុត។

វិស័យឧស្សាហកម្មជាមូលដ្ឋានសំខាន់នៃការបង្កើតការងារ។ នៅឆ្នាំ១៩៩៣ មានពលករប្រមាណជា៧២% ប្រកបមុខរបរក្នុងវិស័យកសិកម្ម និងប្រហែល៥% ប៉ុណ្ណោះមានមុខរបរក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម។ តាមជំរឿនឆ្នាំ២០០៨ ចំនួនការងារក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្មបានកើនដល់ជិត៦០ម៉ឺនកន្លែង ឬស្មើនឹង៨,៦%នៃចំនួនការងារសរុប ប៉ុន្តែតាមការអង្កេតសេដ្ឋកិច្ចសង្គមឆ្នាំ២០១២ ចំនួនការងារក្នុងវិស័យនេះកើនទៅដល់១,៤ លានកន្លែង ឬស្មើនឹង១៨,៦% នៃចំនួនការងារសរុប។ គួរកត់សម្គាល់ថា ចំនួនការងារក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ប្រែប្រួលតាមរដូវកាលដែលតាមការអង្កេតកម្លាំងពលកម្មនៅរដូវប្រាំងឆ្នាំ២០១២ បានកើនឡើងរហូតដល់១,៨លានកន្លែង ឬស្មើនឹង២៥,២%នៃចំនួនការងារសរុប។

កំណើនសេដ្ឋកិច្ចបច្ចុប្បន្ននៅពឹងអាស្រ័យតិចតួចលើការវិនិយោគនៅឡើយ ដែលជាប្រការបញ្ជាក់ថានៅមានលំហនៃការវិនិយោគច្រើនបន្ថែមទៀត។ ការវិភាគលើវិភាគទានចំពោះ ផ.ស.ស. និងផ្អែកលើមូលដ្ឋានចំណាយបង្ហាញឱ្យឃើញថា ប្រភពកំណើនជាង៧០%នៃ ផ.ស.ស. ពឹងផ្អែកលើចំណាយឯកជន២១%ទទួលបានពីការវិនិយោគ ហើយ១២%ទៀត ទទួលបានពីចំណាយសាធារណៈរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលនិងអង្គការផ្សេងៗ និងសល់ពីនេះ គឺជាការនាំចេញសុទ្ធ។ បើតាមស្តង់ដាប្រទេសកំពុងអភិវឌ្ឍ ការវិនិយោគត្រូវមានកម្រិតខ្ពស់ពី៣០%ទៅ ៤០% ឬអាចខ្ពស់ជាងនេះ ដើម្បីអាចជំរុញសេដ្ឋកិច្ចឱ្យហក់ឡើងខ្ពស់ដល់កម្រិតអភិវឌ្ឍថ្មី។ បច្ចុប្បន្នបើគិតជាជន្ទល់នៃកំណើន កម្ពុជាពឹងផ្អែកសំខាន់លើវិស័យកាត់ដេរ ទេសចរណ៍ សំណង់ និងវិស័យស្រូវអង្ករ ដែលប្រការនេះ ចង្អុលបង្ហាញពីភាពចាំបាច់ត្រូវវិនិយោគច្រើនបន្ថែមទៀត ដើម្បីបង្កើតជន្ទល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មីៗ។

ជាមួយគ្នានេះ កំណើនសេដ្ឋកិច្ចក្នុងវិស័យសំខាន់ៗនៅពឹងអាស្រ័យលើបរិយាកាសខាងក្រៅជាចម្បង ដោយគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចមាននិន្នាការប្រតិបត្តិខ្ជាប់ខ្ជួនតាមគោលការណ៍ទីផ្សារ។ ជាទូទៅ វិស័យដែលជាជន្ទល់សេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗត្រូវបានកំណត់ដោយសកម្មភាពផ្នែកពាណិជ្ជកម្មក្រៅប្រទេស។ ឧទាហរណ៍ វិស័យកាត់ដេររីកលូតលាស់ឆ្លើយតបនឹងប្រព័ន្ធកូតារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនិងសហគមន៍អឺរ៉ុប វិស័យនាំចេញអង្ករីកចម្រើនក្នុងសន្ទុះថ្មី ដែលពឹងផ្អែកសំខាន់លើកម្មវិធីពាណិជ្ជកម្មរបស់សហគមន៍អឺរ៉ុប និងវិស័យទេសចរណ៍រីកលូតលាស់អាស្រ័យលើមរតកវប្បធម៌និងធម្មជាតិដោយផ្សារភ្ជាប់នឹងកំណើនប្រាក់ចំណូលទូទៅ។ កាលានុវត្តភាពទាំងនោះបានជំរុញឱ្យកម្ពុជាខិតខំប្រឹងប្រែងបង្កើតមូលដ្ឋានគ្រឹះសេដ្ឋកិច្ច ដែលចាំបាច់សម្រាប់ការធ្វើទំនើបនីយកម្មនៃវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ហើយកាលានុវត្តថ្មីៗដែលកំពុងលេចឡើង ក៏ជាឱកាសសម្រាប់កម្ពុជាឱ្យបន្តជំរុញការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មរបស់ខ្លួនឱ្យរីកចម្រើនមួយកម្រិតថែមទៀត។

ក្នុងន័យនេះ វិស័យឧស្សាហកម្មនឹងដើរតួនាទីសំខាន់សាជាថ្មីក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រកំណើន ជាកម្លាំងចលករក្នុងការទ្រទ្រង់កំណើនរយៈពេលមធ្យមទៅវែង ជាវិស័យសក្តានុពលសម្រាប់បង្កើតការងារ ពិសេសសម្រាប់យុវជននិងជាជន្ទល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចថ្មី ដែលនឹងស្រូបការវិនិយោគបន្ថែម ក្រៅពីវិស័យកសិកម្មនិងទេសចរណ៍។ ដើម្បីអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ឱ្យទទួលបានជោគជ័យ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងខិតខំទ្វេដងក្នុងការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ និងការអភិវឌ្ឍ ការផ្ទេរ ការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជាការជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចចំណេះដឹងនិងការកែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធស្ថាប័នចាំបាច់។

២- ស្ថានភាពឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា

២.១- ទិដ្ឋភាពរួមនៃរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្ម

ស្ថានភាពឧស្សាហកម្មកម្ពុជានៅមានសភាពទន់ខ្សោយ ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីរចនាសម្ព័ន្ធផលិតកម្មសាមញ្ញនិងតូចចង្អៀត ព្រមទាំងប្រមូលផ្តុំជុំវិញផលិតកម្មសម្លៀកបំពាក់និងការកែច្នៃអាហារ ហើយមូលដ្ឋានផលិតភាគច្រើនមានលក្ខណៈគ្រួសារដែលសហគ្រិនភាពនិងការប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យាមានកម្រិតទាប ដោយមិនទាន់មានសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិ។ ជាមួយគ្នានេះ ឧស្សាហកម្មកម្ពុជាមានលក្ខណសម្បត្តិសំខាន់ៗមួយចំនួន ដូចជាមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មមិនសូវសំបូរបែប រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មប្រហោងកណ្តាលនិងក្រៅផ្លូវការសហគ្រិនភាពនៅទន់ខ្សោយនិងប្រមូលផ្តុំតែនៅទីក្រុងនិងតម្លៃបន្ថែមទាប និងបច្ចេកវិទ្យាទន់ខ្សោយ។

<u>*ក- មូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មមិនសូវសំបូរបែប*</u>

ផ្អែកតាម ផ.ស.ស. នៅក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម មានសកម្មភាពបីសំខាន់គឺ ការផលិតសម្លៀកបំពាក់សំណង់ និងការផលិតម្ហូបអាហារ និងភេសជ្ជៈ។ វិស័យដទៃទៀតមិនទាន់រីកលូតលាស់គួរឱ្យកត់សម្គាល់នៅឡើយ ចំណែកតួនាទីសេដ្ឋកិច្ចនៃវិស័យកែច្នៃឈើ ក្រដាស និងការបោះពុម្ព មាននិន្នាការធ្លាក់ចុះ។ វិស័យកាត់ដេរដែលដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម និងមានចំណែកស្មើនឹង៨,២% នៅឆ្នាំ១៩៩៣ បានកើនឡើងរហូតដល់៥១,៨% នៅឆ្នាំ២០០៤ ដែលជាឆ្នាំមានកំណើនខ្ពស់បំផុត។ ក្រោយមក វិស័យនេះបានធ្លាក់ចុះបន្តិច ដែលនៅឆ្នាំ២០១៣ ហើយចំណែកនៃវិស័យនេះមានទំហំ៤២,៤% នៃ ផ.ស.ស. វិស័យឧស្សាហកម្ម។ វិស័យសំណង់ដែលមានចំណែកប្រមាណ៣០%នៃឧស្សាហកម្មនៅឆ្នាំ១៩៩៣ បានធ្លាក់ចុះទាបបំផុតក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ ដែលមានទំហំ២០,២% ប៉ុន្តែមានកំណើនឡើងវិញជាបន្តបន្ទាប់នៅឆ្នាំ២០១៣ ដែលចំណែកវិស័យនេះមានទំហំ៣០,១%។ ដោយឡែកវិស័យផលិតកម្មម្ហូបអាហារនិងគ្រឿងបរិភោគ បានថយចុះជាបន្តបន្ទាប់ពីប្រមាណ៣២,៧% នៅឆ្នាំ១៩៩៣ មកត្រឹមរង្វង់១០% នៅក្នុងរយៈពេល៥ឆ្នាំចុងក្រោយ។

ជារួម សហគ្រាសកម្ពុជាស្ថិតនៅជាការលក់រាយនិងសេវាភោជនីយដ្ឋាន។ ក្នុងចំណោមសហគ្រាសសរុបប្រមាណ៥១ម៉ឺនកន្លែង សហគ្រាសកម្មន្តសាលមានប្រមាណតែ៧ម៉ឺនកន្លែង ឬ១៤% ក្នុងនោះ ៤៥% ជាប្រភេទសហគ្រាសកែច្នៃចំណីអាហារនិងភេសជ្ជៈ ហើយ៣៥% ជាសហគ្រាសវាយនភណ្ឌនិងកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់។

គួរកត់សម្គាល់ថា សហគ្រាសឧស្សាហកម្មធុនធំប្រមាណ៨០% ស្ថិតក្នុងវិស័យវាយនភណ្ឌ កាត់ដេរ សម្លៀកបំពាក់ និងផលិតកម្មស្បែកជើង។ រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាលបែបនេះ ស្ថិតក្នុងកម្រិតអភិវឌ្ឍន៍ទាបដោយសារផលិតកម្មវាយនភណ្ឌ កាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ និងការផលិតចំណីអាហារ ជាទូទៅមានតម្លៃបន្ថែមទាបនិងប្រព័ន្ធផលិតកម្មមិនស្មុគស្មាញ។ ផលិតកម្មសម្ភារៈសំណង់ សម្ភារៈអេឡិចត្រូនិច គ្រឿងម៉ាស៊ីន និង គ្រឿងចក្រ ផលិតផលគីមី ការផ្គុំដំឡើងម៉ូតូ រថយន្ត សម្ភារៈប្លាស្ទិក និងឧបករណ៍បរិក្ខារប្រើប្រាស់ផ្សេងទៀត ក៏នៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយ ហើយការផលិតទៀតសោតគឺគ្រាន់តែជំនួសការនាំចូលបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ។ ដោយឡែកក្នុងទិដ្ឋភាពបែងចែកកម្លាំងពលកម្មនៅក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម មានកម្មករប្រមាណ៥០% បម្រើការងារក្នុងវិស័យវាយនភណ្ឌកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ និងការផលិតស្បែកជើង ប្រមាណ២៥%នៅក្នុងវិស័យសំណង់ ជិត១០% នៅក្នុងវិស័យកែច្នៃម្ហូបអាហារនិងភេសជ្ជៈ ហើយប្រមាណ១៣%ផ្សេងទៀត នៅក្នុងវិស័យកម្មន្តសាលផ្សេងៗ (អង្កេតសេដ្ឋកិច្ច- សង្គមឆ្នាំ២០០៧- ២០១២)។ រចនាសម្ព័ន្ធបែងចែកកម្លាំងពលកម្មនេះ មានលក្ខណៈប្រហាក់ប្រហែលគ្នាទៅនឹងរចនាសម្ព័ន្ធតម្លៃបន្ថែម។

ផ្អែកលើរចនាសម្ព័ន្ធនៃការនាំចេញ ក្នុងរយៈពេលពីឆ្នាំ ២០០០ ដល់ឆ្នាំ២០០៨ ទំនិញសម្លៀកបំពាក់និងស្បែកជើង នាំចេញមានទំហំ៧៥,៦% និងការនាំចេញឈើនិងផលិតផលឈើមានទំហំ២៧%នៃការនាំចេញសរុប។ ប៉ុន្តែចាប់ពីឆ្នាំ២០០៩ ដល់ឆ្នាំ២០១៣ ការនាំចេញឈើនិងផលិតផលកែច្នៃពីឈើមានកំណើនខ្លាំង ហើយជាចំណែកបានកើនឡើង ជាមធ្យមប្រចាំឆ្នាំជាង៣០% ចំណែកវិស័យកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់និងស្បែកជើង បានធ្លាក់ចុះមកត្រឹម៥៨%។ មុខទំនិញបីប្រភេទ រួមមាន កសិផល កៅស៊ូ និងមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនក៏មានចំណែកខ្ពស់ក្នុងការនាំចេញ។ ជាក់ស្តែង ការនាំចេញកសិផល ពិសេស ស្រូវនិងអង្ករ បានកើនឡើងដល់៤,៣៦% នៃការនាំចេញ ឆ្នាំ២០១៣។ លើសពីនេះ ក៏មានការចាប់ផ្តើមលេចឡើងនូវការនាំចេញផ្នែកកម្មន្តសាលធុនស្រាល រួមមាន ទោចក្រយាន ខ្សែភ្លើង ម៉ូទ័រអេឡិចត្រូនិច សៀគ្វី គ្រឿងទូរទស្សន៍ សម្ភារៈក្មេងលេង សង្ហារិម រ៉ុស័រ និងគ្រឿងខ្មៅជាដើម។

សរុបមក វិស័យកម្មន្តសាលមានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំមិនសូវសម្បូរបែបដែលឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញតាមរយៈសមាមាត្រនៃសហគ្រាសឧស្សាហកម្មធៀបនឹងចំនួនសហគ្រាសសរុប វិភាគទានតម្លៃបន្ថែមនៅក្នុង ផ.ស.ស. និងមុខទំនិញបម្រើការនាំចេញ។ វិស័យកម្មន្តសាលកម្ពុជា រួមមានវិស័យកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់និងស្បែកជើង ព្រមទាំង ការផលិតម្ហូបអាហារនិងភេសជ្ជៈ ក្នុងនោះ វិស័យសំណង់មានការរីកចម្រើនគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍។ ដូច្នេះ កិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងជំរុញកំណើនក្នុងរយៈពេលមធ្យម នឹងត្រូវផ្តោតសំខាន់លើការពង្រីកមូលដ្ឋានផលិតកម្មនិងការធ្វើពិពិធកម្មមុខទំនិញឧស្សាហកម្មបម្រើការនាំចេញ។

ខ- រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មប្រហោងកណ្តាលនិងក្រៅផ្លូវការ

ក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម សហគ្រាសធុនមីក្រូមានចំនួនជិត៩៧,៣% ធុនតូចនិងមធ្យមមានជាង២,២%និងធុនធំ ០,៦%។ ក្នុងចំណោមសហគ្រាសទាំងនេះ ចំនួនសហគ្រាសកម្មន្តសាលមានដល់ទៅ៩១,៧%។ បើគិតក្នុងបរិការណ៍នៃកម្លាំងពលកម្មវិញ សហគ្រាសធុនធំស្រូបយកកម្លាំងពលកម្ម៦៣,៣% ធុនមីក្រូស្រូបយក២៩,៣% និងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យមស្រូបយក៧,៤%។ ប៉ុន្តែក្នុងន័យផលរបរវិញ សហគ្រាសធុនធំបង្កើតផលរបរបានរហូតដល់៧៦% ចំណែកសហគ្រាសធុនមីក្រូបង្កើតផលរបរបានតែ១២% គឺស្មើគ្នានឹងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម។

តារាងទី១ : សហគ្រាសកម្មន្តសាលនៅកម្ពុជាបែងចែកតាមទំហំ

	ធុនមីក្រូ (១-១០នំ)	ធុនតូច (១១-៥០នំ)	ធុនមធ្យម (៥១-១០០នំ)	ធុនធំ (១០០នំ+)
ចំនួនសហគ្រាស				
-ភាគរយសរុប				
ចំនួនកម្លាំងពលកម្ម				
-ភាគរយសរុប				
ផលរបរសរុប (លានដុល្លារ)				
-ភាគរយសរុប				

ប្រភព : ជំរឿនសហគ្រាស (២០១១)

រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មខាងលើ មានភាពផុយស្រួយ ដោយសារការពឹងអាស្រ័យខ្លាំងពេកលើសហគ្រាសធុនធំ។ ករណីបាត់បង់រោងចក្រធំៗមួយឬពីរអាចនឹងប៉ះពាល់ដោយផ្ទាល់ដល់ស្ថានភាពទីផ្សារការងារនិងកំណើនសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។ រចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មបែបនេះ ក៏ងាយនឹងបាត់បង់ភាពប្រកួតប្រជែងផងដែរ ដោយសារគ្មានការគាំទ្រពីសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ប្រសិនបើបាត់បង់លក្ខខណ្ឌអំណោយផលផ្នែកពាណិជ្ជកម្មឬការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធថ្លៃដើម។

ក្នុងចំណោមសហគ្រាសធុនមីក្រូទាំងអស់ ៩៨,៦៤%មិនបានចុះបញ្ជីផ្លូវការ ប៉ុន្តែអត្រាមិនចុះបញ្ជីនេះធ្លាក់ចុះតាមទំហំនៃសហគ្រាស។ សម្រាប់សហគ្រាសធុនតូច មាន៦២,៨៣%មិនចុះបញ្ជីផ្លូវការ ២៨,៥៧% សម្រាប់ធុនមធ្យមនិងមានតែ៧,០៤%ប៉ុណ្ណោះសម្រាប់សហគ្រាសធុនធំ។ ម្យ៉ាងទៀត សហគ្រាសដែលមានបញ្ជីគណនេយ្យនៅមានតិចតួច ដោយក្នុងនោះសហគ្រាសធុនមីក្រូមានតែ០,០២% សហគ្រាសធុនតូចមាន៣,៨៩% សហគ្រាសមធ្យមមានតែ២៤,១១% និងសហគ្រាសធុនធំ៦៦,១៩%។ អវត្តមាននៃបញ្ជីគណនេយ្យ ជាឧបសគ្គសំខាន់រារាំងសហគ្រាសមិនឱ្យទទួលបានឥណទាន សម្រាប់ពង្រីកសកម្មភាពឬប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសថ្មី។ ម្យ៉ាងវិញទៀត

ការគាំទ្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាលចំពោះសកម្មភាពរបស់សហគ្រាសទាំងនោះ អាចធ្វើទៅបានដរាបណាសហគ្រាសនោះបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ និង បានរក្សាបញ្ជីកាគណនេយ្យច្បាស់លាស់ សម្រាប់ជាមូលដ្ឋានវាយតម្លៃ។

គ- សហគ្រិនភាពនៅទន់ខ្សោយនិងប្រមូលផ្តុំតែនៅទីក្រុង

សហគ្រិនភាពឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈភាពក្មេងខ្ចីនិងកម្រិតកម្មសិទ្ធិលើសហគ្រាស។ ជិតពាក់កណ្តាលនៃសហគ្រាសទាំងអស់(៤២%)ដែលកំពុងដំណើរការនៅកម្ពុជាទើបបានបង្កើតឡើងចាប់ពីឆ្នាំ២០០៨។ បើគិតចាប់តាំងពីឆ្នាំ២០០៣វិញ មានសហគ្រាសរហូតដល់៦៨,៣៩%ដែលទើបបង្កើត ហើយស្ថានភាពដូចគ្នានេះ ក៏មាននៅតាមអនុវិស័យឧស្សាហកម្មនីមួយៗ។

ក្នុងចំណោមសហគ្រាសទាំងអស់ដែលបានជំរឿន មានសហគ្រាសធុនធំជិត៦៣%និងសហគ្រាសធុនមធ្យម៣៧,១៤% ជាការវិនិយោគបរទេស។ ដោយឡែក កម្ពុជាជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើសហគ្រាសធុនមីក្រូនិងធុនតូចដែលមានរហូតដល់៩៩%និង៩៤%។ យោងតាមទិន្នន័យការអង្កេតបរិយាកាសវិនិយោគនៅកម្ពុជា (ឆ្នាំ២០០៣និង២០០៧) ក្នុងចំណោមក្រុមហ៊ុននាំចេញចំនួន១៦៤កន្លែង មានដល់ទៅ៩៣%បានចាប់ផ្តើម ធ្វើការនាំចេញនៅឆ្នាំដំបូងនៃការបង្កើតក្រុមហ៊ុន ដែលឆ្លុះបញ្ចាំងពីការវិនិយោគដើម្បីចូលក្នុងទីផ្សារអន្តរជាតិនិងរចនាសម្ព័ន្ធនៃឧស្សាហកម្មដាច់ពីគ្នា រវាងការនាំចេញនិងផលិតកម្មគាំទ្រទីផ្សារក្នុងស្រុក។ ប្រការនេះក៏ឆ្លុះបញ្ចាំងពីនិន្នាការស្របគ្នា ដែលនៅពេលការនាំចេញកើនឡើងខ្ពស់ ការនាំចូលក៏កើនឡើងខ្ពស់ផងដែរ។ ជាលទ្ធផលក្នុងវិស័យកាត់ដេរដែលបានអភិវឌ្ឍជិត២០ឆ្នាំ ប៉ុន្តែសហគ្រិនកម្ពុជាមានចំនួនតិចតួចនៅឡើយ ទោះបីវិស័យនេះត្រូវបានចាត់ទុកថាមានការប្រកួតប្រជែងខ្ពស់ ហើយខ្សែចង្វាក់តម្លៃនិងខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មមានលក្ខណៈសាមញ្ញក្តី នៅឆាកតំបន់និងអន្តរជាតិ។

លើសពីនេះ សហគ្រាសកម្មន្តសាលកម្ពុជាមានលក្ខណៈប្រមូលផ្តុំ។ យោងតាមជំរឿនសហគ្រាស (២០១១) សហគ្រាសកម្មន្តសាលធុនធំប្រមាណ៦៨% មានទីតាំងនៅរាជធានីភ្នំពេញ និង១៣%នៅខេត្តកណ្តាល។ ដោយឡែក ខេត្តកំពង់ចាម កំពង់ស្ពឺ ព្រះសីហនុ និងស្វាយរៀង កំពុងក្លាយជាទីតាំងសម្រាប់សហគ្រាសធុនធំដែលមានសហគ្រាសកម្មន្តសាលធុនធំប្រមាណ១២%។ ការប្រមូលផ្តុំមានការធ្លាក់ចុះទៅតាមទំហំសហគ្រាស ជាពិសេស សហគ្រាសធុនមីក្រូរាយប៉ាយសឹងគ្រប់កន្លែង និងគ្រប់ខេត្តទៅតាមដង់ស៊ីតេប្រជាជន។ ដោយឡែក សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ប្រមូលផ្តុំនៅរាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តកណ្តាល និងកំពង់ចាម។ ការប្រមូលផ្តុំនេះកើតឡើងដោយសារមានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន បណ្តាញអគ្គិសនី និងសេវាសាធារណៈ ដែលបម្រើឱ្យផលិតកម្មនិងការនាំចេញ។ ប៉ុន្តែ ឧស្សាហកម្មមិនត្រូវរាយប៉ាយគ្រប់ទីកន្លែងពេកទេ ដែលធ្វើឱ្យបាត់បង់ឥទ្ធិពលសំយោគក៏ដូចជាការគាំទ្រ និងបំពេញគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងចំណោមសហគ្រាសទាំងនោះ។ ក្នុងន័យនេះ ការជំរុញការបង្កើតតំបន់ប្រមូលផ្តុំឧស្សាហកម្ម នៅតាមបណ្តាខេត្តមួយចំនួន ក្រៅពីទីក្រុងភ្នំពេញត្រូវបានទទួលការយកចិត្តទុក

ជាក់។ ជាងនេះទៀត ការធ្វើវិមជ្ឈការសេវាសាធារណៈឱ្យទៅដល់មូលដ្ឋានផលិតកម្ម ដើម្បីសម្របសម្រួលនិងផ្តល់ការគាំទ្រដល់ប្រតិបត្តិការវិនិយោគ ជាការងារគាំទ្រចាំបាច់។

ឃ- តម្លៃបន្ថែមទាបនិងបច្ចេកវិទ្យាទន់ខ្សោយ

ឧស្សាហកម្មកម្ពុជា នៅមានលក្ខណៈសាមញ្ញដោយគ្រាន់តែជាការទទួលផលពីកម្លាំងពលកម្មប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះផ្តោតតែលើខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មណាមួយដែលប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្មច្រើននិងការងារមិនសូវស្មុគស្មាញ។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងវិស័យកាត់ដេរសម្លៀកបំពាក់ រោងចក្រភាគច្រើនប្រមាណ៦០% ស្ថិតក្នុងខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្ម កាត់-ដេរ-តម្រឹម (CMT) ហើយមានរោងចក្រប្រមាណតែ១ក្នុងចំណោម៤ ដែលបន្តការងាររហូតដល់ខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មប៉ាក់-បោក-វេច ខ្ចប់ និងនាំចេញជាផលិតផលសម្រេច។ កម្ពុជាមិនទាន់អាចត្បាញក្រណាត់ឬហូតអំបោះនៅឡើយ ដោយសារខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មបែបនេះ ត្រូវការការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីទៀងទាត់អាចទុកចិត្តបាន និងមានតម្លៃទាប ដែលជាហេតុនាំឱ្យវិស័យកាត់ដេរត្រូវនាំចូលវត្ថុធាតុដើមពីបណ្តាប្រទេសផ្សេងទៀតនៅអាស៊ី។ ប្រការនេះ នៅមិនទាន់គិតដល់ការផលិតសម្ភារៈវេចខ្ចប់ ដែលទើបចាប់ផ្តើមមានការវិនិយោគជាបណ្តើរៗ។ នៅក្នុងអនុវិស័យដទៃផ្សេងទៀត ក៏មានលក្ខណៈស្រដៀងគ្នានេះដែរ ខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មមានត្រឹមតែ កាត់-ដេរ-បិទ-ផ្គុំ តែប៉ុណ្ណោះ ។ ចំពោះរោងចក្រផ្គុំដំឡើងវិញ មានការងារត្រឹមដាក់ផ្គុំផ្នែកផ្សេងៗដែលមានស្រាប់ដំឡើង និងរឹតមួលខៅ។ ការងារទាំងនេះពុំមានលក្ខណៈស្មុគស្មាញនិងបង្កើតតម្លៃបន្ថែមតិចតួច។

ចំណែកសហគ្រាសក្នុងស្រុកវិញ ភាគច្រើនផ្តោតលើការកែច្នៃចំណីអាហារនិងផលិតផលពាក់កណ្តាល-សម្រេច ដែលជាទូទៅប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសកម្រិតទាប។ ឧទាហរណ៍ ក្នុងវិស័យកែច្នៃអង្ករ មុនពេលដែលមានវត្តមាន ***«គោលនយោបាយជំរុញផលិតកម្មស្រូវនិងការនាំចេញអង្ករឆ្នាំ២០១០»*** កម្ពុជាមានរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវខ្នាតអន្តរជាតិតិចតួចប៉ុណ្ណោះ។ ដូចគ្នានេះ វិស័យកម្មន្តសាលផ្សេងទៀត កំពុងប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសចាស់ៗនិងមានផលិតភាពទាបដែលកម្រិតលទ្ធភាពប្រកួតប្រជែង ដូចជាការផលិតឥដ្ឋ ក្បឿង ឬឡ្នាំង ប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសអន់ថយ និងពុំមានការអភិវឌ្ឍមុខទំនិញឱ្យសម្បូរបែប ជារួម កត្តាផលិតភាពទាប គឺជាមូលហេតុចម្បងធ្វើឱ្យវិស័យកម្មន្តសាលភាគច្រើនបម្រើឱ្យតែការប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុកបន្តិចបន្តួចនិងមានតម្លៃបន្ថែមទាប។

២.២- បញ្ហាប្រឈមគន្លឹះៗ នៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា

ក- ភាពជាអ្នកដឹកនាំ ការសម្របសម្រួល និងការសម្រេចចិត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព

ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម តម្រូវឱ្យមានការសម្របសម្រួលខ្ពស់ ក្នុងគ្រប់ទិដ្ឋភាពនិងគ្រប់កម្រិតរួមទាំងផ្នែកគោលនយោបាយ ស្ថាប័ន និយ័តកម្ម និងការគ្រប់គ្រង ផ្នែកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ សេវាហិរញ្ញវត្ថុ បច្ចេកទេស និងបច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជា ការចូលរួមពីវិស័យឯកជន ដែលត្រូវឆ្លើយឆ្លងនិងប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ដើម្បីផ្តល់ការគាំទ្រប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពដល់សកម្មភាពឧស្សាហកម្មជាក់ស្តែង។ ជាមួយគ្នានេះ ការធានាបាននូវការសម្របសម្រួលល្អ

នឹងរួមចំណែកធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវបរិយាកាសវិនិយោគ បង្កើនទំនុកចិត្តក្នុងចំណោមវិនិយោគិននិងលើកស្ទួយកិត្តិនាមរបស់ប្រទេស ជាគោលដៅវិនិយោគសំខាន់នៅក្នុងតំបន់។

កន្លងមក កម្ពុជាពុំទាន់មានគោលនយោបាយ យុទ្ធសាស្ត្រ និងទិសដៅច្បាស់លាស់ ក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅឡើយ។ ការអភិវឌ្ឍវិស័យនេះ ចំណុះលើលក្ខខណ្ឌទីផ្សារជាសំខាន់ និងផ្ដោតលើទិដ្ឋភាពទូទៅ គ្រប់ទីកន្លែងនិងគ្រប់តំបន់ទូទាំងប្រទេស។ ដោយហេតុនេះ ការអភិវឌ្ឍអាចមានលក្ខណៈដាច់ដោយដុំៗ ឬប្រមូលផ្ដុំខ្លាំងពេកលើវិស័យឬតំបន់ណាមួយ ដែលនាំឱ្យមានភាពមិនឆ្លើយឆ្លងគ្នារវាងសក្ដានុពលវិនិយោគហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រ ការផ្ដល់សេវាសាធារណៈ និងការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្មជាដើម។ ក្នុងន័យនេះ កន្លែងដែលវិនិយោគិនយល់ថាមានសក្ដានុពលសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវជំរុញការវិនិយោគសាធារណៈឱ្យគ្រប់គ្រាន់លើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ និងការផ្ដល់សេវាសាធារណៈដែលចាំបាច់សម្រាប់គាំទ្រសកម្មភាពឧស្សាហកម្ម ក៏ដូចជាការរៀបចំជីវភាពរស់នៅរបស់ពលករ។ ការសម្របសម្រួលដើម្បីប្រមូលផ្ដុំធាតុផ្សំទាំងអស់បញ្ចូលគ្នា គឺជាប្រការចាំបាច់ ដើម្បីបង្កើតលក្ខខណ្ឌអំណោយផលសម្រាប់ការចាប់កំណើតនិងការរីកលូតលាស់នៃវិស័យឧស្សាហកម្ម។

ក្នុងក្របខណ្ឌនិយ័តកម្ម ការគ្រប់គ្រងឧស្សាហកម្មនិងវិនិយោគ ប្រព័ន្ធពន្ធដារ របបពាណិជ្ជកម្ម និងការដឹកជញ្ជូន ព្រមទាំងរបបនិយ័តកម្មពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ចាំបាច់ត្រូវសម្របសម្រួលនិងរៀបចំឱ្យស៊ីចង្វាក់គ្នា។ កន្លងមក ការសម្របសម្រួលក្នុងចំណោមនិយ័តករផ្សេងៗ ពុំទាន់មានដំណើរការបានល្អ និងពេលខ្លះមានគោលដៅផ្សេងថែមទៀត។ ជាក់ស្ដែង ដូចជាប្រព័ន្ធពន្ធដារផ្ដោតខ្លាំងពេកលើការប្រមូលចំណូល ប្រព័ន្ធពាណិជ្ជកម្មផ្ដោតលើការបើកចំហទីផ្សារ ក្របខណ្ឌប្រកួតប្រជែងមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ គោលនយោបាយដឹកជញ្ជូនមិនមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយជាដើម។ ការសម្របសម្រួលមិនបានល្អបែបនេះ នាំឱ្យមានការលំបាកដល់ការកំណត់ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** និង ជាឧបសគ្គដល់ការប្រមូលផ្ដុំធនធានឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីសម្រេចគោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យនេះ។

ការសម្របសម្រួលផ្នែកព័ត៌មានច្បាស់លាស់និងបើកទូលាយ មានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ដើម្បីធានាការសម្រេចចិត្តត្រឹមត្រូវក្នុងការវិនិយោគ។ ការផ្ដល់ព័ត៌មានមិនច្បាស់លាស់ធ្វើឱ្យការវិនិយោគមានការខ្ជះខ្ជាយនិងបាត់បង់ឱកាស។ ក្នុងស្ថានភាពបែបនេះ ចាំបាច់ត្រូវបង្កើតឱ្យមានយន្តការច្បាស់លាស់ក្នុងការទទួលបាននូវព័ត៌មាន ដែលអាចកាត់បន្ថយចំណាយក្នុងការស្វែងរកព័ត៌មានវិនិយោគនិងបើកលទ្ធភាពឱ្យមានការចូលរួមបានទូលំទូលាយ ដែលនឹងជួយគាំទ្រឱ្យការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូនមានការប្រកួតប្រជែង និងមាននិរន្តរភាព។ ការផ្ដល់នូវព័ត៌មានទូលាយសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ក៏រួមចំណែកដល់ការបង្កើតនូវគំនិតថ្មីៗបន្ថែមទៀតសម្រាប់ការរៀបចំស្ថាប័ន ការតាក់តែងគោលនយោបាយយុទ្ធសាស្ត្រនិងក្របខណ្ឌនិយ័តកម្មផងដែរ។

ទោះបីបរិយាកាសវិនិយោគនិងធុរកិច្ចល្អជាលក្ខខណ្ឌចាំបាច់យ៉ាងណាក្តី តួនាទីរបស់រដ្ឋនឹងរឹតតែសំខាន់ក្នុងការតម្រង់ទិស ដឹកនាំ សម្របសម្រួល និងគាំទ្រដល់វិស័យឯកជន។ ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មទាមទារការដឹកនាំនិងការសម្របសម្រួលប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដែលត្រូវមានស្ថាប័ននាំមុខ សកម្ម និងប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈខ្ពស់ ដើម្បីធានាកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជិតស្និទ្ធរវាងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធក្នុងការអនុវត្តគំនិតផ្តួចផ្តើមនានា ក៏ដូចជាវិធានការគោលនយោបាយឱ្យទទួលបានជោគជ័យ។ ការដឹកនាំនិងការសម្របសម្រួលបែបនេះ មានទាំងក្នុងស្ថាប័នរដ្ឋ ស្ថាប័នឯកជន និងសហគមន៍ ដែលអាចផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការចូលរួមសស្រាក់សស្រាំ តាមតួនាទីរៀងៗខ្លួន និងមានការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ដើម្បីជំរុញការងារទៅមុខប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។ ដូច្នេះ ចំណុចសំខាន់ គឺការរៀបចំពង្រឹងស្ថាប័នរដ្ឋឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវច្បាស់លាស់ និងការរៀបចំចងក្រងឧស្សាហករជាយន្តការការងារសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរព័ត៌មាន ការតស៊ូមតិ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការដើម្បីធានាផលប្រយោជន៍រួម ក៏ដូចជាការផ្សព្វផ្សាយដល់សហគមន៍ធុរជនជាតិនិងអន្តរជាតិ ឱ្យចូលរួមសកម្មក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម។

លើសពីនេះ សម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្មអាទិភាព កម្ពុជានៅមិនទាន់មានស្ថាប័នសម្របសម្រួល ដើម្បីដឹកនាំនិងពញ្ញាក់ស្មារតីឱ្យស្ថាប័នទទួលខុសត្រូវយកចិត្តទុកដាក់អំពីវឌ្ឍនភាព ពិសេស ដោះស្រាយនូវកង្វល់ទាំងឡាយដែលកើតឡើងជាក់ស្តែងនៅក្នុងប្រតិបត្តិការ។ ជាបទពិសោធ ស្ថាប័នភាគច្រើនរុញការទទួលខុសត្រូវឱ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយព្យាយាមគេចចេញពីបញ្ហា ដោយបណ្តោយឱ្យបញ្ហាងាយស្រួលក្លាយជាស្មុគ្រស្មាញ។ ក្នុងន័យនេះ ស្ថាប័នសម្របសម្រួលត្រូវមានសមត្ថភាពផ្តល់ការគាំទ្រ ដូចជា ជំនួយបច្ចេកទេស ការបណ្តុះបណ្តាល និងការវិនិយោគចាំបាច់សម្រាប់សកម្មភាពជាក់លាក់ណាមួយ ប្រសិនបើពិនិត្យឃើញថា ស្ថាប័នទទួលបន្ទុកពុំអាចអនុវត្តបាន ព្រមទាំងត្រូវមានយន្តការត្រួតពិនិត្យ ដើម្បីដាក់សម្ពាធឱ្យស្ថាប័នទទួលខុសត្រូវចាត់វិធានការដោះស្រាយនិងកែតម្រូវ។

<u>ខ- មូលដ្ឋានចំណេះដឹងផ្នែកបច្ចេកទេសនិងជំនាញ</u>

ការបង្កើតម៉ាស់និងភាពចម្រុះចាំបាច់នៃកម្មករជំនាញ អ្នកបច្ចេកទេស វិស្វករ និងអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ គឺជាកត្តាមិនអាចខ្វះបាន ក្នុងការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកម្មន្តសាល។ ការបណ្តុះបណ្តាលកម្មករជំនាញ អ្នកបច្ចេកទេស និងវិស្វករតិចតួចពេក នឹងដាក់កំហិតលើសមត្ថភាពស្រូប ប្រើប្រាស់ និងអភិវឌ្ឍបច្ចេកទេស/បច្ចេកវិទ្យាទំនើបក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយសារត្រូវពឹងផ្អែកលើអ្នកជំនាញពីខាងក្រៅដែលត្រូវចំណាយខ្ពស់។ ប្រការនេះគឺជាឧបសគ្គសំខាន់មួយចំពោះសមត្ថភាពប្រកួតប្រជែងនៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា ដែលចាំបាច់ត្រូវមានគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍ធនធានមនុស្សនិងការវិនិយោគសមស្រប។

ជារួម ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់នៅឡើយសម្រាប់បម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ហើយប្រការនេះក៏ធ្វើឱ្យផលិតភាពនៅទាបផងដែរ។ កម្លាំងពលកម្មកម្ពុជាភាគច្រើនស្ថិតក្នុងវិស័យកសិកម្មឬសេវាកម្ម ហើយការប្រែក្លាយកម្លាំងពលកម្មទាំងនេះទៅបម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ទាមទារនូវការផ្លាស់ប្តូរសំខាន់មួយក្នុង

ទីផ្សារពលកម្ម រួមទាំង របៀបរបបនៃការជ្រើសរើសពលករ ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការបណ្តុះទម្លាប់ និងវិន័យការងារ ព្រមទាំងការរំពឹងទុកអំពីតម្រូវការនៃវិស័យនេះផងដែរ។ នៅពេលដែលកម្រិតសិក្សាមូលដ្ឋានរបស់ពលករទាប ការបណ្តុះបណ្តាលត្រូវការពេលវេលា និងការអត់ធ្មត់ច្រើន។ ដូច្នេះ ការពង្រឹងយន្តការជ្រើសរើសកម្លាំងពលកម្មផ្លូវការ ដោយមានការបណ្តុះបណ្តាលច្បាស់លាស់ ចាំបាច់ត្រូវតែពង្រឹង ដើម្បីជៀសវាងការប្រើច្រកក្រៅផ្លូវការដែលដាក់កម្មករឱ្យក្លាយជាចំណាប់របស់សហជីព ទាំងគុណស្រ័យ ទាំងបំណុល។ ក្នុងន័យនេះ ប្រព័ន្ធនិយ័តកម្មនៃការជ្រើសរើស និងប្រើប្រាស់កម្លាំងពលកម្ម ចាំបាច់ត្រូវកែលម្អឱ្យបានល្អប្រសើរ។

អត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅមានកម្រិតខ្ពស់ ដែលជំរុញឱ្យកម្ពុជាអាចស្លាក់ជាប់ក្នុងឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម និងមានផលិតភាពទាប។ ក្នុងទិដ្ឋភាពនៃការកសាងមូលដ្ឋានបច្ចេកទេស ការសិក្សាគួរត្រូវបញ្ចប់យ៉ាងហោចណាស់នៅថ្នាក់ទី៩ ដើម្បីមានគ្រឹះរឹងមាំសម្រាប់ឈោងចាប់យកបច្ចេសទេស ដែលអាចជំរុញការស្រូបយក និងការកសាងបច្ចេកវិទ្យា។ ក្នុងទិដ្ឋភាពនៃផលិតភាព ការអប់រំទាបពេកគឺជាការខាតបង់ផ្នែកផលិតភាពក្នុងរយៈពេលវែង ហើយកម្មករគ្មានលទ្ធភាពក្នុងការឈោងចាប់ជំនាញថ្មី ហើយសុខចិត្តទទួលយកការងារដែលមានកម្រៃទាប។ ក្នុងន័យនេះ គោលនយោបាយត្រូវបើកឱកាសទូលាយជូនពលករ ក្នុងការរៀនសូត្របន្ត និងឈោងចាប់ជំនាញថ្មី។

បរិយាកាសសង្គម ដែលផ្តល់តម្លៃលើបច្ចេកវិទ្យា/វិទ្យាសាស្ត្រ នៅមិនទាន់ផុសផុលនៅឡើយ ដែលប្រការនេះក៏ជាបញ្ហាសម្រាប់ជំរុញទឹកចិត្តឱ្យយុវជនមានមោទនភាពនិងតម្រង់ទិសឱ្យពួកគេចាប់យកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស និងបច្ចេកវិទ្យា។ ការរៀបចំឱ្យមានទីតាំងផ្សេងៗដែលអនុញ្ញាតឱ្យយុវជនអាចស្វែងយល់និងមានអន្តរសកម្មជាមួយវិទ្យាសាស្ត្រ ក៏អាចបង្កើតនិងបង្កើនចំណាប់អារម្មណ៍របស់យុវជន ក្នុងគោលដៅប្រើប្រាស់ចម្ងល់ញាំងឱ្យពួកគេស្រាវយកវិទ្យាសាស្ត្រយកមកដោះស្រាយចំណោទជីវិត និងរិះរកគំនិតថ្មីៗ សម្រាប់បំពេញតម្រូវការអនាគតរបស់ពួកគេ។

កម្ពុជានៅមិនទាន់បានយកចិត្តទុកដាក់លើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍឱ្យបានសកម្មនិងខ្លាំងក្លា លើវិស័យមាត្រាសាស្ត្រនិងស្តង់ដា ដែលវិស័យនេះមានតួនាទីសំខាន់ ក្នុងការគាំទ្រដល់កិច្ចដំណើរការខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មរបស់រោងចក្រ សហគ្រាស សិប្បកម្ម ឱ្យបានរលូននិងប្រកបដោយការជឿជាក់។ ជាមួយគ្នានេះ វិស័យទាំងពីរជួយធ្វើឱ្យតម្លៃបន្ថែមផលិតផលកើនឡើងតាមរយៈការកាត់បន្ថយថ្លៃដើម ការធ្វើឱ្យមានជំនឿ និងទំនុកចិត្តលើទីផ្សារទាំងបរិមាណ តម្លៃ គុណភាព និងសុវត្ថិភាពផលិតផល។ ការលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍវិស័យមាត្រាសាស្ត្រ និងស្តង់ដាឱ្យបានសមស្រប គឺជាកត្តាសំខាន់សម្រាប់ទាក់ទាញអ្នកវិនិយោគដើម្បីអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម។

គ- ការតភ្ជាប់ : ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗនិងការសម្រួលសម្រួល

ទោះបីមានការខិតខំប្រឹងប្រែងជាខ្លាំងក្នុងការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក្នុងរយៈកាល២០ឆ្នាំកន្លងមកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធទាំងនោះនៅតែមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ ពិសេស ក្នុងដំណើរឆ្ពោះទៅដំណាក់កាលថ្មីនៃការអភិវឌ្ឍ ។ កន្លងមកការជំរុញការនាំចេញអង្ករមួយលានតោន បានឆ្លុះបញ្ចាំងឱ្យឃើញនូវតម្រូវការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបន្ថែម ដើម្បីធានា

បាននូវខ្សែចង្វាក់ផ្គត់ផ្គង់ដែលអាចទុកចិត្តបាននិងទាន់ពេលវេលា។ បណ្តាញផ្លូវជាតិសំខាន់ៗ សម្រាប់ជំរុញការនាំចេញទទួលរងនូវភាពកកស្ទះ ដែលនាំទៅដល់ការពន្យាពេលដឹកជញ្ជូននិងដាក់បន្ទុកកាន់តែខ្លាំងលើផ្លូវក្នុងទំហំបច្ចុប្បន្ន។ ដូច្នេះ ការជំរុញការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនិងការនាំចេញបន្ថែម បង្កើតឡើងនូវតម្រូវការហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធបន្ថែមទៀត ពិសេស នៅតាមតំបន់ដែលជាទិសដៅនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មនិងការដឹកជញ្ជូនតាមមាត់ច្រកនាំចេញ ដែលគូសបញ្ជាក់អំពីភាពចាំបាច់នៃការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកមួយឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។

បញ្ហាប្រឈមដ៏សំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម គឺកង្វះការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីមួយមានស្ថិរភាពនិងក្នុងថ្លៃប្រកួតប្រជែង។ កន្លងមក រាជរដ្ឋាភិបាលបានខិតខំជំរុញការវិនិយោគលើវិស័យអគ្គិសនី ប៉ុន្តែនៅមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់តាមតម្រូវការនៅឡើយ។ ការប៉ាន់ស្មានពីតម្រូវការអគ្គិសនីអាចនឹងកើនឡើងពី១៤២ទៅ១៩២មេហ្គាវ៉ាត់ ជាមធ្យមក្នុងមួយឆ្នាំ រហូតដល់ឆ្នាំ២០២៥។ នៅឆ្នាំ២០១២ សមត្ថភាពផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីកម្ពុជាមាន៨២៥មេហ្គាវ៉ាត់ ហើយប្រសិនបើគម្រោងអគ្គិសនីទាំងឡាយបញ្ចប់តាមការគ្រោងទុក លទ្ធភាពផ្គត់ផ្គង់អាចនឹងសម្រេចបាន១,៨៦៦មេហ្គា-វ៉ាត់ក្នុងឆ្នាំ២០១៥ និងឈានទៅបង្កើនការផ្គត់ផ្គង់ដល់២,៥០០មេហ្គាវ៉ាត់ នៅឆ្នាំ២០២០។ ការជំរុញការវិនិយោគបន្ថែមលើការផ្គត់ផ្គង់ចរន្តអគ្គិសនី គឺជាការចាំបាច់ដើម្បីធានាបាននូវស្ថិរភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី។ ទោះបីការផ្គត់ផ្គង់ជាភារកិច្ចចាំបាច់ត្រូវធ្វើបន្ទាន់ ដើម្បីជំរុញវិស័យកម្មន្តសាល តែការបញ្ចុះថ្លៃអគ្គិសនីឱ្យបានទាប និងមានលក្ខណៈប្រកួតប្រជែង ក៏ជាអាទិភាពសំខាន់ផងដែរ ព្រោះថាថ្លៃអគ្គិសនីបច្ចុប្បន្ននៅខ្ពស់ជាងបណ្តាប្រទេសជិតខាង។

ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ ដូចជាទឹកស្អាតនិងប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកស្អុយ ត្រូវគិតគូរឡើងវិញក្នុងទំហំថ្មី។ ការប៉ាន់ស្មានពីតម្រូវការទឹកអាចកើនឡើងក្នុងមួយឆ្នាំពី១០,០០០ម៣/ថ្ងៃទៅដល់១៤,០០០ម៣/ថ្ងៃ ហើយក្នុងឆ្នាំ២០២០ អាចតម្រូវការសរុបនឹងកើនដល់ប្រមាណ១៤ម៉ឺនម៣/ថ្ងៃ។ ជាមួយគ្នានេះ ការបង្ហូរទឹកស្អុយអាចនឹងទាមទារសមត្ថភាពប្រហែលជា១២ម៉ឺនម៣/ថ្ងៃ។ គួរកត់សម្គាល់ថា នៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសខ្លះ នៅខ្វះខាតប្រព័ន្ធទឹកស្អាត និង ប្រព័ន្ធបង្ហូរទឹកចេញនៅឡើយ។ ក្នុងន័យនេះ ការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់ទាំងនេះ ទាមទារឱ្យមានការគិតគូរនិងត្រៀមលក្ខណៈជាមុន ពិសេស នៅតាមតំបន់គោលដៅឧស្សាហកម្ម។

ទីតាំងសម្រាប់ការបង្កើតរោងចក្រកម្មន្តសាល មានសារៈសំខាន់ណាស់។ តាមការប៉ាន់ស្មាន តម្រូវការទីតាំងសម្រាប់រោងចក្រអាចនឹងកើនឡើងប្រមាណជា២៤០ហ.តទៅ២៥០ហ.តក្នុងមួយឆ្នាំ។ គិតដល់ឆ្នាំ២០២០ តម្រូវការផ្ទៃដីសម្រាប់ទីតាំងរោងចក្រអាចកើនដល់៣៤០០ហ.តទៅ៤៥០០ហ.ត។ ក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ន តំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស២២កន្លែង សរុបទាំងអស់មានផ្ទៃដី៩០០០ហ.ត ក្នុងនោះមាន២៨០ហ.ត ដែលកំពុងដំណើរការ។ ដូចនេះហើយ ការរៀបចំជំរុញការប្រើប្រាស់តំបន់សេដ្ឋកិច្ចទាំងនោះ ពិសេស ការតភ្ជាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូនអគ្គិសនី ទឹកស្អាតជាដើម គឺជាបញ្ហាប្រឈមដែលត្រូវដោះស្រាយ។

ការសាងសង់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសង្គម ដើម្បីបំពេញឱ្យផលិតកម្ម ជាការចាំបាច់ដើម្បីរក្សាស្ថិរភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្ម។ ជាទូទៅ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រួមមានការអភិវឌ្ឍលំនៅឋាន សាលារៀន មន្ទីរពេទ្យ និងសេវាដឹកជញ្ជូនសាធារណៈ មិនបានគិតគូរជាកញ្ចប់ជាមួយនឹងទីតាំងសហគ្រាសឬរោងចក្រឡើយ។ ប្រការនេះធ្វើឱ្យមានការលំបាកក្នុងការធ្វើដំណើររបស់កម្មករ ហើយការស្វែងរកដំណោះស្រាយឯកជន ក៏បង្កឱ្យមានអសុវត្ថិភាពនិងមានហានិភ័យខ្ពស់ ដែលប៉ះពាល់ដល់ផលិតភាព។ ការស្នាក់នៅរបស់កម្មករមានលក្ខណៈបណ្តោះអាសន្ន និងនៅឆ្ងាយពីសេវាសាធារណៈ ទាំងការអប់រំ សុខាភិបាល និងសេវាសង្គមកិច្ចដទៃផ្សេងទៀត ដែលធ្វើឱ្យកម្មករងាកទៅរកសេវាឯកជន ដែលមិនសូវមានគុណភាពនិងត្រូវចំណាយច្រើន។ ប្រការនេះតម្រូវឱ្យមានការគិតគូរអំពីដំណោះស្រាយរយៈពេលវែង ដើម្បីអាចបន្ថយចំណាយលើជីវភាពរបស់កម្មករ ក៏ដូចជាធានាបាននូវសុវត្ថិភាព និងលើកកម្ពស់គុណភាពជីវិត ពិសេស រក្សាប្រាក់បៀវត្សពិតឱ្យមានកំណើនជាប្រចាំ។

ឃ- ស្ថានភាពទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ (ហិរញ្ញប្បទាន)

ការអភិវឌ្ឍវិស័យធនាគារ រួមទាំង វិស័យមីក្រូហិរញ្ញវត្ថុមានសន្ទុះខ្លាំង ក្នុងរយៈពេលមួយទសវត្សចុងក្រោយ ក្នុងការទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាព ប៉ុន្តែនៅមិនទាន់ឆ្លើយតបបានទៅនឹងតម្រូវការទុនវិនិយោគនៅឡើយ។ បើពិនិត្យលើការចាក់ឫសហិរញ្ញវត្ថុក្នុងសេដ្ឋកិច្ច (Financial Deepening) គឺនៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយធៀបនឹងប្រទេសដទៃផ្សេងទៀត។ ដូច្នេះ ការពង្រឹងប្រព័ន្ធធនាគារមានសារៈសំខាន់ក្នុងការជំរុញការប្រតិបត្តិការហិរញ្ញវត្ថុក្នុងសេដ្ឋកិច្ច។ ហិរញ្ញប្បទានសម្រាប់គម្រោងវិនិយោគមិនសូវសំបូរបែប ជាពិសេសទាក់ទងនឹងគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ធំៗ។ កាលបើគ្មានយន្តការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានទន់ភ្លន់ នោះគម្រោងវិនិយោគពិបាកនឹងលេចចេញជារូបរាងណាស់។ បទពិសោធក្នុង ***«គោលនយោបាយជំរុញផលិតកម្មស្រូវនិងការនាំចេញអង្ករ»*** បង្ហាញថា មូលនិធិសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍វិស័យកសិកម្មបាន ដើរតួនាទីគន្លឹះក្នុងការកែប្រែស្ថានភាពនៃឧស្សាហកម្មទាំងមូល ដោយពីមុនរោងម៉ាស៊ីនកិនស្រូវពិបាកខ្ចី មកអាចទទួលបានកម្ចីក្នុងទំហំ និងលក្ខខណ្ឌសមស្រប។ យន្តការហិរញ្ញប្បទានចំពោះសកម្មភាពជាក់លាក់គួរត្រូវបង្កើតឡើង ទើបអាចជាឃ្នាស់ជំរុញឱ្យមានសកម្មភាពទាំងនោះ។ យន្តការហិរញ្ញប្បទាននេះចាំបាច់ត្រូវរៀបចំឡើង ស្របពេលនឹងការពង្រឹងយន្តការសន្សំក្នុងស្រុក ដូចជាវិស័យធានារ៉ាប់រងនិងប្រាក់សោធននិវត្តន៍ ដើម្បីធានាថា មានប្រភពឥណទានដែលមានការប្រាក់ទាបសមរម្យ។ ក្នុងន័យនេះ ការប្រមូលផ្តុំការសន្សំឯកជនទាំងអស់ចូលក្នុងប្រព័ន្ធតែមួយ នឹងបង្កើតជម្រើសច្រើនសម្រាប់ផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់គម្រោងឧស្សាហកម្ម។

ទីផ្សារមូលបត្រ ក៏ជាជម្រើសមួយល្អសម្រាប់ការកៀរគរទុនវិនិយោគ ពិសេស ជាយន្តការហិរញ្ញប្បទានសម្រាប់អភិវឌ្ឍគម្រោងអាជីវកម្មរយៈពេលវែងប្រកបដោយចីរភាព។ ក្នុងបរិការណ៍នៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ការបន្តអភិវឌ្ឍទីផ្សារមូលបត្រឱ្យរស់រវើក ជាការបំពេញបន្ថែម និង ផ្តល់ជម្រើសហិរញ្ញប្បទាន ដើម្បីជំរុញល្បឿននៃការអភិវឌ្ឍវិស័យនេះ។ ឧទាហរណ៍ ប្រសិនបើតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសចុះបញ្ជីក្នុងទីផ្សារមូលបត្រ តំបន់ទាំង

នោះអាចងាយស្រួលនឹងជំរុញការអភិវឌ្ឍឱ្យបានឆាប់រហ័ស កាលបើម្ចាស់ដើមទុនដើម្បីពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធក្នុងតំបន់ឱ្យគ្រប់គ្រាន់ឬពង្រឹងការគ្រប់គ្រងដើម្បីទាក់ទាញការវិនិយោគ។ ក្នុងន័យនេះ ទីផ្សារមូលបត្រអាចដើរតួជាយន្តការកៀរគរហិរញ្ញប្បទានវិនិយោគរយៈពេលវែង។

ដើម្បីជំរុញការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទាន ជម្រើសមួយទៀតគឺពិនិត្យលទ្ធភាពបោះមូលបត្ររដ្ឋ ពិសេស នៅពេលកម្ពុជាលែងមានលទ្ធភាពទទួលហិរញ្ញប្បទានអនុគ្រោះ ព្រមគ្នានឹងការពង្រឹងការប្រមូលចំណូលជាតិ និងយន្តការប្រមូលប្រាក់សន្សំក្នុងស្រុក។ មួយវិញទៀត ការប្រើប្រាស់យន្តការវិនិយោគសាធារណៈ ក៏អាចជាជម្រើសមួយបន្ថែមទៀត ដើម្បីជាឃ្នាស់ទាក់ទាញការវិនិយោគឯកជន ពិសេស ក្រោមក្របខណ្ឌភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនិងវិស័យឯកជន ក៏ដូចជាការពង្រីកក្របខណ្ឌភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋ ដៃគូអភិវឌ្ឍ និងវិស័យឯកជន ក្នុងវិស័យអាទិភាពជាក់ស្តែង។

ង- បញ្ហាទីផ្សារការងារនិងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ

ទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈនៅតែជាបញ្ហាប្រឈមចម្បង សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ហើយបញ្ហានេះកើតឡើងសឹងនៅគ្រប់ប្រទេស ក្នុងដំណាក់កាលនៃការផ្លាស់ប្តូរជីវភាពពីកសិកម្ម/ជនបទ មកឧស្សាហ-កម្ម/ទីក្រុង។ ការគ្រប់គ្រងអន្តរកាលបែបនេះ ជាមូលដ្ឋានយ៉ាងសំខាន់នៃការទាក់ទាញវិនិយោគក្នុងពេល អនាគត ពិសេស ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការធានាឱ្យបាននូវលក្ខខណ្ឌការងារល្អប្រសើរ ធានាផលិតភាពខ្ពស់ និងកម្រិតប្រាក់ឈ្នួលសមរម្យ។ បញ្ហានេះទាមទារឱ្យមានការដោះស្រាយប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់និងមានលក្ខណៈ ជាប្រព័ន្ធដោយផ្អែកលើក្របខណ្ឌច្បាប់ជាធរមាន ពិសេស ការពង្រឹងវិនិយោគផ្នែកសង្គម ដើម្បីបន្ធូរសម្ពាធលើការដំឡើងថ្លៃប្រាក់ឈ្នួល ដើម្បីជាមូលដ្ឋានរក្សានូវភាពប្រកួតប្រជែងនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិ។

ប្រការនេះរឹតតែមានសារៈសំខាន់ នៅពេលដែលកម្ពុជាបោះជំហានចូលក្នុងក្របខណ្ឌនៃសហគមន៍សេដ្ឋ-កិច្ចអាស៊ាន ពីព្រោះការគ្រប់គ្រងលំហូរពលកម្មបានល្អ អាចធានានូវភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជាជាទីតាំងនៃការធ្វើវិនិយោគ ។ ក្នុងន័យនេះ ការរៀបចំក្របខណ្ឌនិយ័តកម្មឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់និងការដាក់ឱ្យអនុវត្តប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព គឺជាការងារដ៏ចាំបាច់។ ប្រព័ន្ធនិយ័តកម្មនិងការគ្រប់គ្រងទីផ្សារការងារមានសារៈសំខាន់ណាស់ ហើយចាំបាច់ត្រូវអនុវត្តឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយថែមទៀត។ ការតម្រង់ទិសពលករមុនពេលទទួលបានការងារ ការស្វែងយល់អំពីសិទ្ធិនិងកាតព្វកិច្ចរបស់និយោជិក/និយោជក ការតវ៉ាសមហេតុផល និងដាក់ចេញនូវលក្ខខណ្ឌការងារច្បាស់លាស់ សុទ្ធតែជាយន្តការនិយ័តកម្មដែលត្រូវអនុវត្ត ដើម្បីធានាស្ថិរភាពនិងប្រសិទ្ធភាពនៃទីផ្សារការងារ ។

៣- ចក្ខុវិស័យ

ចក្ខុវិស័យរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល គឺជំរុញកែប្រែនិងធ្វើទំនើបកម្មរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ពីឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម ឈានទៅឧស្សាហកម្មផ្អែកលើជំនាញត្រឹមឆ្នាំ២០២៥ តាមរយៈការតភ្ជាប់ទៅនឹងខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល សមាហរណកម្មទៅក្នុងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់ និងការអភិវឌ្ឍកន្សោមផលិតកម្មប្រទាក់ក្រឡា ទន្ទឹម

នឹងការពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែងនិងការលើកកម្ពស់ផលិតភាពឧស្សាហកម្មក្នុងស្រុក ហើយបន្តឈានទៅអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មទំនើបដែលផ្អែកជាសំខាន់លើមូលដ្ឋានបច្ចេកវិទ្យា និងចំណេះដឹង។ ការសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យនេះនឹងរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ការទ្រទ្រង់និងលើកកម្ពស់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់ប្រកបដោយចីរភាព និងបរិយាប័ន្ន ការបង្កើតការងារជូនពលករកម្ពុជា ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមសម្រាប់សេដ្ឋកិច្ចជាតិ និងការបង្កើនប្រាក់ចំណូលសមស្របជូនប្រជាជនកម្ពុជា។

តាមចក្ខុវិស័យខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងយកចិត្តទុកដាក់ជំរុញការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធក្នុងដំណាក់កាលបីសំខាន់គឺ ការបន្តជំរុញសក្តានុពលនិងពិពិធកម្មឧស្សាហកម្មអតិពលកម្ម រួមមាន ឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាលនិងកសិឧស្សាហកម្ម ក្នុងដំណាក់កាលដំបូង ការជំរុញការផ្លាស់ប្តូរស៊ីជម្រៅនៃរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មទូទៅតាមរយៈពិពិធកម្មផលិតកម្ម ក្នុងដំណាក់កាលបន្ទាប់ និងការបន្តផ្លាស់ប្តូរតាមរយៈការជំរុញឯកទេសកម្មដែលផ្អែកលើការអភិវឌ្ឍវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍ ក្នុងដំណាក់កាលជឿនលឿន។ ក្នុងដំណាក់កាលនីមួយៗ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តោតលើការបង្កើតនូវមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មថ្មីៗ តាមរយៈការទាក់ទាញវិនិយោគទាំងក្នុងនិងក្រៅស្រុក គួបផ្សំនឹងការជួយជ្រោមជ្រែងពីស្ថាប័នរដ្ឋពាក់ព័ន្ធ ការបន្តពង្រីកមូលដ្ឋានផលិតកម្មនិងការបន្តជំរុញការនាំចេញ តាមរយៈទំនើបកម្មសហគ្រាសឧស្សាហកម្មនិងការបង្កើនផលិតភាព ព្រមទាំងការធ្វើវិចារណកម្ម និងឯកទេសកម្មឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា តាមរយៈការអនុវត្តនូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយនិងនិយ័តកម្មដែលមានលក្ខណៈបុរេសកម្ម និងឈរលើមូលដ្ឋាននៃឧត្តមានុវត្តន៍។

៤- គោលបំណងនិងគោលដៅ

«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម» ត្រូវបានរៀបចំឡើងក្នុងគោលបំណងផ្តល់នូវចក្ខុវិស័យ ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ ក្របខណ្ឌសម្របសម្រួលការអនុវត្ត និងការរៀបចំយន្តការស្ថាប័ន សម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដើម្បីសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យខាងលើ។ កម្មវត្ថុសំខាន់នៃគោលនយោបាយនេះ គឺការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមជារចនាសម្ព័ន្ធ និងការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មចាំបាច់ទាំងផ្នែករូបវន្តនិងផ្នែកទន់ ឱ្យសមស្របតាមសក្តានុពល ឧត្តមភាពប្រកួតប្រជែង និងសភាពការណ៍វិវត្តនៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា។ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ក៏មានគោលបំណងដាក់ចេញនូវវិធានការប្រទាក់ក្រឡាគ្នា ទាំងក្នុងកម្រិតម៉ាក្រូ កម្រិតវិស័យនីមួយៗ និងអន្តរាគមន៍ជាក់លាក់ តាមតម្រូវការជាក់ស្តែង ហើយមានវិសាលភាពគ្របដណ្តប់សម្រាប់ឆ្នាំ២០១៥-២០២៥ និងត្រូវធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មរយៈពេល៥ឆ្នាំម្តង។

ដើម្បីសម្រេចចក្ខុវិស័យនិងគោលបំណងខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់យកគោលដៅចម្បងបី រួមមាន ការកែប្រែនិងពង្រឹងរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ការបង្កើននិងពិពិធកម្មមុខទំនិញនាំចេញ និងការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងនិងជំរុញការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម។ គោលដៅទាំងនេះឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈការប្រែប្រួលរចនាសម្ព័ន្ធនិងសូចនាករសមិទ្ធកម្មសំខាន់ៗដូចខាងក្រោម៖

ទី១- ការកែប្រែ និង ពង្រឹងរចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្មក្នុងសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ***ដោយបង្កើនអនុបាតវិស័យឧស្សាហកម្មក្នុង ផ. ស. ស. ឱ្យបាន៣០% នៅឆ្នាំ២០២៥ពី២៤,១% នៃផ. ស. ស. នៅឆ្នាំ២០១៣*** ក្នុងនោះ ***វិស័យកម្មន្តសាលត្រូវកើនឡើងពី១៥ ,៥% នៃ ផ. ស. ស. នៅឆ្នាំ២០១៣ទៅដល់២០% នៅឆ្នាំ២០២៥*** (សូមមើលតារាង ទី២)។

តារាងទី២ : ការបែងចែក ផ. ស. ស. តាមវិស័យ

វិស័យ	**១៩៦២**	**១៩៩៨**	**២០០៨**	**២០១៣**	**២០១៥**	**២០២០**	**២០២៥**
កសិកម្ម	៤៩%	៤៤,៥%	៣២,៨%	៣១,៦%	២៩,០ %	២៥ %	២៣%
ឧស្សាហកម្ម	១៩%	១៦,៧%	២២,៤%	២៤,១%	២៦,២ %	២៨ %	៣០%
- កម្មន្តសាល	-	*១២,៧ %*	*១៥,៣%*	*១៥,៥%*	*១៦,០%*	*១៨%*	*២០%*
សេវាកម្ម	៣២%	៣៤,៨%	៣៨,៨%	៣៨,៥%	៣៩,៤%	៤០%	៤០%
ឧបត្ថម្ភធននិងពន្ធ	០%	៤%	៦%	៥,៨%	៥,៤%	៧%	៧%

ទី២- ការបង្កើន និង ពិពិធកម្មមុខទំនិញនាំចេញ ***ដោយបង្កើនការនាំចេញទំនិញកម្មន្តសាល(មិនមែនជាវាយនភណ្ឌ) ឱ្យបាន១៥% នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ២០២៥*** ទន្ទឹមនឹង ***ការជំរុញការនាំចេញទំនិញកែច្នៃកសិកម្មឱ្យបាន១២% នៃបរិមាណនាំចេញសរុបនៅឆ្នាំ២០២៥*** ក៏ដូចជា *ការនាំចេញបន្ថែមនូវផលិតផលថ្មីៗ* ជាប្រចាំ (សូមមើលតារាងទី៣)។

តារាងទី៣ : ចំណែកនៃមុខទំនិញនាំចេញ

វិស័យ	**១៩៩៨**	**២០០៨**	**២០១៣**	**២០១៥**	**២០២០**	**២០២៥**
ការនាំចេញកសិផលកែច្នៃ	១០ %	១០ %	៧,៩ %	៨ %	១០ %	១២ %
កម្មន្តសាល						
- សម្លៀកបំពាក់និងស្បែកជើង	៨០ %	៧០ %	៧៧ %	៦០ %	៥៥ %	៥០ %
- មិនមែនសម្លៀកបំពាក់និងស្បែកជើង	០,១ %	០,៥ %	១ %	៥ %	១០ %	១៥ %

ទី៣- ការពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងនិងការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដោយជំរុញការចុះបញ្ជីផ្លូវការនៃសហគ្រាសទាំងនោះ រួមទាំងសហគ្រាសធុនធំផងដែរ និងលើកកម្ពស់អភិបាលកិច្ចសាជីវកម្ម តាមរយៈការកាន់បញ្ជីកាគណនេយ្យ និងតារាងតុល្យការ។ ***ជាគោលដៅនៅឆ្នាំ២០២៥ សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម៨០% និង ៩៥% រៀងៗខ្លួន នឹងត្រូវបានចុះបញ្ជីជាផ្លូវការ ហើយសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម៥០% និង៧០% រៀងៗខ្លួន នឹងមានបញ្ជីកាគណនេយ្យនិងតារាងតុល្យការត្រឹមត្រូវ***។ តាមពិត គោលដៅនេះហាក់ដូចជាសាមញ្ញ ប៉ុន្តែចំណុចសំខាន់នៃការចុះបញ្ជីការ គឺជាយន្តការអភិបាលកិច្ចមួយសម្រាប់ តាមដានអំពីស្ថានភាពអាជីវកម្ម និងកិច្ចដំណើរការរបស់សហគ្រាស ដែលធានានូវការទទួលខុសត្រូវចំពោះម្ចាស់ភាគហ៊ុន ព្រមទាំងផ្ដល់នូវឧបករណ៍ធានាសម្រាប់

ទទួលហិរញ្ញប្បទាននិងជាមូលដ្ឋានវាយតម្លៃសម្រាប់ទទួលបានការគាំទ្រនិងការលើកទឹកចិត្តពីរាជរដ្ឋាភិបាល ដូចជាការបណ្តុះបណ្តាលនិងជំនួយបច្ចេកទេសជាដើម (សូមមើលតារាងទី៤)។

តារាងទី៤ ៖ អត្រាក្រុមហ៊ុនផ្លូវការបានចុះបញ្ជី និងមានតារាងតុល្យការ

ទំហំ/ប្រភេទ សហគ្រាស	បានចុះបញ្ជីផ្លូវការ			មានតារាងតុល្យការ		
	២០១០	២០២០	២០២៥	២០១០	២០២០	២០២៥
សហគ្រាសធុនតូច	៣៧%	៧០%	៨០%	៤%	៣០%	៥០%
សហគ្រាសធុនមធ្យម	៧២%	៨០%	៩៥%	២៤%	៥០%	៧០%
សហគ្រាសធុនធំ	៩៣%	១០០%	១០០%	៦៦%	១០០%	១០០%

៥- ក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រ

៥. ១- យុទ្ធសាស្ត្រគន្លឹះនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម

ដើម្បីសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យ គោលបំណង និងគោលដៅខាងលើ យុទ្ធសាស្ត្រគន្លឹះរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតជាសំខាន់លើការរៀបចំ និងអនុវត្តនូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយមួយច្បាស់លាស់ ដែលមានការសម្រប-សម្រួលប្រទាក់ក្រឡាគ្នានិងបំពេញគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយចាប់ផ្តើមពីការកែទម្រង់និងការកែសម្រួលយន្តការស្ថាប័ន ដើម្បីធានានូវប្រសិទ្ធភាពនៃការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»***។ ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយនេះ រួមមានសសរស្តម្ភបួន៖ ***ទី១-*** ការទាក់ទាញវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសនិងការកៀរគរវិនិយោគឯកជនក្នុងស្រុកសម្រាប់អភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ការអភិវឌ្ឍនិងពង្រីកទីផ្សារនាំចេញនិងការជំរុញការអភិវឌ្ឍនិងផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា ***ទី២-*** ការអភិវឌ្ឍនិងទំនើបកម្មសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដើម្បីពង្រីកនិងពង្រឹងមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាល ការធ្វើទំនើបកម្មនិងចុះបញ្ជីសហគ្រាសជាផ្លូវការ ការជំរុញការអភិវឌ្ឍនិងផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យានិងការពង្រឹងការតភ្ជាប់ឧស្សាហកម្មរវាងសហគ្រាសក្នុងស្រុកជាមួយនឹងសហគ្រាសបរទេស ពិសេស នៅក្នុងវិស័យកសិឧស្សាហកម្ម ***ទី៣-*** ការកែលម្អបរិស្ថាននិយតកម្ម ដើម្បីពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង តាមរយៈការលើកកម្ពស់បរិយាកាសវិនិយោគ និងកិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម ការផ្តល់ព័ត៌មានអំពីទីផ្សារ និងការកាត់បន្ថយចំណាយចម្លងការអាជីវកម្ម និង ***ទី៤-*** ការសម្របសម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រ រួមមានការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងការកែលម្អទំនងទំនងឧស្សាហកម្ម ការអនុវត្តផែនការរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្មនិងផែនការប្រើប្រាស់ដី ស្របតាម ***«គោលនយោបាយដីធ្លី»*** និង ***«គោលនយោបាយជាតិស្តីពីការរៀបចំដែនដី»*** ព្រមទាំង ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រួមមាន ការតភ្ជាប់ប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូន-ឡូជីស្ទីក និងការតភ្ជាប់ឌីជីថល ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីនិងទឹកស្អាត ព្រមទាំងសេវាគាំទ្រផ្សេងទៀត ដូចជាសេវាសាធារណៈ សេវាសង្គមកិច្ច និងសេវាហិរញ្ញវត្ថុ។

ក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រខាងលើ មានមុខព្រួញសំខាន់ពីរដែលបំពេញគ្នាទៅវិញទៅមក ក្នុងនោះ សសរស្តម្ភទីមួយ មានគោលបំណងកៀរគរទុនវិនិយោគដើម្បីបង្កើតឧស្សាហកម្មថ្មីៗ ទ្រង់ទ្រាយធំ ដែលមានចរិតជាឧស្សាហកម្មនាំមុខនិងបម្រើឱ្យគោលដៅជ្រៀតចូលទីផ្សារតំបន់និងអន្តរជាតិ ក៏ដូចជាការតភ្ជាប់ជាមួយខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល។ សសរស្តម្ភទីពីរ សំដៅពង្រឹងនិងកសាងមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្មក្នុងស្រុកមានស្រាប់ ដោយផ្តោតលើសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដើម្បីអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មគាំទ្រ និងចង្កោមឧស្សាហកម្មក្នុងខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មនិងខ្សែចង្វាក់តម្លៃសំខាន់ៗ ដែលអាចផ្សារភ្ជាប់និងចូលរួមសកម្មភាពផលិតកម្មជាមួយនឹងឧស្សាហកម្មប្រភេទទីមួយ។ ដោយឡែក សសរស្តម្ភពីរផ្សេងទៀត មានតួនាទីគាំទ្រនិងរួមចំណែកដល់ការសម្រេចគោលដៅលើការដ្ឋានពីរខាងដើម ពោលគឺការបង្កើតលក្ខខណ្ឌអំណោយផលសម្រាប់ទាក់ទាញការវិនិយោគក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ក៏ដូចជាការសម្រួលសកម្មភាពអាជីវកម្មនិងឧស្សាហកម្មនៅកម្ពុជា ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងក្របខណ្ឌច្បាប់និងនិយតកម្មធនធានមនុស្សនិងជំនាញ ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម ក៏ដូចជាការផ្គត់ផ្គង់ធាតុចូលសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម ដូចជាវត្ថុធាតុដើម អគ្គិសនី ទឹកស្អាតជាដើម។

៥. ២ - វិសាលភាពនិងវិស័យអាទិភាព

វិសាលភាពនិងវិស័យអាទិភាពដែលជាកម្មវត្ថុនៃ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ផ្តោតជាសំខាន់លើប្រភេទឧស្សាហកម្មដែលចាត់ទុកជាអាទិភាព សារៈសំខាន់សម្រាប់ការតភ្ជាប់ជាមួយខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល និងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់ ការជ្រើសរើសទីតាំងដែលមានសារៈសំខាន់ជាយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការវិនិយោគ ព្រមទាំងក្របខណ្ឌច្បាប់ គោលនយោបាយ និងយន្តការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្ត ដែលត្រូវរៀបចំលម្អិតបន្ថែមទៀតនៅក្នុងផែនការអនុវត្តជាក់ស្តែង។

ក- វិសាលភាព

«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម» នឹងត្រូវអនុវត្តក្នុងវិសាលភាព ដូចខាងក្រោម៖

ទី១- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកម្មន្តសាលនិងឧស្សាហកម្មកែច្នៃកសិផល តាមរយៈការលើកទឹកចិត្តការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេសនិងក្នុងស្រុក ព្រមទាំងការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ទាំងក្នុងស្រុកនិងបរទេស សំដៅជំរុញផលិតកម្មលើមុខទំនិញបម្រើការនាំចេញនិងជំនួសការនាំចូល។

ទី២- សមាហរណកម្មទៅនឹងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់និងពិភពលោក ដើម្បីទាញផលពីវិមាត្រសេដ្ឋកិច្ចតាមរយៈការទាក់ទាញវិនិយោគបរទេសធំៗ ក្នុងក្របខណ្ឌសហគមន៍សេដ្ឋកិច្ចអាស៊ាន ការអភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ចមហាអនុតំបន់មេគង្គ និងការតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗក្នុងប្រទេស ដូចជារាជធានីភ្នំពេញ ខេត្តព្រះសីហនុ ខេត្តកោះកុង និងតំបន់ជាប់ព្រំដែនប្រទេសជិតខាង ពិសេស ការតភ្ជាប់មជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្មទីក្រុងបាងកកនិងទីក្រុងហូជីមិញ។

ទី៣- ការតម្រង់ទិសការអភិវឌ្ឍតំបន់ឧស្សាហកម្ម ដើម្បីធានាបាននូវភាពប្រមូលផ្តុំ ការតភ្ជាប់សេដ្ឋកិច្ច និងប្រសិទ្ធភាពសេវាដឹកជញ្ជូន ឡូជីស្ទីក និងការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ព្រមទាំងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធគាំទ្រផ្សេងទៀត។ រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់យករាជធានីភ្នំពេញ ព្រមទាំងតំបន់ជាប់ព្រំដែនកម្ពុជា ថៃ និងកម្ពុជា វៀតណាម ជាតំបន់សក្តានុពល សម្រាប់ផលិតមុខទំនិញកម្មន្តសាល និងការតភ្ជាប់ខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ របៀងឧស្សាហកម្មពីខេត្តព្រះ សីហនុមកដល់ភ្នំពេញជាតំបន់អភិវឌ្ឍន៍កម្មន្តសាលសម្រាប់ជំរុញការនាំចេញ របៀងឧស្សាហកម្មពីខេត្តកំពង់ចាម រហូតដល់ភាគពាយព្យប្រទេសជាតំបន់កែច្នៃកសិកម្ម និងតំបន់សៀមរាបជាតំបន់ផលិតកម្មសិប្បកម្មសម្រាប់គាំទ្រវិស័យទេសចរណ៍។

ទី៤- ការលើកទឹកចិត្តដល់ការបង្កើតតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ក៏ដូចជាការអភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ចនិងសួនឧស្សាហកម្ម រួមទាំងកន្សោមឧស្សាហកម្ម ពិសេស ការតភ្ជាប់ខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មឆ្លងដែនក្នុងតំបន់ កន្សោមឧស្សាហកម្មបច្ចេកវិទ្យា កន្សោមកសិឧស្សាហកម្ម កន្សោមកម្មន្តសាល/ សិប្បកម្មបម្រើទីផ្សារក្នុង និងក្រៅប្រទេសជាឧស្សាហកម្មគាំទ្រ និងឧស្សាហកម្មវត្ថុអនុស្សាវរីយ៍សម្រាប់ទេសចរណ៍ជាដើម។

ទី៥- ការយកចិត្តទុកដាក់និងជ្រោមជ្រែងចំពោះឧស្សាហកម្មជួយដោះស្រាយបញ្ហាសង្គម(Social Enter - prises) ដូចជាការលើកកម្ពស់អាហារូបត្ថម្ភកុមារ[១] ការអភិវឌ្ឍចំណេះដឹង ការលើកកម្ពស់អត្តសញ្ញាណជាតិ[២] ការអភិវឌ្ឍមរតកវប្បធម៌ ការជួយដល់ក្មេងកំព្រា ជនពិការ និងចាស់ជរា សម្ភារៈកីឡាជាដើម។

ទី៦- ការយកចិត្តទុកដាក់និងជ្រោមជ្រែងចំពោះឧស្សាហកម្មដែលប្រើប្រាស់ចំណេះដឹង/ បច្ចេកទេសទំនើប និងមានប្រភពក្នុងប្រទេស ដែលជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ពង្រឹងកម្មសិទ្ធិជាតិ និងបង្កើតជាថ្នាលសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាក្នុងស្រុកជារួម។

ខ- វិស័យអាទិភាព

ទោះបីវិស័យឯកជនជាអ្នកសម្រេចចិត្តលើអាទិភាពក្នុងការវិនិយោគក្តី រាជរដ្ឋាភិបាលមានតួនាទីសម្របសម្រួលនិងតម្រង់ទិស ដោយផ្អែកលើឧត្តមភាពប្រកួតប្រជែងរបស់ប្រទេសនិងជំរុញការប្រើប្រាស់ធនធានទំនេរឱ្យអស់សក្តានុពល ព្រមទាំងការគិតគូរច្បាស់លាស់អំពីដែនសមត្ថកិច្ចនិងហានិភ័យឱ្យបានគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ។ ក្នុងន័យនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកំណត់ប្រភេទឧស្សាហកម្មអាទិភាពដូចខាងក្រោម៖

ទី១- ឧស្សាហកម្មឬកម្មន្តសាលថ្មីៗ មានចរិតជាការបើកច្រកចូលទីផ្សារ ផ្តល់តម្លៃបន្ថែមខ្ពស់ មានភាពច្នៃប្រឌិត និងភាពប្រកួតប្រជែងខ្ពស់ ដែលផ្តោតលើទាំងផលិតផលប្រើប្រាស់ និងសម្ភារៈបរិក្ខារផលិតកម្ម

---

[១] *ឧទាហរណ៍ ការផលិតចំណីអាហារសម្រាប់ទារកក្នុងតម្លៃថោកនិងងាយរកទិញបាន ដែលបម្រើឱ្យគោលដៅពាណិជ្ជកម្មផង និងគោលដៅលើកកម្ពស់សុខមាលភាពទារកផង ឬការកែច្នៃចំណីអាហារសម្រាប់កុមារដែលមានជីវជាតិគ្រប់គ្រាន់ ដែលលក់ក្នុងតម្លៃថោក អាចទុកបានយូរ និងមានការផ្គត់ផ្គង់ទូលំទូលាយ ដែលនឹងរួមចំណែកដល់ការលើកកម្ពស់អាហារូបត្ថម្ភកុមារ ពិសេស នៅតាមតំបន់ជនបទ។*

[២] *ឧទាហរណ៍ ការផលិតកម្មវិធីកុំព្យូទ័រឬកម្មវិធីទូរស័ព្ទ និង software ផ្សេងៗ ជាភាសាជាតិ។*

ដូចជាការផ្គុំដំឡើងគ្រឿងចក្រ ការផ្គុំដំឡើងសម្ភារៈបរិក្ខារមេកានិក អេឡិចត្រូនិច និងអគ្គិសនី ការផ្គុំដំឡើងមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន និងការកែច្នៃធនធានធម្មជាតិ ជាដើម។

ទី២- សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យមក្នុងគ្រប់វិស័យ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងផលិតកម្មឱសថនិងបរិក្ខារពេទ្យ ឧស្សាហកម្មឬសិប្បកម្មសម្ភារៈសំណង់ ផលិតកម្មសម្ភារៈបម្រើការវេចខ្ចប់នាំចេញ ផលិតកម្មគ្រឿងសង្ហារិម និងសម្ភារៈបម្រើឱ្យឧស្សាហកម្មជាដើម។

ទី៣- ផលិតកម្មកសិឧស្សាហកម្ម ដែលបម្រើឱ្យការនាំចេញនិងទីផ្សារក្នុងស្រុក។

ទី៤- ប្រភេទឧស្សាហកម្មគាំទ្រ ពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យកសិកម្ម ទេសចរណ៍ និងកាត់ដេរ ព្រមទាំងឧស្សាហកម្មបម្រើឱ្យខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ ដែលជាឧស្សាហកម្មតភ្ជាប់ទៅទីផ្សារឬខ្សែចង្វាក់តម្លៃសកល (ឧស្សាហកម្មអនុគមន៍-Forward Linkages) និងឧស្សាហកម្មតភ្ជាប់បណ្តាញផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម(ឧស្សាហកម្មប្រតិគមន៍-Backward Linkages) ពិសេស សម្រាប់វិស័យកាត់ដេរ ឧស្សាហកម្មផលិត គ្រឿងបន្លាស់ និង ឧស្សាហកម្មផ្គុំដំឡើង រួមទាំងការផលិតផលិតផលពាក់កណ្តាលសម្រេចផ្សេងៗ។

ទី៥- ប្រភេទឧស្សាហកម្មបម្រើឱ្យខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់និងមានចរិតយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់អនាគត ដូចជាឧស្សាហកម្មព័ត៌មានវិទ្យានិងទូរគមនាគមន៍(ICT) ឧស្សាហកម្មថាមពល ឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់ សិប្បកម្មលក្ខណៈវប្បធម៌ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងប្រពៃណី និងឧស្សាហកម្មពាក់ព័ន្ធនឹងបច្ចេកវិទ្យាបៃតង។

៥.៣- អភិក្រមនៃការអនុវត្ត

រាជរដ្ឋាភិបាលមានតួនាទីបុរេសកម្មនិងជាកាតាលីករ ជាយុទ្ធសាស្ត្រវិទូ ជាអ្នកគ្រប់គ្រងនិងជាអ្នកសម្រួលដល់កិច្ចដំណើរការអភិវឌ្ឍ ឯផ្នែកឯកជន ជាកម្លាំងចលករជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ច។ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** រាជរដ្ឋាភិបាលមានតួនាទីធានានូវបរិយាកាសនិយ័តកម្មដែលមានលក្ខណៈអំណោយផល ផ្តល់នូវការគាំទ្រនិងការលើកទឹកចិត្តសមស្របសម្រាប់វិស័យអាទិភាព រួមទាំងការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធចាំបាច់បម្រើឱ្យសកម្មភាពឧស្សាហកម្ម។ ម្យ៉ាងទៀត រាជរដ្ឋាភិបាលអាចនឹងចូលរួមវិនិយោគផ្ទាល់ក្នុងការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មមានលក្ខណៈជាយុទ្ធសាស្ត្រ ពិសេស តាមរយៈសហគ្រាសរដ្ឋ (SOEs) ឬ ភាពជាដៃគូជាមួយឯកជន ព្រមទាំងពិចារណាលើលទ្ធភាពធានាស្វែងរកទីផ្សារ សម្រាប់ឧស្សាហកម្មបែបនេះ តាមរយៈគម្រោងលទ្ធកម្មសាធារណៈ និង ការគាំទ្រផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ ដូចជាការធានាការផ្តល់កម្ចីមានលក្ខណៈសម្បទានសម្រាប់ដំណើរការផលិតកម្ម ការជួលឬទិញបរិក្ខារគ្រឿងចក្រ សេវាប្រឹក្សាយោបល់ និងអចលនវត្ថុជាដើម។

ក្នុងដំណើរការអនុវត្តជាក់ស្តែង រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងតម្រង់ទិសលើការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធសំខាន់ៗ ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ពិសេស ពាក់ព័ន្ធនឹងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនិងការអប់រំបច្ចេកទេស ការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុ ការជំរុញនវានុវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យា និងការផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើមជាដើម។ ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនិងបច្ចេកទេស មានសារៈសំខាន់ណាស់ក្នុងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពផលិតកម្ម ដែលលក្ខខណ្ឌទីផ្សារសុទ្ធសាធ

ពុំអាចផ្តល់បាន ខណៈដែលការវិនិយោគឯកជនលើការអប់រំនៅមានកម្រិតទាបនៅឡើយ។ ដូច្នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តនិងរៀបចំយន្តការដើម្បីជំរុញការវិនិយោគលើការអប់រំនិងបណ្តុះបណ្តាល ដែលធានាបានការចូលរួមពីស្ថាប័នរដ្ឋ សហគ្រាសឧស្សាហកម្ម និងពលករផងដែរ សម្រាប់ការសិក្សាជំនាញ វិជ្ជាជីវៈនិងការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសជាន់ខ្ពស់។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ដោយសារបច្ចេកវិទ្យានិងនវានុវត្តន៍ មានសារៈសំខាន់សម្រាប់ពង្រឹងភាពប្រកួតប្រជែង រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងរៀបចំយន្តការនិងកម្មវិធីជាក់លាក់សម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យនេះ ពិសេស ផ្តោតលើសហប្រតិបត្តិការឬការផ្សារភ្ជាប់រវាងសកលវិទ្យាល័យ និងស្ថាប័នស្រាវជ្រាវរួមទាំងមជ្ឈមណ្ឌលបច្ចេកវិទ្យាផងដែរ ដើម្បីសិក្សា វិភាគ និងពិគ្រោះយោបល់អំពីការអភិវឌ្ឍ ផលិតផលការរៀបចំចង្វាក់ផលិតកម្មនិងការជំរុញការប្រើប្រាស់ និងអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ។ ចំណែកឯ ប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើមឬធាតុចូល ប្រកបដោយគុណភាព ស្ថិរភាព និងថ្លៃទាប មានសារៈសំខាន់សម្រាប់ ផលិតកម្មឧស្សាហកម្ម ដែលចាំបាច់ត្រូវមានយុទ្ធសាស្ត្រនិងផែនការច្បាស់លាស់ក្នុងការកាត់បន្ថយថ្លៃដើម តាមរយៈការវាយតម្លៃអំពីសេចក្តីត្រូវការ ការផ្តល់ជំនួយបច្ចេកទេសដើម្បីលើកកម្ពស់សមត្ថភាពអ្នកផ្គត់ផ្គង់ និងការកាត់បន្ថយថ្លៃនាំចូលតាមរយៈការសម្រួលនីតិវិធីនិងការបន្ថយអត្រាពន្ធគយ។

ក្នុងបរិការណ៍នេះ រាល់ការគាំទ្របច្ចេកទេស ហិរញ្ញវត្ថុ និងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងៗ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃគោលនយោបាយនេះ ត្រូវអនុវត្តដោយផ្អែកលើសមិទ្ធកម្ម កម្មវត្ថុគោលនយោបាយច្បាស់លាស់និងសកម្មភាពអនុវត្តជាក់ស្តែង ដូចជា ការសម្រេចគោលដៅលើបរិមាណនាំចេញ ឬ លទ្ធផលជាក់ស្តែងពីដំណើរការបង្កើតរោងចក្រឧស្សាហកម្មថ្មី ជាដើម ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការកែលម្អលក្ខខណ្ឌការងារ ការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងជំនាញ ព្រមទាំងការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា។ លើសពីនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើកិច្ចការពារបរិស្ថាន ដើម្បីបញ្ចៀសការបំពុលបរិស្ថាន ដោយសារកាកសំណល់ឧស្សាហកម្ម និងសារធាតុគីមីផ្សេងៗ។ រាជរដ្ឋាភិបាលជំរុញនិងលើកទឹកចិត្តចំពោះដំណើរការឧស្សាហូបនីយកម្មសម្រាប់ទាំងអស់គ្នា (Inclusive Industrialization) ដែលបម្រើឱ្យគោលដៅអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គម ពិសេស ការលើកស្ទួយសុខមាលភាពរបស់ពលករ។

៦- វិធានការគោលនយោបាយនិងផែនការសកម្មភាព

នៅក្នុងក្របខណ្ឌយុទ្ធសាស្ត្រខាងលើនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលដាក់ចេញ និងជំរុញអនុវត្តវិធានការគោលនយោបាយសំខាន់ៗ ដូចខាងក្រោម៖

៦.១- ការជំរុញការទាក់ទាញវិនិយោគ

ក- បរិយាកាសវិនិយោគ

- ពិនិត្យឡើងវិញនូវច្បាប់វិនិយោគ ព្រមទាំងវិធានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ផ្អែកលើតម្រូវការជាក់ស្តែងក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម សំដៅលើកទឹកចិត្តដល់ការវិនិយោគក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម រួមមាន

ការទាក់ទាញការវិនិយោគ ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា ការបង្កើតការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមនៃឧស្សាហកម្មជារួម

- ពិនិត្យឡើងវិញនិងកែសម្រួលលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យពិសេស សម្រាប់ទាក់ទាញ «គម្រោងវិនិយោគសក្តានុពលនិងមានគុណភាព» ដែលផ្តល់ផលវិជ្ជមាននិងតម្លៃបន្ថែម សម្រាប់ការបើកផ្លូវដល់ការអភិវឌ្ឍ និងទាក់ទាញឧស្សាហកម្មថ្មីៗ មកកម្ពុជា
- បន្តពង្រឹងបរិស្ថានអនុគ្រោះសម្រាប់ការវិនិយោគនិងធុរកិច្ច តាមរយៈការបន្តកែលម្អក្របខណ្ឌគតិយុត្ត ការធ្វើវិចារណកម្មការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តសម្រាប់គម្រោងវិនិយោគ ការបន្តពង្រឹងក្របខណ្ឌអភិ-បាលកិច្ច និងប្រសិទ្ធភាពនៃស្ថាប័នសាធារណៈពាក់ព័ន្ធ ពិសេស ការពង្រឹងយន្តការ ***«ច្រកចេញចូលតែមួយ»***នៅក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ឱ្យក្លាយជាយន្តការជាក់ស្តែងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់កិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម
- ធ្វើវិចារណកម្មលើការលើកទឹកចិត្តបន្ថែម ចំពោះគម្រោងវិនិយោគដែលរួមចំណែកក្នុងការបណ្តុះ-បណ្តាលជំនាញ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍ ព្រមទាំងនវានុវត្តន៍
- ពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ននិងសមាហរណកម្មមុខងារគ្រប់គ្រងនិងទាក់ទាញវិនិយោគ ជាមួយមុខងារជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ដែលស្ថិតក្រោមសមត្ថកិច្ចរួមនៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាតាមរយៈការរៀបចំផែនការសកម្មភាពរយៈពេលខ្លីនិងមធ្យម ការកែទម្រង់និងទំនើបកម្មស្ថាប័ន និងការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពមន្ត្រី ដើម្បីឆ្លើយតបប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅនឹងចក្ខុវិស័យ និងគោលដៅនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងនិងលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃយន្តការត្រួតពិនិត្យនិងតាមដានការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ ដើម្បីធានាការគោរពគោលការណ៍និងលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យាវិនិយោគ ព្រមទាំងអនុលោមភាពនៃច្បាប់កម្ពុជាជាធរមាន
- ពង្រឹងយន្តការផ្តល់សេវាថែទាំវិនិយោគ ដោយផ្អែកលើឧត្តមានុវត្តន៍ជាសកល ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃការសម្រួលការវិនិយោគនិងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមរបស់វិនិយោគិន ក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ
- បន្តពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃ ***«វេទិការាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយនឹងវិស័យឯកជន»*** ដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់ការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជនក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ពិសេស ការធានានូវផលប្រយោជន៍រួមនៃវិស័យឧស្សាហកម្ម ការប្រកួតប្រជែងស្មើភាព និងការលើកកម្ពស់បរិយាកាសវិនិយោគ

- រៀបចំនិងដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវយុទ្ធសាស្ត្រ និងវិធានការជាក់ស្តែង ដើម្បីជំរុញការផ្សព្វផ្សាយ និងទាក់ទាញការវិនិយោគ ដោយផ្តោតលើប្រទេសគោលដៅមួយចំនួន និងកំណត់ប្រភេទឧស្សាហកម្មអាទិភាពច្បាស់លាស់
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវយន្តការផ្តល់ព័ត៌មានវិនិយោគ ដោយយកចិត្តដាក់លើភាពងាយស្រួលក្នុងការទទួលព័ត៌មាន ពិសេស ការកែលម្អមាតិកាព័ត៌មានដែលផ្អែកលើប្រតិកម្មតបនៃអ្នកប្រើប្រាស់។

ខ- ការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនិងការរៀបចំតំបន់ឧស្សាហកម្ម

- ពិនិត្យឡើងវិញអំពីក្របខណ្ឌលើកទឹកចិត្តសម្រាប់ក្រុមហ៊ុន ដែលបោះទីតាំងនៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ទាំងក្រុមហ៊ុនបរទេស ក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុក និងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
- ចាត់វិធានការនិងជំរុញឱ្យមានការចូលរួមកាន់តែសកម្មថែមទៀតពីវិស័យឯកជន ក្នុងការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៅតាមបណ្តាទីតាំងនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ដែលបានទទួលគោលការណ៍ពីរាជរដ្ឋាភិបាលកន្លងមក សំដៅធានាឱ្យមានភាពទាក់ទាញ និងការចាប់អារម្មណ៍ពីសំណាក់វិនិយោគិនដែលកំពុងស្វែងរកទីតាំងបង្កើតមូលដ្ឋានផលិតកម្មក្នុងតំបន់ទាំងនោះ
- ជំរុញការបង្កើតកម្រងឧស្សាហកម្មនិងសួនឧស្សាហកម្មធំៗ តាមរយៈការអនុម័ត ***«ច្បាប់ស្តីពីតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស»*** សំដៅអភិវឌ្ឍតំបន់ទាំងនោះឱ្យឈានដល់កម្រិតស្តង់ដាអន្តរជាតិលើគ្រប់ទិដ្ឋភាព រួមមាន ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង មូលដ្ឋានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ទឹកស្អាត វត្ថុធាតុដើម និងធាតុចូលផ្សេងៗ កិច្ចសម្រួលការដឹកជញ្ជូន និងពាណិជ្ជកម្ម ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្ត និងវិធានការគាំទ្រជាក់ស្តែងផ្សេងទៀត ដើម្បីជំរុញការវិនិយោគនៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស
- បន្តអភិវឌ្ឍតំបន់ឧស្សាហកម្មតាមបណ្តាខេត្ត ដែលជាមូលដ្ឋានប្រមូលផ្តុំនៃសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម សំដៅជំរុញលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែងនៃសហគ្រាសទាំងនោះ ពិសេសតាមរយៈការផ្តល់អាទិភាពលើការតភ្ជាប់បណ្តាញអគ្គិសនី និងការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ការតភ្ជាប់ផ្លូវដឹកជញ្ជូននិងឡូជីស្ទីក ព្រមទាំងការសម្រួលនិងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងទៀតពីរដ្ឋ
- ជំរុញការអភិវឌ្ឍរបៀងឧស្សាហកម្ម ពិសេស ផ្តោតលើរបៀងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ឆ្នេរខាងត្បូង (Southern Coastal Economic Corridor) រួមមាន ខេត្តព្រះសីហនុ និងខេត្តកោះកុង ព្រមទាំងរបៀងតាមបណ្តោយផ្លូវជាតិសំខាន់ៗដែលតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក ក៏ដូចជាការតភ្ជាប់របៀងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាទៅនឹងប្រទេសជិតខាង នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃរបៀងសេដ្ឋកិច្ចមហាអនុតំបន់មេគង្គនិងអាស៊ាន
- លើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែងរវាងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនានា ដោយសិក្សាបង្កើតសូចនាករស្តង់ស្រួលសម្រាប់វាស់ស្ទង់សមិទ្ធកម្មនៃកិច្ចដំណើរការរបស់តំបន់សេដ្ឋកិច្ចទាំងនោះ សម្រាប់ជាលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យ ក្នុងការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តនិងជំរុញឧត្តមានុវត្តន៍

- រៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍទីប្រជុំជន/ទីក្រុងឱ្យក្លាយជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្ម ផ្តោតលើខេត្តព្រះសីហនុ ខេត្តកោះកុង ក្រុងបាវិត និងក្រុងប៉ោយប៉ែត តាមរយៈការបង្កើតយន្តការស្ថាប័នសម្របសម្រួលមួយ ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្មគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ រួមមាន ការកំណត់តំបន់ដីធ្លីផ្អែកលើផែនការប្រើប្រាស់ដីធ្លីច្បាស់លាស់ ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានដែលធានាចីរភាពនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ការអភិវឌ្ឍលំនៅឋាន និងការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រួមមាន អគ្គិសនី ផ្លូវថ្នល់ កំពុងផែ ប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ប្រព័ន្ធការពារទឹកជំនន់ ប្រព័ន្ធបញ្ចេញចោលកាកសំណល់និងទឹកសម្អុយ ព្រមទាំងសេវាសង្គម រួមទាំងសេវាសុខាភិបាល អប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ដោយផ្អែកលើផែនការអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលវែង
- អភិវឌ្ឍតំបន់ជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញ ឱ្យក្លាយជាតំបន់ឧស្សាហកម្មប្រមូលផ្តុំ ដោយមានផែនការប្រើប្រាស់ដីធ្លីច្បាស់លាស់ ដោយបែងចែករវាងតំបន់ឧស្សាហកម្ម និងតំបន់និវេសនដ្ឋានឬទីប្រជុំជន រួមទាំងផែនការរយៈពេលវែង សម្រាប់ប្រែក្លាយទីក្រុងភ្នំពេញទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលរដ្ឋបាល ឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ និងនវានុវត្តន៍
- សិក្សារៀបចំសួនឧស្សាហកម្មសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម សំដៅជំរុញការតភ្ជាប់រវាងសហគ្រាសធំបរទេស និងសហគ្រាសក្នុងស្រុក ពិសេស ការចូលរួមក្នុងខ្សែចង្វាក់តម្លៃនិងខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ ក្នុងបរិការណ៍នៃសមាហរណកម្មតំបន់
- បន្តអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត រួមមាន ទឹកស្អាត អគ្គិសនី គមនាគមន៍ និងទូរគមនាគមន៍ ជាដើម សំដៅបម្រើឱ្យគោលដៅឧស្សាហកម្ម ពិសេស ការបោះទីតាំងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ការអភិវឌ្ឍប៉ូលឧស្សាហកម្ម និងការប្រែក្លាយតំបន់ទីប្រជុំជន/ទីក្រុងជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្មជាតិ ស្របតាមផែនការរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងផែនការប្រើប្រាស់ដី
- កំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវឯកសារបទដ្ឋាននិងគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការការពារបរិស្ថាន និងសុវត្ថិភាពផលិតកម្ម សម្រាប់គម្រោងវិនិយោគដែលបោះទីតាំងក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនិងតំបន់ឧស្សាហកម្មផ្សេងទៀត
- បន្តពង្រឹងនិងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពរដ្ឋបាលនិងក្របខណ្ឌស្ថាប័នសម្រាប់គ្រប់គ្រងប្រតិបត្តិការនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស តាមរយៈការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃយន្តការច្រកចេញចូលតែមួយរបស់រដ្ឋបាលតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស សំដៅជំរុញការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសឯកទេស ដោយផ្តោតលើវិស័យអាទិភាពមួយចំនួន ដូចជាការកែច្នៃកសិផលសម្រាប់នាំចេញ(ការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចឯកទេសត្រូវចំណុះលើកត្តាសំខាន់ៗ ដូចជា ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ប្រភេទប្រតិបត្តិការអាជីវកម្ម មូលដ្ឋានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រួមទាំង អគ្គិសនី និងទឹកស្អាត និងប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្តផងដែរ)

- ពិនិត្យលទ្ធភាពក្នុងការជំរុញការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសធំៗ និងមានបទដ្ឋានខ្ពស់ ដោយប្រើយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនិងវិស័យឯកជន។

៦.២- ការពង្រីកនិងទំនើបកម្មសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម

ក- ការរៀបចំស្ថាប័ននិងការលើកទឹកចិត្ត

- ជំរុញឱ្យមានការរៀបចំផែនការរយៈពេលមធ្យមសម្រាប់អភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដោយកំណត់យកមុខសញ្ញាសហគ្រាសដែលមានសក្តានុពលក្នុងការនាំចេញ ការអភិវឌ្ឍផលិតផលថ្មី ការតភ្ជាប់ទៅនឹងសាជីវកម្មពហុជាតិ(MNCs) ការតភ្ជាប់ខ្សែចង្វាក់តម្លៃ និងការតភ្ជាប់ទៅនឹងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់ ហើយរៀបចំនូវក្របខណ្ឌសកម្មភាពចំបាច់និងជាក់ស្តែងដើម្បីអភិវឌ្ឍសហគ្រាសទាំងនោះ
- ពង្រឹងក្របខណ្ឌនិងយន្តការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ជាពិសេស សំដៅរៀបចំការចុះបញ្ជី ការគ្រប់គ្រងនិងតាមដានវឌ្ឍនភាពនៃវិស័យនេះ ដែលទាក់ទាញសហគ្រាសកម្ពុជាឱ្យទៅចុះបញ្ជីរបបពន្ធផ្លូវការ ដែលអាចឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានព័ត៌មានច្បាស់លាស់ សម្រាប់រៀបចំគោលនយោបាយគាំទ្រ ដើម្បីផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យសហគ្រាសទាំងនោះមានលទ្ធភាពទទួលបានព័ត៌មានពីឥណទាន និងការពិគ្រោះយោបល់ផ្នែកធុរកិច្ច ដើម្បីពង្រីកសកម្មភាព និងការវិនិយោគ
- ជួយគាំទ្រដល់ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា តាមរយៈទស្សនកិច្ចសិក្សានិងការបណ្តុះបណ្តាលពីបណ្តាប្រទេសនានាជុំវិញពិភពលោក
- បង្កើតមូលនិធិសម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ(R&D) ដោយមានយន្តការគ្រប់គ្រ ត្រឹមត្រូវប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ដោយរាជរដ្ឋាភិបាលផ្តល់នូវការវិភាជថវិកាសមស្រប យោងតាមតម្រូវការនិងលទ្ធភាពជាក់ស្តែងនៃថវិកាជាតិ
- កសាងធនធានមនុស្ស ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម ឱ្យមានភាពរឹងមាំនិងជវភាព ដោយផ្តល់ការហ្វឹកហាត់លើជំនាញឯកទេស សម្រាប់ដោះស្រាយកង្វះខាតជំនាញក្នុងវិស័យអាទិភាព ដោយបង្កើនអាហារូបករណ៍សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលវិស្វករនិងអ្នកបច្ចេកទេស
- ពិនិត្យលទ្ធភាពផ្តល់ការគាំទ្រដល់សហគ្រាសខ្នាតតូចនិងមធ្យម សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាល និងការវិនិយោគលើគ្រឿងម៉ាស៊ីន ឬ បរិក្ខារផលិតកម្ម ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងទៀត ដោយផ្សារភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌនៃការផលិតវត្ថុធាតុដើមក្នុងស្រុក ការលើកកម្ពស់គុណភាពផលិតផល និងទំនើបកម្មនៃខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្ម សំដៅផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសាជីវកម្មពហុជាតិ(MNCs)

- លើកស្ទួយសមត្ថភាពវិទ្យាស្ថានឧត្តមសិក្សាដើម្បីជាមូលដ្ឋានរឹងមាំមួយសម្រាប់ក្រេបជញ្ជក់យកវិទ្យា-សាស្ត្រ បង្កើនការហ្វឹកហ្វឺន និងនវានុវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ សម្រាប់តម្រូវការទីផ្សារ
- បង្កើតពានរង្វាន់សម្រាប់ការប្រកួតប្រជែងបច្ចេកទេស នៅលើគ្រប់មុខសញ្ញាអាទិភាព
- ជំរុញការបង្កើតសមាគមតាមអនុវិស័យវិស័យនីមួយៗ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹង តស៊ូមតិ និងការពារសិទ្ធប្រយោជន៍ ក៏ដូចជាពង្រឹងទំនាក់ទំនងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការទទួលការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ពង្រឹងសមត្ថភាពនិងសហគ្រិនភាពនៃសហគ្រាសក្នុងស្រុក ដើម្បីអាចផ្សារភ្ជាប់ និងទាញយកផលប្រយោជន៍ពីសក្តានុពលសហគ្រាស និងវិនិយោគបរទេសធំៗស្ថិតក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស។

ខ- ការចុះបញ្ជីនិងការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ

- ធ្វើវិសោធនកម្មកែលម្អច្បាប់ស្តីពីគណនេយ្យសហគ្រាស សវនកម្មគណនេយ្យសហគ្រាស និងវិជ្ជាជីវៈគណនេយ្យ ដោយរៀបចំស្តង់ដារគណនេយ្យសាមញ្ញសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
- ពង្រឹងយន្តការក្រោមដំបូលតែមួយ សម្រាប់ការចុះបញ្ជីសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដោយប្រើប្រាស់ការចុះបញ្ជីនិងការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ សម្រាប់ជាមូលដ្ឋានវាយតម្លៃនិងជាលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តនិងការគាំទ្រពីរាជរដ្ឋាភិបាល
- លើកទឹកចិត្តដល់សហគ្រាសធុនធំ សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ឱ្យកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ និងធ្វើការបង់ពន្ធតាមរបបពិត
- ពង្រឹងអភិបាលកិច្ចសាជីវកម្ម សម្រាប់ពង្រឹងនិងពង្រីកវិស័យឯកជន ដើម្បីលើកស្ទួយវប្បធម៌នៃគណនេយ្យភាពសង្គម និងលទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញប្បទានក្នុងទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ តាមរយៈផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលលើការគ្រប់គ្រងទូទៅ ការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធផលិតកម្មនិងការគ្រប់គ្រងបច្ចេកវិទ្យាសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
- ផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានទូលំទូលាយពីភាពងាយស្រួលក្នុងការចុះបញ្ជីនិងអត្ថប្រយោជន៍នៃការចុះបញ្ជី
- ផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលលើការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម។

គ- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិឧស្សាហកម្ម

- ពិនិត្យលទ្ធភាពបង្កើតនូវតំបន់កែច្នៃកសិផល ដូចជា តំបន់កែច្នៃនិងផលិតសង្ហារិម តំបន់កែច្នៃផលិតសម្ភារៈអំពីកៅស៊ូ តំបន់កែច្នៃផលិតម្ហូបអាហារពីសមុទ្រ តំបន់កែច្នៃចំណីអាហារ សម្រាប់គោលដៅប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុកផង និងនាំចេញផង ជាពិសេស ដោយប្រើប្រាស់យន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនិងវិស័យឯកជន
- ផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តចំពោះក្រុមហ៊ុនទាំងឡាយណា ដែលបោះទីតាំងនៅក្នុងតំបន់ទាំងនោះ

- បង្កើតមូលនិធិសម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍផលិតផល បច្ចេកទេសកែច្នៃកសិផល និងអភិវឌ្ឍបច្ចេកទេស ដោយភ្ជាប់ទៅនឹងសក្តានុពលនាំចេញ
- រៀបចំនូវយន្តការសម្រួលដល់ការនាំចេញកសិផលកែច្នៃ ដោយដោះស្រាយបញ្ហាឡូជីស្ទីកលុបបំបាត់កម្រៃក្រៅផ្លូវការនិងកែលម្អការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម
- សិក្សាកំណត់នូវមុខទំនិញអាទិភាព ដែលមានសក្តានុពលកែច្នៃសម្រាប់នាំចេញ ហើយរៀបចំផែនការសកម្មភាពដែលមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដោយផ្អែកលើខ្សែចង្វាក់តម្លៃ ដើម្បីកំណត់មូលដ្ឋានគាំទ្រជាក់លាក់ដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យទាំងនោះ។

៦.៣- ការកែលម្អបរិស្ថាននិយ័តកម្ម

ក- វិធានការសម្រួលពាណិជ្ជកម្មនិងជំរុញការនាំចេញ

- ពន្លឿនបញ្ចប់ការអនុវត្តផែនការកែទម្រង់ការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម រួមទាំងការដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់សេវា ***«បញ្ជរតែមួយជាតិ»*** ដោយមានការសម្របសម្រួលគ្នាក្នុងចំណោមអាជ្ញាធរតាមមាត់ច្រកអន្តរជាតិទាំងអស់ ហើយធានាឱ្យមានសមាហរណកម្មជាមួយនឹងសេវា ***«បញ្ជរតែមួយអាស៊ាន»*** និងការតភ្ជាប់ទៅនឹងបណ្តាញឡូជីស្ទីកអន្តរជាតិ
- បង្កើតនូវមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានពាណិជ្ជកម្ម ដែលប្រមូលផ្តុំនូវព័ត៌មានអំពីវិធានពាណិជ្ជកម្ម តារាងពន្ធ និងកម្រៃផ្លូវការដែលត្រូវបង់ដោយពាណិជ្ជករ ហើយដាក់ព័ត៌មានទាំងនេះលើបណ្តាញអ៊ិនធឺណិត
- កែលម្អការធ្វើបែបបទបញ្ចេញទំនិញពីគយ(Custom Clearance) សម្រាប់ទំនិញដែលលើកលែងពន្ធ ដោយពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ កាត់បន្ថយនូវតម្រូវការឯកសារមិនចាំបាច់ សម្រួលនីតិវិធីឱ្យបានឆាប់រហ័សនិងលុបបំបាត់ចំណាយក្រៅផ្លូវការ
- កាត់បន្ថយនិងឈានទៅលុបបំបាត់នូវនីតិវិធីត្រួតពិនិត្យដែលជាន់គ្នានិងគ្មានតម្លាភាព
- រៀបចំឱ្យមានផែនការមេមួយអំពីការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការជួយសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម និងជាប្រព័ន្ធដែលមានប្រសិទ្ធភាពអាចទុកចិត្តបាន និងមានភាពប្រកួតប្រជែងខ្ពស់
- ជំរុញកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងថ្នាក់តំបន់និងអនុតំបន់នានា ដូចជា អាស៊ាន និងកម្មវិធីមហាអនុតំបន់មេគង្គ ដើម្បីអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងដឹកជញ្ជូនឆ្លងដែន(CBTA) និង ***«យន្តការបញ្ជរតែមួយ»*** ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង ក្នុងគោលដៅកែលម្អប្រសិទ្ធភាពនៃប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកអន្តរជាតិក្នុងតំបន់ ទន្ទឹមនឹងការរៀបចំបង្កើតក្របខណ្ឌស្ថាប័នចាំបាច់នានា ដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មបញ្ចូលក្នុងប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការសម្របសម្រួលឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយ ជាមួយអាជ្ញាធរដៃគូពាក់ព័ន្ធដែលមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការសម្រួលការដឹកជញ្ជូន ការចល័តមនុស្ស និងទំនិញ

- ពង្រឹងសមត្ថភាពអគ្គនាយកដ្ឋានជំរុញពាណិជ្ជកម្មនៃក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ឱ្យក្លាយជាភ្នាក់ងារជំរុញការនាំចេញ ដែលមានជំនាញខ្ពស់ក្នុងការវិភាគទីផ្សារនាំចេញ កំណត់មុខសញ្ញានាំចេញ និងរៀបចំបណ្តាញធុរកិច្ច ដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការផ្តល់ការពិគ្រោះយោបល់ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីទីផ្សារក្រៅប្រទេស និងជួយសម្របសម្រួលសកម្មភាពជំរុញការនាំចេញ រួមទាំងការរៀបចំការផ្សព្វផ្សាយទីផ្សារឬការតាំងពិព័រណ៍
- ពិចារណាបង្កើតស្ថាប័នហិរញ្ញប្បទានតាមគោលនយោបាយ ដែលមានកាតព្វកិច្ចផ្តល់កម្ចីទៅឱ្យអ្នកនាំចេញណាដែលផលិតទំនិញនាំចេញក្នុងឧស្សាហកម្មអាទិភាពនិងផ្តល់នូវសេវាធានារ៉ាប់រងការនាំចេញ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពមិនប្រាកដប្រជាទាក់ទងនឹងការនាំចេញ
- ពង្រឹងការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម តាមរយៈការកែលម្អនីតិវិធី ការពង្រឹងយន្តការដឹកបញ្ជូនឆ្លងដែន ការកាត់បន្ថយថ្លៃចម្លងការពាណិជ្ជកម្ម និងការពង្រឹងការសម្របសម្រួលស្ថាប័ន
- ពិចារណាបង្កើតប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្តសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុកដែលនាំចេញទំនិញថ្មីៗនិងនាំចេញបានចំនួនច្រើនជាងគេ ដោយផ្តល់នូវរង្វាន់លើកទឹកចិត្តពិសេស និងរង្វាន់នានា ចំពោះក្រុមហ៊ុនដែលបាននាំទំនិញដល់ចំនួនដែលបានកំណត់ តាមរយៈការវាយតម្លៃប្រកបដោយតម្លាភាព ដោយផ្សារភ្ជាប់នឹងគោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម
- ជំរុញការបង្កើតសមាគមតាមអនុវិស័យនីមួយៗ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹង ក៏ដូចជាពង្រឹងទំនាក់-ទំនងជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាល។

<u>ខ- ការពង្រឹងបទដ្ឋានឧស្សាហកម្មនិងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម</u>

- បន្តពង្រឹងក្របខណ្ឌស្ថាប័ននិងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងមាត្រាសាស្ត្រនិងស្តង់ដា ដែលជាគ្រឹះសម្រាប់សកម្មភាពឧស្សាហកម្ម និងខិតខំប្រឹងប្រែងបន្តរៀបចំក្របខណ្ឌគតិយុត្ត និងការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិនូវស្ថាប័នជាតិសំខាន់ៗ រួមមាន មជ្ឈមណ្ឌលមាត្រាសាស្ត្រជាតិ និងវិទ្យាស្ថានស្តង់ដាកម្ពុជា
- កែលម្អប្រសិទ្ធភាពនៃការចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម តាមរយៈអនុវត្តនីតិវិធីធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការផ្តល់សិទ្ធចុះបញ្ជីដល់ភ្នាក់ងារនៃប្រទេសជាដៃគូនានា និងសម្រួលក្នុងការចុះបញ្ជីភ្នាក់ងារដែលប្រកបអាជីវកម្មធ្វើជាតំណាងរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ក្នុងការចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការធ្វើស្វ័យប្រវត្តិកម្មប្រព័ន្ធចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងការប្រើប្រាស់ស្តង់ដានីយកម្ម និងការវាយតម្លៃការទទួលស្គាល់អនុលោមភាព ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការធ្វើលទ្ធកម្មសាធារណៈ ការទទួលបានការលើកទឹកចិត្ត និងការជួយឧបត្ថម្ភផ្សេងៗ
- បង្កើតការយល់ដឹងនិងធ្វើការផ្សព្វផ្សាយអំពីសារប្រយោជន៍នៃស្តង់ដា មាត្រាសាស្ត្រ និងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ដើម្បីជំរុញចូលរួមឱ្យបានទូលំទូលាយពីសំណាក់សហគ្រិន

- ជួយគាំទ្រលើកកម្ពស់សមត្ថភាពនិងសមត្ថកិច្ចមាត្រាសាស្ត្រ និងស្តង់ដា ក្នុងការធានានូវបរិមាណ គុណភាព សុវត្ថិភាព សេវាកម្ម បរិស្ថាន និងគ្រប់គ្រង
- ចាត់វិធានការជាក់ស្តែងក្នុងពង្រឹងការអនុវត្តស្តង់ដា មាត្រាសាស្ត្រ និងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ដើម្បីប្រែក្លាយក្របខណ្ឌទាំងនេះឱ្យក្លាយឧបករណ៍សម្រាប់ជំរុញការប្រកួតប្រជែង
- ជួយគាំទ្រលើកកម្ពស់សមត្ថភាពនិងសមត្ថកិច្ចរបស់ ***«មជ្ឈមណ្ឌលផលិតភាពកម្ពុជា»*** សំដៅលើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងគុណភាព ដល់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
- ពង្រឹងសមត្ថភាព ***«វិទ្យាស្ថានស្តង់ដាកម្ពុជា»*** ក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរៀបចំស្តង់ដាជាតិសម្រាប់ផលិតផល សេវាកម្ម ផលិតកម្ម និងបច្ចេកទេស អនុលោមតាមស្តង់ដាតំបន់និងអន្តរជាតិ
- ពង្រឹងសមត្ថភាពមជ្ឈមណ្ឌលមាត្រាសាស្ត្រជាតិ ក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរៀបចំនីតិវិធីត្រួតពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់ ព្យាសកម្ម តេស្តវិភាគ អនុម័តគំរូឧបករណ៍មាត្រាសាស្ត្រដែលបម្រើឱ្យការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម។

គ- ការសម្រួលការបំពេញកាតព្វកិច្ចពន្ធនិងអាករ

- សិក្សាឡើងវិញពីប្រព័ន្ធពន្ធដារនិងពន្ធគយ ដោយប្រែក្លាយឱ្យទៅជាឧបករណ៍ប្រមូលចំណូលផងនិងជាឧបករណ៍ជំរុញការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មផង
- ធ្វើវិចារណកម្មយន្តការប្រមូលចំណូលនិងកែលម្អសេវាអ្នកជាប់ពន្ធ សំដៅលើកកម្ពស់វប្បធម៌បង់ពន្ធក្នុងចំណោមសហគ្រាសនិងអ្នកជាប់ពន្ធគ្រប់ប្រភេទ
- បង្កើនការផ្តល់សេវាដើម្បីឱ្យអ្នកជាប់ពន្ធងាយស្រួលទទួលព័ត៌មានពីការបង់ពន្ធនិងការលើកលែងពន្ធ
- ជំរុញការបង្វិលសងឱ្យបានឆាប់ឬប្រើប្រាស់ជាឥណទានយោង (Tax Credit) ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិពន្ធដារជាធរមាន
- ពិនិត្យនិងសម្រួលឡើងវិញនូវក្របខណ្ឌនៃការអនុវត្ត ដោយសម្រួលឬដកចេញនូវយន្តការទាំងឡាយណាដែលបណ្តាលឱ្យខ្ពាស់គ្នារវាងនីតិវិធីនៃការយកពន្ធនិងការលើកលែងពន្ធ។

ឃ- ការរៀបចំទីផ្សារពលកម្មនិងទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ

- បន្តពង្រឹងយន្តការទំនាក់ទំនងត្រីភាគី រួមមាន រាជរដ្ឋាភិបាល និយោជក និងនិយោជិត តាមរយៈ ***«គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារ»*** ដើម្បីបង្កើនការយោគយល់គ្នា ទន្ទឹមនឹងការខិតខំរៀបចំប្រព័ន្ធយន្តការមួយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់កំណត់ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា ដែលស៊ីចង្វាក់ទៅនឹងផលិតភាពការងារ សមស្របតាមលក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ចសង្គម និងធានាបាននូវការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មជារួម

- ផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គលិក និយោជិក និងនិយោជក ដើម្បីកំណត់ពីបទពិសោធល្អៗក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយជាប្រព័ន្ធមួយ ដែលអាចបង្កើនផលិតផលសរុប ជាពិសេសការបណ្តុះបណ្តាលអាជីពក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហារបស់កម្មករ ស្របទៅតាមច្បាប់ការងារនិងបទប្បញ្ញត្តិជាធរមាន
- រៀបចំច្បាប់ស្តីពីសហជីពនិងច្បាប់ស្តីពីតុលាការការងារ
- ពង្រឹងយន្តការចុះធ្វើអធិការកិច្ចលក្ខខណ្ឌការងារ តាមរយៈការពង្រីកកម្មវិធីរោងចក្រល្អប្រសើរ ឬពិនិត្យលទ្ធភាពក្នុងការបង្កើតក្រុមការងារចម្រុះធ្វើអធិការកិច្ចជាប្រចាំ និងមានកម្មវិធីច្បាស់លាស់ ដើម្បីកាត់បន្ថយចំនួនត្រួតពិនិត្យផង និងធានាបានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការត្រួតពិនិត្យផង។ ក្រុមការងារចម្រុះនេះ ត្រូវរាយការណ៍ជាទៀតទាត់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាល
- ពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងការជ្រើសរើសកម្លាំងពលកម្ម ការផ្តល់ព័ត៌មានពីទីផ្សារពលកម្ម និងការបណ្តុះបណ្តាលកម្មករ ឱ្យយល់ពីជីវភាពនិងសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់ខ្លួន ជាពិសេសកាត់បន្ថយការចំណាយហួសហេតុក្នុងការទទួលបានការងារ
- លើកកម្ពស់សុខុមាលភាពរបស់កម្មករ តាមរយៈការជំរុញឱ្យមានគោលនយោបាយលំនៅឋានសម្រាប់កម្មករ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេអាចមានលទ្ធភាពធ្វើជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលំនៅឋានសម្រាប់បង្កើតគ្រួសារ និងមិនធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅញឹកញាប់ពេក ដែលបង្កើតបញ្ហាខ្វះកម្លាំងពលកម្មក្នុងរយៈពេលខ្លី
- ពិនិត្យឡើងវិញពីច្បាប់ស្តីពីការងារ ច្បាប់ស្តីពីរបបសន្តិសុខសង្គម សម្រាប់ជនទាំងឡាយនៅក្រោមបទប្បញ្ញត្តិនៃច្បាប់ស្តីពីការងារនិងការអនុវត្តកន្លងមក ដើម្បីស្វែងរកចំណុចវិជ្ជមាននិងចំណុចអវិជ្ជមាន ហើយធ្វើការគូសបញ្ជាក់ឡើងវិញពីតួនាទីរបស់និយោជកនិងសហជីព ក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ ដែលថ្លឹងបាននូវតុល្យភាពនៃការអភិវឌ្ឍនិងសុខុមាលភាពកម្មករ
- ពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងកម្មករជំនាញ ជាពិសេស ត្រៀមលក្ខណៈឱ្យបានល្អប្រសើរសម្រាប់សមាហរណកម្មអាស៊ាន
- រៀបចំគោលនយោបាយជាតិស្តីពីមុខរបរនិងការងារ។

៦.៤- ការសម្របសម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រ

ក- ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនិងធនធានមនុស្ស

- បង្កើតឱកាសទីពីរសម្រាប់ការទទួលបានការបញ្ចប់ថ្នាក់មធ្យមសិក្សា តាមរយៈ ការបង្កើតប្រព័ន្ធសមមូលសញ្ញាបត្រ ដោយផ្អែកលើការធ្វើតេស្តដែលអនុញ្ញាតឱ្យទទួលបានវិញ្ញាបនបត្រចំណេះដឹងទូទៅគ្រប់កម្រិត ទោះនៅក្រៅប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការក៏ដោយ

- ពង្រឹងគុណភាពអប់រំនៅកម្រិតបឋមសិក្សានិងមធ្យមសិក្សា ដោយផ្តោតលើការពង្រឹងមូលដ្ឋានចំណេះដឹងរបស់កុមារនិងយុវជន ផ្នែកគណិតវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ អក្សរសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា
- ជំរុញការអប់រំចំណេះទូទៅឱ្យបានយ៉ាងហោចណាស់ប្រាំបួនឆ្នាំ ដោយកាត់បន្ថយឱ្យបានជាអតិបរមានូវអត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា និងលើកកម្ពស់ការចូលរៀននៅថ្នាក់មធ្យមសិក្សា
- កែលម្អកម្មវិធីសិក្សាដោយដាក់បញ្ចូលជំនាញទន់ (Soft Skills) រួមមាន ជំនាញទំនាក់ទំនងសង្គម ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា ការគោរពវិន័យនៅកន្លែងធ្វើការ និងជំនាញជាច្រើនទៀត ដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានគ្រឹះឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងការយល់ដឹងអប់រំអំពីការចាប់អាជីពនិងជំនាញបច្ចេកទេស ក៏ដូចជាកម្មវិធីសិក្សាបន្តដើម្បីអភិវឌ្ឍជំនាញ ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលមានស្រាប់
- បង្កើនការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសឱ្យបានច្រើនជងជាងមុន តាមលទ្ធភាពលើជំនាញបច្ចេកទេស ជាពិសេស នៅក្នុងផ្នែកអគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិក មេកានិក ស្តង់ដា មាត្រាសាស្ត្រ (ត្រួតពិនិត្យ ផ្ទៀងផ្ទាត់ ព្យាសកម្ម តេស្ត និងជំនាញប្រើប្រាស់ឧបករណ៍មាត្រាសាស្ត្រ) និងគីមីសាស្ត្រ ទាំងក្នុងកម្រិតមធ្យមសិក្សាបច្ចេកទេសនិងឧត្តមសិក្សា
- ផ្តល់អាទិភាពដល់ការបង្កើតសាលាមធ្យមសិក្សាបច្ចេកទេសឱ្យបានច្រើន(ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំទូទៅនិងក្រៅប្រព័ន្ធ) ដោយផ្តោតលើផ្នែកសំខាន់ៗ ដូចជា អគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិក ព័ត៌មានវិទ្យា កុំព្យូទ័រ ម៉ាស៊ីន ការផ្សជុល និងការដំឡើងរថយន្តនិងម៉ូតូ ការកែច្នៃកសិផលនិងសិប្បកម្ម
- រៀបចំផែនការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលបម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយរួមមានផែនការវិនិយោគច្បាស់លាស់ និងក្នុងទស្សនវិស័យរយៈពេលវែង
- ជំរុញស្ថាប័ននីយកម្មនូវកម្មវិធីប្រព័ន្ធកម្មសិក្សា(Apprenticeship Schemes) ដែលផ្សារភ្ជាប់ជាមួយប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្តដល់ក្រុមហ៊ុននិងសហគ្រាស ដែលទទួលអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធកម្មសិក្សានេះ;
- ពង្រឹងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់វិស័យឯកជនទាំងវិន័យ កម្រិតជំនាញ និងសមត្ថភាព តាមរយៈការធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងវិនិយោគិនបរទេសគោលដៅ មានដូចជាការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនជំនាញជប៉ុន កូរ៉េ សិង្ហបុរី។ល។
- ជំរុញការបណ្តុះបណ្តាលត្រីភាគី «រដ្ឋ- ស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាល- ក្រុមហ៊ុន/រោងចក្រ» ដើម្បីបំពាក់ជំនាញនិងបង្កើនផលិតភាព ជាពិសេស ការដាក់បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីអប់រំនិងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលមានស្រាប់ តាមរយៈកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងវិស័យសាធារណៈនិងសមាគមឧស្សាហកម្ម

- ពង្រីកការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនិងវិជ្ជាជីវៈនៅនឹងកន្លែង ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើពលករតាមរោងចក្រ ដើម្បីឱ្យពលករទាំងនោះទទួលបានការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលនិងផ្តល់ក្តីសង្ឃឹមក្នុងការអភិវឌ្ឍជំនាញនិងបច្ចេកទេស ក្នុងពេលអនាគត
- ពង្រឹងការអប់រំនៅសាកលវិទ្យាល័យដែលទាក់ទងទៅនឹងវិទ្យាសាស្ត្រកសិកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រមូលដ្ឋានសំខាន់ៗផ្សេងទៀត និងវិស្វកម្ម ដោយពង្រឹងសម្ភារៈបរិក្ខារមន្ទីរពិសោធន៍ ដើម្បីឈានទៅកសាងគុណភាពអប់រំសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍។

<u>ខ- ការជំរុញវិទ្យាសាស្ត្របច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍</u>

- ជំរុញការរៀបចំនូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយនិងយន្តការអភិវឌ្ឍន៍វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
- ជំរុញនិងលើកទឹកចិត្តការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ ក្នុងវិស័យកម្មន្តសាល រួមទាំងផ្នែកសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងមណ្ឌលច្នៃប្រឌិតនិងបង្កើតថ្មីកម្ពុជា ដើម្បីលើកកម្ពស់ការបង្កើតតក្កកម្ម និងការ-បណ្តុះបណ្តាលកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងនិងកសាងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សទៅតាមតម្រូវការសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកវិទ្យាឧស្សាហកម្ម
- សហការនិងជំរុញការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការលើកទឹកចិត្តផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍
- សិក្សាលទ្ធភាពបង្កើតសួនវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យាភ្ជាប់នឹងសួនឧស្សាហកម្មនិងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនានា ដើម្បីផ្តល់សេវាពិសោធន៍ និងសិក្សាស្រាវជ្រាវដល់ឧស្សាហកម្ម
- បង្កើតយន្តការប្រឡងប្រណាំងអ្នកជំនាញបច្ចេកវិទ្យា អ្នកមានគំនិតផ្តួចផ្តើមធុរកិច្ច និងវិស្វករដែលមានទេព្យកោសល្យ ដើម្បីចម្រាញ់ឧស្សាហករដែលមានទេព្យកោសល្យ និងបង្កើតកម្លាំងចលករឱ្យខិតខំបង្កើតនវានុវត្តន៍ ជាពិសេស នៅក្នុងចំណោមវិស្វករនិងសហគ្រិនវ័យក្មេង
- ពិនិត្យលទ្ធភាពវិនិយោគលើវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវរដ្ឋ ដោយផ្តោតទាំងស្រុងទៅលើវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ជាពិសេសពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងវិស័យអាទិភាពនីមួយៗ ដោយជ្រើសរើសអ្នកវិទ្យា-សាស្ត្រ និងវិស្វករមានសមត្ថភាព ជាមួយនឹងសម្ភារៈបរិក្ខារមន្ទីរពិសោធន៍សមស្រប
- ជំរុញការសិក្សាអប់រំលើជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស វិស្វកម្ម និងគណិតវិទ្យា (STEM) ពីកម្រិតបឋមសិក្សា រហូតដល់ក្រោយមធ្យមសិក្សា ជាពិសេស ផ្តោតលើសិស្សក្មេងៗ ជាមួយនឹងការកែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សាដោយការធ្វើស្តង់ដានីយកម្មនៃកម្មវិធីសិក្សាទាំងនោះពីកម្រិតបឋមសិក្សាឡើងទៅ

- ពិនិត្យឡើងវិញនិងប្រមូលផ្តុំសក្តានុពលធនធានធម្មជាតិ ដែលជំរុញឱ្យមានការវិនិយោគលើវិស័យឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់។

គ- ការកសាងនិងអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធឧស្សាហកម្ម

- បង្កើតយន្តការសម្របសម្រួលការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន(ផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវរថភ្លើង ផ្លូវអាកាស និងកំពុងផែ) ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងតំបន់គោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម
- ពិនិត្យតម្រង់ការផ្គត់ផ្គង់ថាមពល ទៅកាន់តំបន់ផលិតកម្មសំខាន់ៗ ដោយធានាឱ្យបានការផ្គត់ផ្គង់ចរន្តអគ្គិសនី ស្របតាមតម្រូវការ និងមានស្ថិរភាពបំផុត ដែលអនុញ្ញាតឱ្យរោងចក្រអាចគ្រោងផលិតកម្មខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព
- អនុវត្តគម្រោងកសាងស្ថានីយផលិតអគ្គិសនីដែលបានគ្រោងនិងកំពុងបន្តអនុវត្តឱ្យទាន់ពេលវេលា ដើម្បីបំពេញកង្វះខាតថាមពលអគ្គិសនីនៅឆ្នាំ២០២០ រួមទាំងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសមត្ថភាពនិងគុណភាពនៃការបញ្ជូនថាមពល
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវការប៉ាន់ស្មានពីតម្រូវការអគ្គិសនីរយៈពេលវែងនិងផែនការអភិវឌ្ឍវិស័យថាមពលធៀបនឹងចក្ខុវិស័យថ្មីសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនិងឧស្សាហកម្ម រួមទាំងពិនិត្យឡើងវិញនូវជម្រើសក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ថាមពល ដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ ជាពិសេស សម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់តំបន់ឧស្សាហកម្មយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ៗ
- បង្កើនវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្តនិងកែលម្អសេវានិងមធ្យោបាយដឹកបញ្ជូន ដើម្បីសម្រួលនិងជួយគាំទ្រប្រតិបត្តិការអាជីវកម្ម
- ពង្រីកវិសាលភាពផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតក្នុងរាជធានី ទីប្រជុំជន តំបន់ឧស្សាហកម្ម និងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស តាមរយៈការពង្រឹងសមត្ថភាពអង្គភាពរដ្ឋាករទឹកសាធារណៈនិងឯកជន ស្របតាមបទដ្ឋានបច្ចេកទេសនៃការផ្គត់ផ្គង់សេវាទឹកស្អាតនិងអនុលោមតាមស្តង់ដាទឹកបរិភោគជាតិ
- បន្តពង្រីកនិងថែទាំកំណាត់ផ្លូវជាតិសំខាន់ៗ ដែលជាច្រកសម្រាប់ការដឹកបញ្ជូនទំនិញ ជាពិសេសផ្លូវជាតិឱ្យក្លាយជាផ្លូវថ្នល់ធំទូលាយ ដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរនូវការតភ្ជាប់ ទៅកាន់ប្រទេសថៃនិងវៀតណាម ព្រមទាំងច្រករបៀងភ្នំពេញ- សៀមរាប និង ភ្នំពេញ- ក្រុងព្រះសីហនុ ទន្ទឹមនឹងការពិនិត្យសម្រាប់រយៈពេលវែងនូវលទ្ធភាពកសាងផ្លូវហាយវេចំពោះផ្លូវជាតិសំខាន់ៗ សម្រាប់ពង្រឹងសមត្ថភាពប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីករវាងកម្ពុជានិងប្រទេសដទៃទៀត ជាអាទិ៍ ប្រទេស ថៃនិងវៀតណាម

- ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនិងថែរក្សាហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមមាន ប្រព័ន្ធផ្លូវថ្នល់ដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាពិសេសនៅខេត្តស្វាយរៀងនិងកោះកុង ដែលមានច្រកព្រំដែនអន្តរជាតិនិងខេត្តព្រះសីហនុ ដែលមានកំពង់ផែសមុទ្រអន្តរជាតិ
- បន្តអភិវឌ្ឍផ្លូវដែកនៅកម្ពុជា បន្ទាប់ពីផ្លូវដែកភ្នំពេញ-ខេត្តព្រះសីហនុ បានដាក់ឱ្យដំណើរការ ដើម្បីប្រែក្លាយផ្លូវដែកជាជម្រើសដឹកជញ្ជូនមួយសំខាន់ ដែលចូលរួមចំណែកធ្វើឱ្យថ្លៃដឹកជញ្ជូនធ្លាក់ចុះ និងមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន
- អភិវឌ្ឍបណ្ដាញដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទន្លេ ដែលមានសក្ដានុពលក្នុងការកាត់បន្ថយចំណាយឡូជីស្ទីក ជាពិសេ សសម្រាប់ការដឹកជញ្ជូនកសិផល ដោយកសាងកំពង់ផែតូចៗ ដែលអាចឱ្យនាវាដឹកជញ្ជូនចូលផ្ទុកនិងផ្ទេរទំនិញនៅតាមដងទន្លេមេគង្គ ស្របគ្នានឹងការសាងសង់កំពង់ផែថ្មីនៅភ្នំពេញ និងខេត្តព្រះសីហនុ ដែលនឹងសម្រួលដល់ការដឹកជញ្ជូនតាមនាវា ក្នុងបរិមាណកាន់តែច្រើន
- ដោះស្រាយបញ្ហាកកស្ទះចរាចរណ៍នៅជាយក្រុងភ្នំពេញ ដែលធ្វើឱ្យចំណាយឡូជីស្ទីកកើនឡើងជាប្រចាំ ពិសេស ការកសាងផ្លូវក្រវ៉ាត់ក្រុងឬផ្លូវវៀងក្រៅក្រុង ដើម្បីធានាឱ្យបានចរាចរណ៍ប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូន
- ពិនិត្យលទ្ធភាពនៃភាពជាដៃគូរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងវិស័យឯកជន សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនា-សម្ព័ន្ធ ដែលអាចបន្ធូរបន្ទុកវិនិយោគសាធារណជន។

<u>*ឃ-វិធានការផ្នែកហិរញ្ញប្បទាន*</u>

- បន្តអនុវត្ត ***«យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហិរញ្ញវត្ថុឆ្នាំ២០១១-២០២០»*** ដែលជាក្របខណ្ឌរួមនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា
- សិក្សានិងរៀបចំឱ្យមានយន្តការហិរញ្ញវត្ថុសមស្របសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ពិសេសការផ្ដល់កម្ចីដល់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ព្រមទាំងជំរុញការផ្ដល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ឧស្សាហកម្មអាទិភាព
- កែលម្អប្រសិទ្ធភាពនិងអភិបាលកិច្ចប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ពិសេស ការវិភាជ និងការរៀបចំកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ សម្រាប់បម្រើដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងទីផ្សារមូលបត្រ ដើម្បីកៀរគរប្រភពហិរញ្ញវត្ថុនិងប្រើប្រាស់វាឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ជាពិសេសពិចារណាលើលទ្ធភាពបង្កើតមូលបត្ររតនាគារ ក្នុងរយៈពេលមធ្យមទៅវែង ដើម្បីធ្វើហិរញ្ញប្បទានគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលគាំទ្រដល់ការបង្កើតមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្ម
- ពង្រឹងយន្តការសន្សំក្នុងស្រុក រួមមាន ការអភិវឌ្ឍ និងការកែទម្រង់មូលនិធិសោធននិងវិស័យធានារ៉ាប់រង ដែលមានចែងក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ

- ផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់នៅក្នុងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ សម្រាប់សកម្មភាពគម្រោងនិងកម្មវិធីជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម កន្ទ្បោមឧស្សាហកម្មឬរបៀងឧស្សាហកម្ម។

វិធានការគន្លឹះបួនជាក់ស្តែង ដើម្បីជំរុញការអនុវត្ត «គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»

បន្ថែមលើការដាក់ចេញនូវវិធានការគោលនយោបាយនិងផែនការសកម្មភាពខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងអនុវត្តនូវ **វិធានការជាក់ស្តែងគន្លឹះបួនយ៉ាង** ឱ្យសម្រេចបាននៅមុនដំណាច់ឆ្នាំ ២០១៨ ដែលជាបង្គោលចរដ៏សំខាន់សម្រាប់វាស់វែងកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងនិងវឌ្ឍនភាពនៃការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ព្រមទាំងជាមូលដ្ឋាននិងបុរេលក្ខខណ្ឌមិនអាចខ្វះបាន ដែលនឹងកំណត់នូវជោគជ័យក្នុងការអនុវត្តនូវចក្ខុវិស័យ គោលបំណង និងគោលដៅនៃគោលនយោបាយនេះ ដោយៈ

ទី១ - រៀបចំនិងអនុវត្តផែនការបញ្ចុះថ្លៃអគ្គិសនី សម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្ម រួមទាំងការពង្រឹងភាពទុកចិត្តនិងការពង្រីកវិសាលភាពគ្របដណ្តប់នៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី

*- បញ្ចុះថ្លៃទិញពីអនុស្ថានីយផ្ទាល់មកត្រឹម **១៤,៦០ សេនអាមេរិក** ក្នុង ១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង*

*- បញ្ចុះថ្លៃទិញពីប្រព័ន្ធភ្នំពេញ កណ្តាល និងកំពង់ស្ពឺ របស់អគ្គិសនីកម្ពុជាមកត្រឹម **១៦,៥០សេនអាមេរិក** ក្នុង១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង*

*- បញ្ចុះថ្លៃទិញពីខ្សែបញ្ជូនរងនានា ដែលចេញពីអនុស្ថានីយ (ទាំងរបស់អគ្គិសនីកម្ពុជា និងទាំងរបស់សេវាកររឯកជន) មកត្រឹមឯកតាថ្លៃរួមមួយ **១៦,៤០សេនអាមេរិក** ក្នុង១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង*

- អនុម័តបញ្ជីថ្លៃលក់អគ្គិសនីតាមពេលវេលាថ្ងៃ- យប់ សម្រាប់ឧស្សាហកម្ម

- ពង្រីកវិសាលភាពគ្រប់ដណ្តប់នៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីឱ្យដល់គ្រប់តំបន់ឧស្សាហកម្មគោលដៅ

- ធានាស្ថិរភាពនិងភាពទុកចិត្តបាននៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ដោយកាត់បន្ថយអត្រាដាច់ចរន្តមិនឱ្យលើសពី១២ដងឬ២៤ម៉ោង/ឆ្នាំ។

រាជរដ្ឋាភិបាលបានដាក់ចេញនូវផែនការបន្ថយអត្រានិងគម្លាតថ្លៃអគ្គិសនីសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម និងពាណិជ្ជកម្មធំៗ រហូតដល់ឆ្នាំ២០២០ ដូចមានភ្ជាប់ក្នុង **ឧបសម្ព័ន្ធ«ខ»**។

ទី២- រៀបចំនិងអនុវត្តផែនការមេសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូននិងឡូជិស្ទីក ក្នុងគោលដៅបង្កើតនូវប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនពហុមធ្យោបាយ និងប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកដែលមានសមាហរណកម្មនិងប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ពិសេសផ្តោតលើការតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗនិងការអភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ច ***ភ្នំពេញ- ខេត្តព្រះសីហនុ***

ភ្នំពេញ-បាវិត និង ***ភ្នំពេញ-ពោធិ៍ប៉ែត*** ឱ្យក្លាយទៅជារបៀងសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះរបស់ជាតិ តាមរយៈការកសាងផ្លូវហាយវេស្តង់ដាអន្តរជាតិនិងការបង្កើតប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

ទី៣- ពង្រឹងនិងបន្តអភិវឌ្ឍយន្តការគ្រប់គ្រងទីផ្សារពលកម្មនិងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ដើម្បីរក្សាស្ថិរភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្ម លើកកម្ពស់ផលិតភាព និងកែលម្អកម្រិតជីវភាពរបស់ពលករ តាមរយៈការជំរុញការអភិវឌ្ឍកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការពង្រឹងយន្តការកំណត់ប្រាក់បៀវត្សអប្បរមា និងការពង្រឹងសុខដុមភាពនៃទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ដោយឈរលើគោលការណ៍ឥរិយាបថវិជ្ជមានរបស់សហជីព និងព្រហ្មវិហារធម៌របស់និយោជកចំពោះនិយោជិត តាមរយៈយន្តការមានស្រាប់បច្ចុប្បន្ន រួមមានជាអាទិ៍ យន្តការ ***«គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារ»*** និង ***«គណៈកម្មាធិការផលិតភាពកម្ពុជា»***។

ទី៤- អភិវឌ្ឍនិងប្រែក្លាយខេត្តព្រះសីហនុទៅជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសគំរូពហុបំណង ដែលគ្រោងអនុវត្តតាមគោលការណ៍តំបន់រដ្ឋបាលពិសេស ដោយរៀបចំផែនការមេសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ក្របខណ្ឌច្បាប់ និងនិយ័តកម្ម ព្រមទាំងយន្តការគ្រប់គ្រងចាំបាច់នានា ដែលនឹងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចនិងយុត្តាធិការពេញលេញ សម្រាប់ការកៀរគរ ទាក់ទាញ និងការប្រមូលផ្តុំនូវប្រភពធនធាន បញ្ញាញាណ សកម្មភាពធុរកិច្ច និងការវិនិយោគ ដើម្បីអភិវឌ្ឍខេត្តព្រះសីហនុ ឱ្យក្លាយទៅជាប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់មួយ និងជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម និងទេសចរណ៍ ស្របតាមទស្សនាទាននៃការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និងមានតុល្យភាពបរិស្ថាន ព្រមទាំងប្រែក្លាយជា **ទីក្រុងឧស្សាហកម្មបៃតងអាស៊ាន** នាពេលអនាគត។

៧- យន្តការដឹកនាំ សម្របសម្រួល និងអនុវត្តគោលនយោបាយ

ការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ទាមទារនូវមគ្គុទ្ទេសក៍ដឹកនាំប្រកបដោយឆន្ទៈក្លៀវក្លា ការសម្របសម្រួលដែលមានប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ និងការចូលរួមយ៉ាងសកម្មពីសំណាក់គ្រប់ដៃគូពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យនិងគោលដៅរួមនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម។ ក្នុងន័យនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលប្តេជ្ញាមោះមុតដើម្បីបំពេញតួនាទីជាយុទ្ធសាស្ត្រវិទូ ជាអ្នកសម្របសម្រួល គាំទ្រ និងជាអ្នកផ្តួចផ្តើមគំនិត ប្រកបដោយសុចរិតភាពនិងការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ នៅក្នុងយុទ្ធនាការជំរុញការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ច និងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ដោយរៀបចំឱ្យមានយន្តការសម្របសម្រួលនិងស្ថាប័នអនុវត្ត ដែលមានសិទ្ធិអំណាចពេញលេញ មានសមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈខ្ពស់និងធនធានគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បីជំរុញការអនុវត្តឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព និងសក្តិសិទ្ធភាពនូវគម្រោង កម្មវិធី និងគំនិតផ្តួចផ្តើមនានា ដែលស្ថិតក្រោមក្របខណ្ឌនៃគោលនយោបាយនេះ។

ក្នុងគោលដៅខាងលើ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងដាក់ចេញវិធានការកែទម្រង់ស្ថាប័នស៊ីជម្រៅ ដោយផ្តល់សិទ្ធិអំណាចពេញលេញ និងបំពាក់មុខងារចាំបាច់សំខាន់ៗជូន ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ក្នុងការសម្រេចចិត្តផ្នែកគោលនយោបាយ ការរៀបចំ និងអនុវត្តផែនការ ក៏ដូចជាការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម

ដើម្បីឱ្យស្ថាប័ននេះក្លាយជាយន្តការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់ដឹកនាំ សម្របសម្រួល និងជំរុញការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»***។ ជាគោលការណ៍រួម រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងរៀបចំកែសម្រួលឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធអភិបាលកិច្ចនៃ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ដូចមាននៅក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ «ក» ដោយផ្តោតលើៈ *ទី១-* ការពង្រឹងតួនាទីដឹកនាំនយោបាយរបស់ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ក្នុងការចង្អុលទិស អនុម័ត និងតាមដានសមិទ្ធកម្មនៃការអនុវត្តផែនការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយសម្របសម្រួលជាមួយ«គណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ» និង «គណៈកម្មាធិការដឹកនាំការអភិវឌ្ឍវិស័យឯកជន» ព្រមទាំងស្ថាប័នជំនាញពាក់ព័ន្ធរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល *ទី២-* ការកែសម្រួលមុខងារ និង ពង្រឹងសមត្ថភាព ***«គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា»*** ដោយបំពាក់បន្ថែមនូវមុខងារសម្របសម្រួល និងជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម រួមទាំងការរៀបចំ និងអនុវត្តផែនការសម្រាប់អភិវឌ្ឍវិស័យនេះ ដោយសហការជាមួយក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម *ទី៣-* ការតម្រង់ទិសមុខងារគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ដើម្បីគាំទ្រការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហ-កម្ម ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការគ្រប់គ្រងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអភិវឌ្ឍន៍និងផែនការវិនិយោគសាធារណៈសម្រាបវិស័យឧស្សាហកម្ម *ទី៤-* ការពង្រឹងនិងតម្រង់ទិសយន្តការ ***«វេទិការាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយវិស័យឯកជន»*** ដើម្បីផ្សព្វ-ផ្សាយនិងលើកទឹកចិត្ត ការចូលរួមពីវិស័យឯកជន និង *ទី៥-* ការរៀបចំយន្តការតាមដាននិងត្រួតពិនិត្យ។

៧.១ - ការពង្រឹងតួនាទីនៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

ការពង្រឹងតួនាទីរបស់ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ក្នុងការសម្រេចចិត្តផ្នែកគោលនយោបាយ ឱ្យទទួលភារកិច្ចជាក្រុមប្រឹក្សាភិបាលសម្រាប់ដឹកនាំការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មនិងការវិនិយោគនៅកម្ពុជា ព្រមទាំងមានសិទ្ធិអំណាចពេញលេញ ក្នុងការដឹកនាំនិងសម្របសម្រួលការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សា-ហកម្ម»*** ៖

- ពិនិត្យនិងកែសម្រួលលក្ខន្តិកៈ ការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅ ក៏ដូចជាសមាសភាពនៃ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការធ្វើវិសោធនកម្មលើច្បាប់វិនិយោគ រួមទាំងការធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មនិងសមាហរណកម្មមុខងាររបស់គណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា និងគណៈកម្មាធិការតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសកម្ពុជា
- ប្រើប្រាស់គណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ គណៈកម្មាធិការដឹកនាំការងារអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឯកជន និងអនុគណៈកម្មាធិការពាក់ព័ន្ធតាមវិស័យនីមួយៗ ជាយន្តការពិគ្រោះយោបល់ផ្នែកគោលនយោបាយ ដែលមានវិសាលភាពពេញលេញសម្រាប់អភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម និង សកម្មភាពកំណែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធពាក់ព័ន្ធ។ យន្តការនេះមានមុខងារជាសេនាធិការឱ្យក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមជាគោលនយោបាយ ដែលមានចរិតនយោបាយផង និងមានបដិវាទស្ថាប័នផង ព្រមទាំងតម្រូវឱ្យមានការសម្របសម្រួលស្ថាប័នក្នុងកម្រិត

ខ្ពស់។ យន្តការនេះមានភារកិច្ចស្នើឡើងនិងដាក់ចេញនូវវិធានការបន្ទាន់ចាំបាច់ចំពោះមុខ កែសម្រួលនិងធ្វើបច្ចុប្បន្នកម្មគោលនយោបាយដើម្បីឱ្យ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ក្លាយជាឯកសាររស់និងជាឧបករណ៍សក្តិសិទ្ធិ ដើម្បីសម្រេចចក្ខុវិស័យនៃការប្រែក្លាយឧស្សាហកម្មកម្ពុជាឱ្យក្លាយជាឧស្សាហកម្មផ្អែកលើជំនាញត្រឹមឆ្នាំ២០២៥

- ពង្រឹង ***«អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ទាំងសមត្ថភាពវិជ្ជាជីវៈនិងធនធានហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់ផ្តល់ការគាំទ្រដល់សកម្មភាពការងារប្រចាំថ្ងៃ និងការសម្រេចចិត្តរបស់ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»***
- បង្កើតក្រុមប្រឹក្សាផ្តល់យោបល់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា (Cambodia Industrial Development Advisory Board) ដែលមានសមាសភាពជាឥស្សរជនពីរាជរដ្ឋាភិបាល មជ្ឈដ្ឋានសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងវិស័យឯកជនទាំងក្នុងនិងក្រៅប្រទេស ដែលមានចំណេះដឹង និងបទពិសោធស៊ីជម្រៅអំពីធុរកិច្ចអន្តរជាតិ ដែលមានឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកវិស័យសេដ្ឋកិច្ច ជាប្រធាន, រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម ជាអនុប្រធាន និងមានរដ្ឋមន្ត្រីនិងប្រធាននៃក្រសួង/ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត រួមទាំង អគ្គលេខាធិការនៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា អគ្គលេខាធិការនៃគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា និងអគ្គលេខាធិការនៃគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា ជាអនុប្រធាននិងជាសមាជិក តាមការចាំបាច់។ ក្រុមប្រឹក្សាផ្តល់យោបល់នេះ មានភារកិច្ចផ្តល់អនុសាសន៍ជាចក្ខុវិស័យអំពីយុទ្ធសាស្ត្រនិងការកំណត់ទិសដៅអាទិភាព ក៏ដូចជាការណែនាំអំពីវិធីសាស្ត្រអនុវត្តជាក់ស្តែងជូនគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា និងគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា ដែលជាស្ថាប័នអនុវត្តផ្ទាល់សម្រាប់រៀបចំនិងអនុវត្តផែនការសកម្មភាពតាមភារកិច្ចរៀងៗខ្លួន។

៧.២- ការកែសម្រួលមុខងារនិងពង្រឹងសមត្ថភាពគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា

រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងកែសម្រួលមុខងារនិងពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា ឱ្យមានតួនាទីជាសេនាធិការប្រតិបត្តិនៃ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ដើម្បីដឹកនាំ សម្របសម្រួលនិងអនុវត្តផែនការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មនិងការវិនិយោគ រួមទាំង កិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្មនិងបរិយាកាសវិនិយោគ៖

- កែសម្រួលមុខងារស្ថាប័នរបស់គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា ដោយធ្វើសមាហរណកម្មមុខងារនៃការគ្រប់គ្រងការវិនិយោគ ការគ្រប់គ្រងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ជាមួយការងារអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាលនិងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
- រៀបចំឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងនិងអនុវត្តនូវផែនការអភិវឌ្ឍន៍ស្ថាប័នរបស់គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា រួមមាន ប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចនិងការគ្រប់គ្រង ការគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្សនិង

ហិរញ្ញវត្ថុ បរិស្ថានការងារ ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈនិងការលើកទឹកចិត្ត ព្រមទាំងផែនការការងារ ការបែងចែកច្បាស់លាស់អំពីភារកិច្ច មុខងារនិងការទទួលខុសត្រូវដល់មន្ត្រីទទួលបន្ទុក

- ពង្រឹងការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងការវិនិយោគនិងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម កែលម្អ និងពង្រឹងយន្តការអនុម័តនិងសម្របសម្រួលការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ ជំរុញការផ្សព្វផ្សាយទាក់ទាញវិនិយោគ និងសម្របសម្រួលគម្រោងឬកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈសម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម
- ពិចារណាបង្កើតនូវទីភ្នាក់ងារប្រតិបត្តិពិសេសមួយចំនួន នៅក្នុង ***«គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា»*** ជាសេនាធិការ សម្រាប់អនុវត្តផែនការសកម្មភាពឬគំនិតផ្តួចផ្តើមជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកម្មន្តសាលនិងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ពាក់ព័ន្ធនឹងការវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស សម្រាប់សម្របសម្រួលប្រភពហិរញ្ញប្បទាន បណ្តុះបណ្តាលជំនាញ អភិវឌ្ឍបច្ចេកទេសនិងបច្ចេកវិទ្យា ក៏ដូចជាអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស (ឧបសម្ព័ន្ធ «ខ»)
- លើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពការងារសម្របសម្រួល កិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្មនិងបរិយកាសវិនិយោគ/ធុរកិច្ច តាមរយៈការពង្រឹង ***«យន្តការច្រកចេញចូលតែមួយ»*** ព្រមទាំងប្រើប្រាស់យន្តការនេះសម្រាប់ជំរុញការអនុវត្តគោលនយោបាយតាមវិស័យដើម្បីទ្រទ្រង់ដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយផ្តោតជាសំខាន់លើការកែលម្អក្របខណ្ឌច្បាប់និងនិយ័តកម្ម ក៏ដូចជានីតិវិធីអនុវត្តផ្សេងៗ ដែលរួមចំណែកដល់ការលើកកម្ពស់កិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម និងបរិយាកាសវិនិយោគ ការកៀរគរនិងការវិភាជធនធានបម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ការតភ្ជាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនិងការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្សនិងការតម្រង់ទិសជំនាញ ការអភិវឌ្ឍស្តង់ដាបច្ចេកវិទ្យានិង នវានុវត្តន៍ ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថាន ព្រមទាំងការសម្របសម្រួលធាតុចូល ឬ ការផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម ដូចជាអគ្គិសនី កសិផល រ៉ែ ដីឡូ
- ពង្រឹងការងារសិក្សានិងរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីផ្សារភ្ជាប់ការវិនិយោគឯកជន ជាមួយកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ ក្នុងគោលដៅបម្រើឱ្យការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម រួមមាន ការវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធតភ្ជាប់ កម្មវិធីស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍផលិតផលថ្មីៗ ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងបច្ចេកទេស ក៏ដូចជាការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មថ្មីនិងយុទ្ធសាស្ត្រ
- បំពាក់មុខងារសម្របសម្រួលនិងផ្សព្វផ្សាយអំពីគោលនយោបាយ រួមទាំងក្របខណ្ឌប្រតិបត្តិការទៅឱ្យដៃគូពាក់ព័ន្ធ ជាស្ថាប័នរដ្ឋនិងរដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិដើម្បីធានាបានកិច្ចសហប្រតិបត្តិការពេញលេញសម្រាប់ការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ ឱ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូននិងមានប្រសិទ្ធភាព ព្រមទាំងផ្តល់នូវការរំពឹងទុកអំពីទិសដៅអនុវត្ត និងការចូលរួមសកម្មពីភាគីពាក់ព័ន្ធ នៅគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់។

៧.៣- ការតម្រង់ទិសមុខងារគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងតម្រង់ទិសមុខងារនិងពង្រឹងសមត្ថភាពរបស់គណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ឱ្យមានតួនាទីជាសេនាធិការប្រតិបត្តិនៃ ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ដើម្បីដឹកនាំ សម្របសម្រួល និង អនុវត្តផែនការអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម ពាក់ព័ន្ធនឹងការវិនិយោគសាធារណៈ ដោយសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា តាមរយៈ៖

- កែសម្រួលមុខងារស្ថាប័នរបស់គណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ដើម្បីគាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មកម្មន្តសាលនិងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម
- ពង្រឹងភារកិច្ចសម្របសម្រួលជាមួយដៃគូអភិវឌ្ឍ ក្នុងក្របខណ្ឌនៃ ***«វេទិកាសហប្រតិបត្តិអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** និង ក្រុមការងារចម្រុះតាមវិស័យ ដើម្បីកៀរគរជំនួយបច្ចេកទេស ការវិនិយោគ និង ហិរញ្ញប្បទាន សម្រាប់ការលើកកម្ពស់កិច្ចសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម និង បរិយាកាសវិនិយោគ ការតភ្ជាប់ហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន ឡូជិស្ទីក និងឌីជីថល ការអភិវឌ្ឍធនធានមនុស្ស និងជំនាញ ការអភិវឌ្ឍបច្ចេកវិទ្យានិងនវានុវត្តន៍ ការគ្រប់គ្រងផលប៉ះពាល់បរិស្ថានដោយសារឧស្សាហកម្ម និង ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ទឹកស្អាត និងវត្ថុធាតុដើមឧស្សាហកម្មផ្សេងទៀត
- ពង្រឹងការរៀបចំផែនការយុទ្ធសាស្ត្រសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងការវិនិយោគសាធារណៈ សំដៅរួមចំណែកដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម កែលម្អនិងពង្រឹងយន្តការអនុម័ត និងសម្របសម្រួលការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគសាធារណៈ ជំរុញការផ្សព្វផ្សាយនិងទាក់ទាញការវិនិយោគពីដៃគូអភិវឌ្ឍ និងពង្រឹងការសម្របសម្រួលគម្រោងឬកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈសម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម
- កែសម្រួលឡើងវិញនូវរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងនិងស្ថាប័ន ដូចជាប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ចនិងគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងធនធានមនុស្សនិងហិរញ្ញវត្ថុ បរិស្ថានការងារ ក្រមសីលធម៌វិជ្ជាជីវៈនិងប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្ត ព្រមទាំងការរៀបចំផែនការការងារ និងការបែងចែកច្បាស់លាស់នូវតួនាទី ភារកិច្ច មុខងារ និង ការទទួលខុសត្រូវដល់មន្ត្រីគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់។

៧.៤- ការពង្រឹងយន្តការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយវិស័យឯកជន

រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តពង្រឹងយន្តការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយវិស័យឯកជន តាមរយៈ***«វេទិការាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយវិស័យឯកជន»*** ដោយប្រើប្រាស់វេទិកានេះជាយន្តការផ្សព្វផ្សាយនិងតម្រង់ទិសការអនុវត្ត ***«គោល-នយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»***។ ***«គណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា»*** មានតួនាទីសម្របសម្រួលកិច្ចដំណើរការនៃវេទិកានេះ ដែលទាមទារនូវការរៀបចំផែនការច្បាស់លាស់ និងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការផ្តល់នូវការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេស រួមមាន លេខាធិការដ្ឋានប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ដែលមានសមត្ថភាពស្មើឡើងនូវរបៀបវារៈ

សម្រាប់ការពិគ្រោះយោបល់ សមត្ថភាពវិភាគស្រាវជ្រាវ និងប្រមូលព័ត៌មាន ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ការពិភាក្សានិងសមត្ថភាពសម្របសម្រួលជាមួយបណ្ដាញធុរកិច្ចនិងស្ថាប័នទំនាក់ទំនងអន្តរវិជ្ជាជីវៈ។

ជាទិសដៅ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងជំរុញ ***«វេទិការាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយវិស័យឯកជន»*** ឱ្យក្លាយជាយន្តការដែលមានប្រសិទ្ធភាព សម្រាប់ប្រមូលផ្ដុំធាតុចូល គំនិត បញ្ញាញាណ និងមតិយោបល់ ដើម្បីកែលម្អគោលនយោបាយ និងការអនុវត្ត ដើម្បីឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលអាចដាក់ចេញនូវវិធានការទាន់ពេលវេលា ដែលនឹងធានានូវផលប្រយោជន៍របស់គ្រប់ភាគីពាក់ព័ន្ធ ធានាការប្រកួតប្រជែងស្មើភាព និងបរិយាកាសវិនិយោគអំណោយផល។ ក្នុងក្របខណ្ឌនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងជំរុញការពិគ្រោះយោបល់ឱ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅ ដោយផ្ដោតការយកចិត្តទុកដាក់បន្ថែមលើមុខសញ្ញាវិនិយោគិន ដែលមានសក្ដានុពលសំខាន់ៗ ពិសេស វិនិយោគិនពីប្រទេសចិន ជប៉ុន កូរ៉េ ថៃ និងវៀតណាម ព្រមទាំងអ្នកវិនិយោគពីប្រទេសដៃគូសំខាន់ៗផ្សេងទៀត ក៏ដូចជាវិនិយោគិនក្នុងស្រុកផងដែរ។

៧.៥- ការតាមដាន ត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តគោលនយោបាយ

ដើម្បីធានាវឌ្ឍនភាពជាប្រចាំ ប្រសិទ្ធភាពនិងសង្គតិភាពនៃការអនុវត្តគោលនយោបាយ រាជរដ្ឋាភិបាលប្រគល់ភារកិច្ចជូន ***«ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា»*** ឱ្យរៀបចំនិងសម្របសម្រួលអនុវត្តឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពនូវប្រព័ន្ធតាមដាននិងត្រួតពិនិត្យមួយ ដែលរួមមាន៖

- ប្រព័ន្ធរាយការណ៍ប្រចាំត្រីមាសនិងប្រចាំឆ្នាំ ពិសេស របាយការណ៍ជូនកិច្ចប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រីរៀងរាល់៣ខែម្តង ដើម្បីត្រួតពិនិត្យលើវឌ្ឍនភាពនិងបញ្ហាប្រឈម ដោយផ្អែកលើគោលដៅនិងសូចនាករដែលបានកំណត់ខាងលើ និងធ្វើការសម្រេចចិត្តលើវិធានការបន្ទាន់ចាំបាច់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមចំពោះមុខ ដែលកើតមានឡើងក្នុងពេលអនុវត្ត។
- យន្តការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម (Trouble Shooting Mechanism)។
- ការត្រួតពិនិត្យវាយតម្លៃអំពីវឌ្ឍនភាពនិងការសម្រេចនូវវិធានការគន្លឹះជាក់ស្តែងបួនយ៉ាងនៃ ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា»*** ត្រឹមដំណាច់ឆ្នាំ២០១៨ និងការត្រួតពិនិត្យវាយតម្លៃពាក់កណ្តាលអាណត្តិក្នុងទ្រង់ទ្រាយធំនិងទូលំទូលាយលើគោលនយោបាយនេះនៅឆ្នាំ២០២០ ដើម្បីជាមូលដ្ឋានកែតម្រូវនិងតម្រង់ទិសដល់ការអនុវត្តបន្ត។

៨- ការគ្រប់គ្រងហានិភ័យសំខាន់ៗ

ក្រៅពីកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលដូចបានគិតគូរខាងលើ ជោគជ័យនៃការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ក៏នឹងចំណុះផងដែរលើការប្រែប្រួលនៃសភាពការណ៍តំបន់និងពិភពលោក ក៏ដូចជាសភាពការណ៍ក្នុងស្រុក ដែលនឹងជះឥទ្ធិពលដោយប្រយោលឬដោយផ្ទាល់ចំពោះដំណើរការពិពិធកម្ម ភាពប្រកួតប្រជែងនិងផលិតភាពនៃឧស្សាហកម្មកម្ពុជា តាមរយៈការប្រែប្រួលនៃប៉ារ៉ាម៉ែត្រម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច របបពាណិជ្ជកម្ម និងវិនិយោគ ក៏ដូចជាភាពរអាក់រអួល ឬ ភាពវិវាទផ្សេងទៀតដែលបណ្ដាលមកពី

អស្ថិរភាព និងវិបត្តិភូមិសាស្ត្រនយោបាយ។ ក្នុងន័យនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលប្រមើលឃើញនូវហានិភ័យចម្បងៗមួយចំនួនដូចខាងក្រោម ដែលចាំបាច់ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់និងត្រៀមលក្ខណៈដោះស្រាយ៖

ទី១ - ហានិភ័យពាក់ព័ន្ធនឹងការប្រែប្រួលបរិការណ៍តំបន់និងពិភពលោក

ទោះបីបរិការណ៍តំបន់និងពិភពលោកបច្ចុប្បន្នអំណោយផលដល់សមាហរណកម្មខ្សែចង្វាក់តម្លៃ និងផលិតកម្មក្តី ប៉ុន្តែ កម្ពុជាអាចនឹងប្រឈមចំពោះហានិភ័យមួយចំនួននាពេលអនាគត ពិសេស ដោយសារវិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុសកល ការប្រែប្រួលរបបពាណិជ្ជកម្មដែលបណ្តាលពីនិន្នាការគាំពារនិយម ការហូរត្រឡប់ទៅវិញនៃវិនិយោគផ្ទាល់ពីបរទេស បញ្ហាសន្តិសុខថាមពល និងភាពរអាក់រអួលនៃខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មនិងការផ្គត់ផ្គង់វត្ថុធាតុដើម ដែលបណ្តាលមកពីអស្ថិរភាពនិងជម្លោះក្នុងតំបន់។

ទី២ - ហានិភ័យពាក់ព័ន្ធនឹងការគ្រប់គ្រងម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច

កំណើនប្រាក់ឈ្នួលពលកម្ម គឺជាបាតុភូតដែលមិនអាចចៀសផុត នៅក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ដែលធម្មតាត្រូវបានកំណត់ដោយកំណើននៃអតិផរណានិងកំណើននៃផលិតភាពការងារ។ ដូច្នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងធានារក្សានូវអតិផរណាឱ្យស្ថិតក្នុងកម្រិតដែលទាបនិងអាចគ្រប់គ្រងបាន។ ម្យ៉ាងទៀត រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងយកចិត្តទុកដាក់លើការបង្កើនផលិតភាពការងារ តាមរយៈការវិនិយោគក្នុងកំណែទម្រង់វិស័យអប់រំ បណ្តុះ-បណ្តាលជំនាញ និងការពង្រឹងយន្តការកែលម្អទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ដែលជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការអនុញ្ញាតឱ្យប្រាក់ឈ្នួលកើនឡើង ដោយមិនប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានដល់កំណើនសេដ្ឋកិច្ចនិងភាពប្រកួតប្រជែងរបស់កម្ពុជា។ ម្យ៉ាងវិញទៀត ឱនភាពថវិកាដែលកើតឡើងដោយវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច វិបត្តិហិរញ្ញវត្ថុ ឬក៏ភាពយឺតយ៉ាវនៃការកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈនឹងកាត់បន្ថយលំហសារពើពន្ធនិងលទ្ធភាពនៃការវិនិយោគសាធារណៈចាំបាច់សម្រាប់គាំទ្រដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម។

ទី៣ - ហានិភ័យពាក់ព័ន្ធនឹងអស្ថិរភាពនយោបាយ

ស្ថិរភាពនយោបាយ គឺជាបុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់បំផុតសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា។ អស្ថិរភាពនយោបាយនឹងនាំឱ្យការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មស្ថិតក្នុងស្ថានភាពជាប់គាំងគ្មានការរីកចម្រើន ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត គោលនយោបាយប្រជាភិថុត គឺជាហានិភ័យផ្ទាល់ចំពោះការអភិវឌ្ឍវិស័យនេះ ដោយសារធនធានជាតិនឹងត្រូវបង្វែរទៅសកម្មភាព ទិសដៅ និងអាទិភាពផ្សេងទៀត ដែលមិនបម្រើឱ្យគោលដៅអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាពសម្រាប់រយៈពេលវែង។

ទី៤- ហានិភ័យពាក់ព័ន្ធនឹងប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ច ស្ថាប័ន និងការសម្របសម្រួល

ការអនុវត្ត ***«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»*** ពាក់ព័ន្ធនឹងអន្តរាគមន៍ និង ការលើកទឹកចិត្តពីរដ្ឋ ហើយក៏អាចពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តគម្រោងធំៗ ដែលមានចរិតផ្តាច់មុខធម្មជាតិ(Natural Monopoly) ដែលតម្រូវឱ្យមានប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ច និងការគ្រប់គ្រងច្បាស់លាស់ រួមទាំង សមត្ថភាពបច្ចេកទេស ការប្តេជ្ញាចិត្ត

និងធន្ទះនយោបាយខ្ពស់។ ដូច្នេះ គោលនយោបាយអាចនឹងបង្កើតនូវហានិភ័យសំខាន់មួយ គឺ ការកេងប្រវ័ញ្ច ឬ ឆ្លៀតយកចំណេញពីចន្លោះប្រហោងឬភាពទន់ខ្សោយនៃប្រព័ន្ធអភិបាលកិច្ច រួមទាំង ក្របខណ្ឌច្បាប់ ប្រព័ន្ធនិយ័តកម្ម និងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង។

ជាមួយការប្រមើលឃើញអំពីហានិភ័យចម្បងទាំងនោះ រាជរដ្ឋាភិបាលមានការប្តេជ្ញាចិត្តខ្ពស់ក្នុងការជំរុញអនុវត្តគោលនយោបាយ យុទ្ធសាស្ត្រ និងវិធានការទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានដាក់ចេញមកដើម្បីគោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្មកម្ពុជា។ ផ្អែកលើការតាមដាននិងត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តជាប្រចាំ រាជរដ្ឋាភិបាលខិតខំគ្រប់គ្រងនិងដោះស្រាយហានិភ័យ និងបញ្ហាប្រឈមទាំងឡាយឱ្យបានប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនិងសក្តិសិទ្ធភាពខ្ពស់បំផុត តាមរយៈអភិក្រមបុរេសកម្ម និងការប្រកាន់ខ្ជាប់នូវអប្បមាទខ្ពស់។

៩- សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាស្ថិតក្នុងដំណាក់កាលប្រែប្រួលសំខាន់មួយ ក្រោយពីសម្រេចបានកំណើនខ្ពស់ក្នុងរយៈពេលជាងមួយទសវត្សមកនេះ ពោលគឺការឈានឆ្ពោះទៅសម្រេចឋានៈប្រទេសមានចំណូលមធ្យម ដែលតម្រូវឱ្យមានការកែទម្រង់រចនាសម្ព័ន្ធស៊ីជម្រៅ សំដៅពង្រឹងពិពិធកម្មសេដ្ឋកិច្ច និងភាពប្រកួតប្រជែង ដែលធានាបាននូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយចីរភាពនិងមានការបែងចែកផ្លែផ្កាប្រកបដោយសមធម៌។ ប្រការនេះទាមទារឱ្យមានការគិតគូរអំពីអភិក្រមអភិវឌ្ឍថ្មី ពាក់ព័ន្ធនឹងការពង្រីកកាលានុវត្តអភិវឌ្ឍ និងការវិនិយោគក្នុងវិស័យកំណើនថ្មី ពិសេស តាមរយៈការកែលម្អហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមចាំបាច់ ការផ្គត់ផ្គង់ថាមពលអគ្គិសនី ការពង្រីកហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន និងការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ការលើកកម្ពស់ចំណេះដឹងផ្នែកបច្ចេកទេសនិងវិទ្យាសាស្ត្រ និងការពង្រឹងយន្តការស្ថាប័នប្រកបដោយសមត្ថភាពនិងមានប្រសិទ្ធភាព។

ក្នុងន័យនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលសម្រេចដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម សំដៅផ្តល់នូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយនិងយន្តការជាក់លាក់សម្រាប់ជំរុញកំណើនសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជានិងបង្កើតការងារដោយផ្តោតលើការអភិវឌ្ឍវិស័យកម្មន្តសាល កសិឧស្សាហកម្ម និងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម។ តាមរយៈគោលនយោបាយនេះ កម្ពុជានឹងសម្រេចបាននូវការផ្លាស់ប្តូររចនាសម្ព័ន្ធសេដ្ឋកិច្ចមួយជ្រាលជ្រៅ ដោយឈានពីរចនាសម្ព័ន្ធ ដែលពឹងផ្អែកលើវិស័យកសិកម្មទៅបង្កើតសេដ្ឋកិច្ចដែលពឹងផ្អែកសំខាន់លើកម្មន្តសាលនិងកសិឧស្សាហកម្ម ហើយឈានទៅដល់ការលើកកម្ពស់និងពិពិធកម្មឧស្សាហកម្ម ក្នុងវិស័យផ្សេងៗទៀត ពិសេស ឧស្សាហកម្មប្រើប្រាស់បច្ចេកវិទ្យានិងនវានុវត្តន៍ ក្នុងដំណាក់កាលចុងក្រោយ។

<u>ឧបសម្ព័ន្ធ «ក» :</u> គំនូសបំព្រួញនៃប្រព័ន្ធតួអង្គអនុវត្តនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម

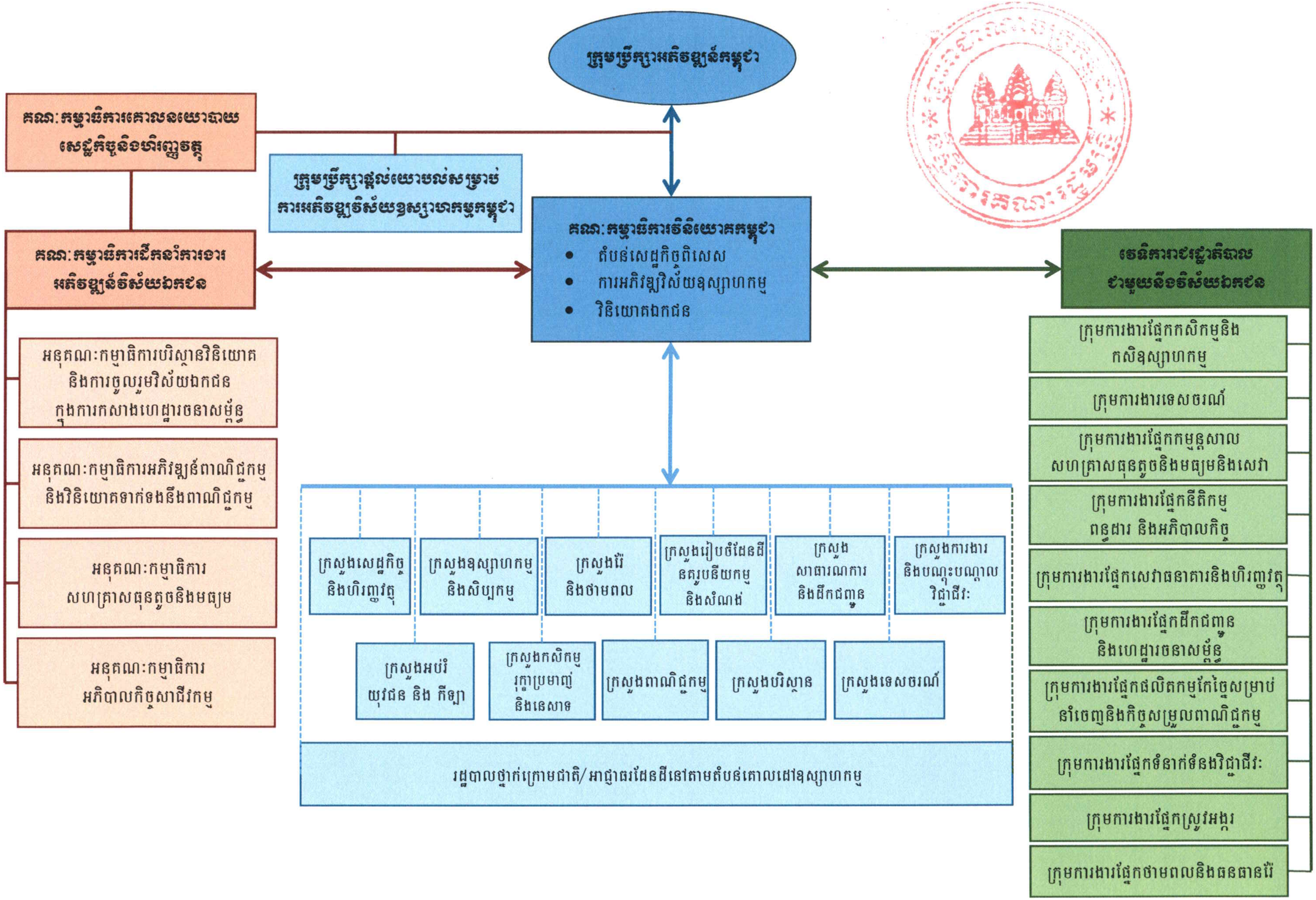

ឧបសម្ព័ន្ធ «ខ» : គំនូសបំព្រួញនៃតួនាទីគណៈកម្មាធិការនីតិសម្បទានិងអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជានិងគណៈកម្មាធិការវិនិយោគកម្ពុជា

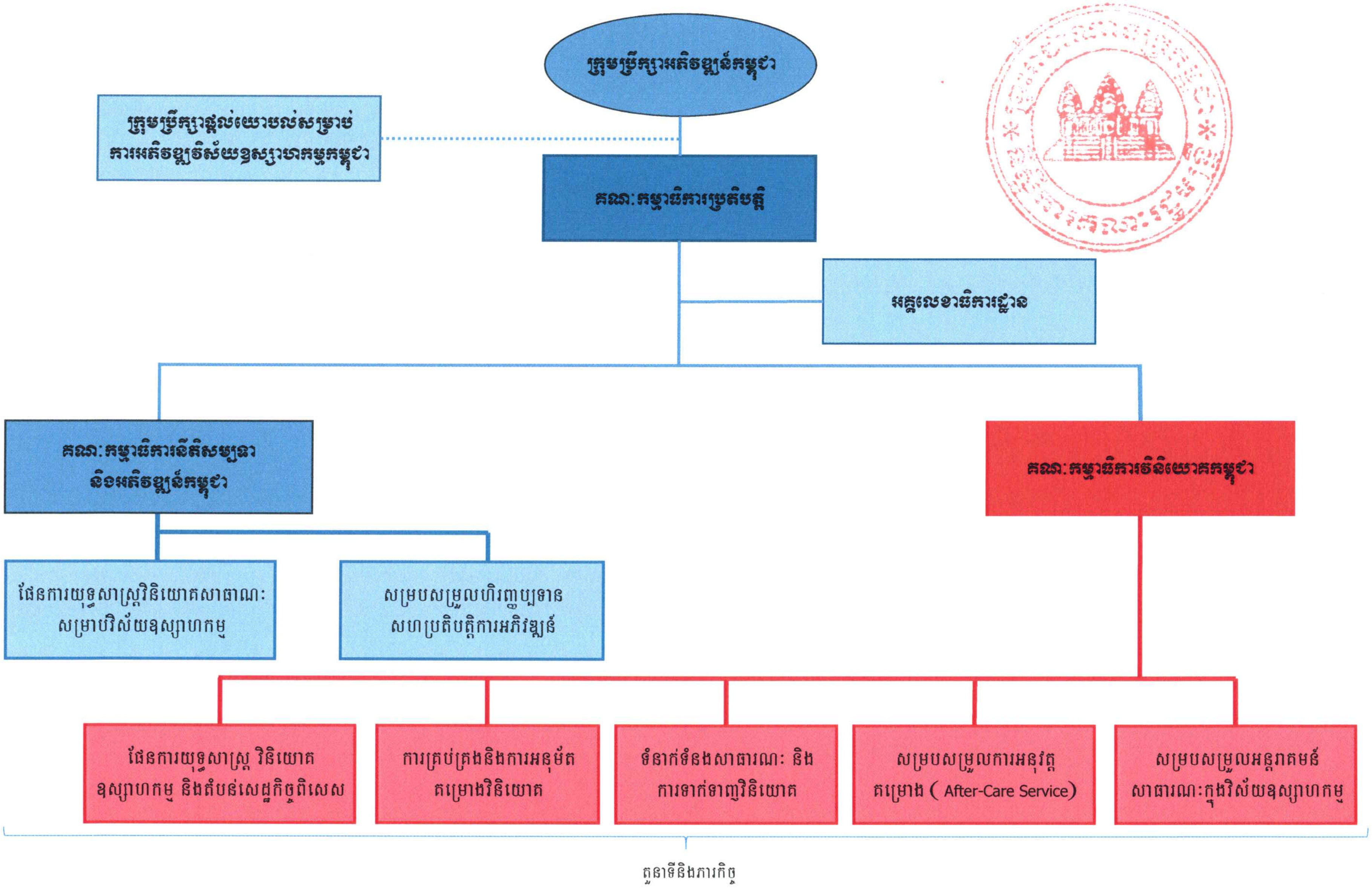

<u>ឧបសម្ព័ន្ធ «គ» :</u> ម៉ាទ្រីសអំពីវិធានការគន្លឹះបួនជាក់ស្តែង ដើម្បីជំរុញ«គោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម»

	វិធានការជាក់ស្តែងបួន	សូចនាករ	ឆ្នាំគោលដៅ	ស្ថាប័នទទួលខុសត្រូវសម្របសម្រួល
ទី១	រៀបចំនិងអនុវត្តផែនការបញ្ចុះថ្លៃអគ្គិសនីសម្រាប់វិស័យឧស្សាហកម្មនិងពាណិជ្ជកម្មរួមទាំងការពង្រឹងភាពទុកចិត្តនិងការពង្រីកវិសាលភាពគ្របដណ្តប់នៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី។	- *បញ្ចុះថ្លៃទិញពីអនុស្ថានីយផ្ទាល់ មកត្រឹម* ***១២,៦០ សេនអាមេរិក*** *ក្នុង១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង* - *បញ្ចុះថ្លៃទិញពីប្រព័ន្ធភ្នំពេញ កណ្តាល និងកំពង់ស្ពឺរបស់អគ្គិសនីកម្ពុជា មកត្រឹម* ***១៦,៥០សេនអាមេរិក*** *ក្នុង១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង* - *បញ្ចុះថ្លៃទិញពីខ្សែបញ្ជូនរងនានា ដែលចេញពីអនុស្ថានីយ (ទាំងរបស់អគ្គិសនីកម្ពុជានិងទាំងរបស់សេវាករឯកជន) មកត្រឹមឯកតាថ្លៃរួមមួយ* ***១៦,៤០ សេនអាមេរិក*** *ក្នុង១គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង* - *អនុម័តបញ្ជីថ្លៃលក់អគ្គិសនីតាមពេលវេលាថ្ងៃ-យប់ សម្រាប់ឧស្សាហកម្ម* - *ពង្រីកវិសាលភាពគ្រប់ដណ្តប់នៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីឱ្យដល់គ្រប់តំបន់ឧស្សាហកម្មគោលដៅ* - *ធានាស្ថិរភាពនិងភាពទុកចិត្តនៃការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនីដោយកាត់បន្ថយអត្រាដាច់ចរន្តមិនឱ្យលើសពី១២ដងឬ២៤ម៉ោង/ឆ្នាំ។*	**២០១៨**	- ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - អាជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជា - ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីកម្ពុជា
ទី២	រៀបចំនិងអនុវត្តផែនការមេសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូននិងឡូជីស្ទីក ក្នុងគោលដៅ	- *ផែនការមេសម្រាប់អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនស្តង់ដារអន្តរជាតិ*	**២០១៨**	- សម្របសម្រួលដោយគណៈកម្មាធិការគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច

	វិធានការជាក់ស្តែងចម្បង	សូចនាករ	ឆ្នាំគោលដៅ	ស្ថាប័នទទួលខុសត្រូវសម្របសម្រួល
	បង្កើតប្រព័ន្ធដឹកជញ្ជូនពហុមធ្យោបាយនិងប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកដែលមានសមាហរណកម្មនិងប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់ ពិសេស ផ្តោតលើការតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗនិងការអភិវឌ្ឍរបៀងសេដ្ឋកិច្ច **ភ្នំពេញ- ខេត្តព្រះសីហនុ ភ្នំពេញ- បាវិត** និង **ភ្នំពេញ- ប៉ោយប៉ែត** ឱ្យក្លាយទៅជារបៀងសេដ្ឋកិច្ចគន្លឹះរបស់ជាតិ តាមរយៈការកសាងផ្លូវហាយវេស្តង់ដាអន្តរជាតិ និងការបង្កើតប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។	*- ផែនការមេសម្រាប់អភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ប្រកបដោយសមាហរណកម្មនិងប្រសិទ្ធភាពសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់* *- ផែនការអភិវឌ្ឍន៍របៀងសេដ្ឋកិច្ច* *- ផែនការ កម្មវិធី និងគម្រោងវិនិយោគ* *- យន្តការគ្រប់គ្រងនិងអនុវត្ត។*		និងហិរញ្ញវត្ថុ <u>ក្រសួងស្ថាប័នចូលរួម :</u> - ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
ទី៣	ពង្រឹងនិងបន្តអភិវឌ្ឍយន្តការគ្រប់គ្រងទីផ្សារពលកម្មនិងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ដើម្បីរក្សាស្ថិរភាពនៃការផ្គត់ផ្គង់កម្លាំងពលកម្ម លើកកម្ពស់ផលិតភាពនិងកែលម្អកម្រិតជីវភាពរបស់ពលករ តាមរយៈការជំរុញការអភិវឌ្ឍកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការពង្រឹងយន្តការកំណត់ប្រាក់បៀវត្សអប្បរមានិងការពង្រឹងសុខដុមភាពនៃទំនាក់-ទំនងវិជ្ជាជីវៈ ឈរលើគោលការណ៍ឥរិយាបថវិជ្ជមានរបស់សហជីព និងព្រហ្មវិហារធម៌របស់និយោជកចំពោះនិយោជិត ដោយប្រើប្រាស់យន្តការមានស្រាប់ជាអាទិ៍ យន្តការ	*- ថ្លៃឈ្នួលអប្បបរមា ដែលធានាបាននូវកម្រិតជីវភាពរស់នៅសមស្រប ភាពប្រកួតប្រជែង និងពិពិធកម្មនៃសេដ្ឋកិច្ច- ឧស្សាហកម្មកម្ពុជា* *- កែលម្អស្ថិរភាពទីផ្សារពលកម្មនិងកាត់បន្ថយចំនួនវិវាទការងារ* *- លក្ខខណ្ឌការងារនិងជីវភាពកម្មករប្រសើរឡើង* *- ផែនការមេសម្រាប់ការពង្រីកនិងទំនើបកម្មប្រព័ន្ធបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងជំនាញ* *- កម្មវិធីនិងគម្រោងវិនិយោគសម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងជំនាញ ដែលមានការសម្របសម្រួលលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធឆ្លើយតបនឹង*	**២០១៨**	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារ - គណៈកម្មាធិការផលិតភាពកម្ពុជា

	វិធានការជាក់ស្តែងបួន	សូចនាករ	ឆ្នាំគោលដៅ	ស្ថាប័នទទួលខុសត្រូវសម្របសម្រួល
	«គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារ» និង ***«គណៈ-កម្មាធិការផលិតភាពកម្ពុជា»*** ។	*តម្រូវការឧស្សាហកម្ម*		
ទី៤	អភិវឌ្ឍនិងប្រែក្លាយខេត្តព្រះសីហនុទៅជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសគំរូពហុបំណង ដែលគ្រោងអនុវត្តតាមគោលការណ៍តំបន់រដ្ឋបាលពិសេស ដោយរៀបចំផែនការមេសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍក្របខណ្ឌច្បាប់និងនិយតកម្ម ព្រមទាំងយន្តការគ្រប់គ្រងចាំបាច់នានា ដែលនឹងផ្តល់សិទ្ធិអំណាចនិងយុត្តាធិការពេញលេញ សម្រាប់ការកៀរគរ ទាក់-ទាញ និងប្រមូលផ្តុំនូវប្រភពធនធាន បញ្ញាញាណ សកម្មភាពធុរកិច្ចនិងវិនិយោគ ដើម្បីអភិវឌ្ឍខេត្តនេះឱ្យទៅជាប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់មួយនិងជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម និងទេសចរណ៍ ស្របតាមទស្សនទាននៃការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយចីរភាព និងមានតុល្យភាពបរិស្ថាន ព្រមទាំងឱ្យប្រែក្លាយជា **ទីក្រុងឧស្សាហកម្មបៃតងអាស៊ាន** នាពេលអនាគត។	*- ផែនការមេសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍខេត្តព្រះសីហនុឱ្យក្លាយជាតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពហុបំណង* *- ក្របខណ្ឌច្បាប់និងនិយតកម្ម* *- យន្តការរដ្ឋបាលនិងការគ្រប់គ្រង* *- ផែនការប្រតិបត្តិនិងវិនិយោគ។*	**២០១៨**	- សម្របសម្រួលដោយក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ក្រសួង/ ស្ថាប័នចូលរួម : - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងរៀបចំដែនដីនគរូបនីយកម្មនិងសំណង់ - ក្រសួងមហាផ្ទៃ - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងទេសចរណ៍ - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងបរិស្ថាន - ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី - រដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានអាកាសចរស៊ីវិល - ក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត

ឧបសម្ព័ន្ធ «ឃ» : ម៉ាទ្រីសនៃវិធានការគោលនយោបាយនិងផែនការសកម្មភាព

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
១)- ការជំរុញការទាក់ទាញវិនិយោគ		
ក- បរិយាកាសវិនិយោគ		
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវច្បាប់វិនិយោគ ព្រមទាំងវិធានច្បាប់ពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ដោយផ្អែកលើតម្រូវការជាក់ស្តែង ក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម សំដៅលើកទឹកចិត្តដល់ការវិនិយោគក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម រួមមានការទាក់ទាញការវិនិយោគ ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា ការបង្កើតការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ និងការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមនៃឧស្សាហកម្មជារួម	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ពិនិត្យឡើងវិញនិងកែសម្រួលលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យពិសេស សម្រាប់ទាក់ទាញ «គម្រោងវិនិយោគសក្តានុពលនិងមានគុណភាព» ដែលផ្តល់ផលវិជ្ជមាននិងតម្លៃបន្ថែម សម្រាប់ការបើកផ្លូវដល់ការអភិវឌ្ឍនិងការទាក់ទាញឧស្សាហកម្មថ្មីៗមកកម្ពុជា	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ
- បន្តពង្រឹងបរិស្ថានអនុគ្រោះសម្រាប់ការវិនិយោគនិងធុរកិច្ច តាមរយៈការបន្តកែលម្អក្របខណ្ឌគតិយុត្ត ក្របខណ្ឌអភិបាលកិច្ច និងប្រសិទ្ធភាពនៃស្ថាប័នសាធារណៈពាក់ព័ន្ធ ពិសេសការពង្រឹងយន្តការ ***«ច្រកចេញចូលតែមួយ»*** នៅក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ឱ្យក្លាយជាយន្តការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ក្នុងការទាក់ទាញវិនិយោគ	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ
- ធ្វើវិចារណកម្មលើការលើកទឹកចិត្តបន្ថែម ចំពោះគម្រោងវិនិយោគដែលរួមចំណែកក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញ ការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ ព្រមទាំងនវានុវត្តន៍	មធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	**រយៈពេល/ឆ្នាំ**	**ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត**
		- ក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ
- ពង្រឹងសមត្ថភាពស្ថាប័ននិងសមាហរណកម្មមុខងារគ្រប់គ្រងនិងទាក់ទាញវិនិយោគ ជាមួយមុខងារជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ដែលស្ថិតក្រោមសមត្ថកិច្ចរួមនៃក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា តាមរយៈការរៀបចំផែនការសកម្មភាពរយៈពេលខ្លីនិងមធ្យម ការកែទម្រង់និងទំនើបកម្មស្ថាប័ន និងការលើកកម្ពស់សមត្ថភាពមន្ត្រី ដើម្បីប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទៅនឹងចក្ខុវិស័យនិងគោលដៅនៃគោលនយោបាយអភិវឌ្ឍន៍វិស័យឧស្សាហកម្ម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ពង្រឹងនិងលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃយន្តការត្រួតពិនិត្យនិងតាមដានការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ ដើម្បីធានាការគោរពគោលការណ៍និងលក្ខខណ្ឌនៃកិច្ចសន្យាវិនិយោគ ព្រមទាំងអនុលោមភាពនៃច្បាប់កម្ពុជាជាធរមាន	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ពង្រឹងយន្តការផ្តល់សេវាថែទាំវិនិយោគ ដោយផ្អែកលើឧត្តមានុវត្តន៍ជាសកល ដើម្បីលើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃការសម្រួលការវិនិយោគ និងដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមរបស់វិនិយោគិន ក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃការអនុវត្តគម្រោងវិនិយោគ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- បន្តពង្រឹងប្រសិទ្ធភាពនៃ ***«វេទិការាជរដ្ឋាភិបាលជាមួយនឹងវិស័យឯកជន»*** ដើម្បីលើកទឹកចិត្តដល់ការចូលរួមរបស់វិស័យឯកជនក្នុងការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- រៀបចំនិងដាក់ឱ្យអនុវត្តនូវយុទ្ធសាស្ត្រនិងវិធានការជាក់ស្តែង ដើម្បីជំរុញការផ្សព្វផ្សាយនិងទាក់ទាញការវិនិយោគ ដោយផ្តោតលើប្រទេសគោលដៅមួយចំនួន និងកំណត់ប្រភេទឧស្សាហកម្មអាទិភាពច្បាស់លាស់	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវយន្តការផ្តល់ព័ត៌មានវិនិយោគ ដោយយកចិត្តដាក់លើភាពងាយស្រួលក្នុងការទទួលពត៌មាន ពិសេស ការកែលម្អមាតិកាព័ត៌មាន ដែលផ្អែកលើប្រតិកម្មតបនៃអ្នកប្រើ-ប្រាស់។	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
ខ- ការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនិងការរៀបចំតំបន់ឧស្សាហកម្ម		
- ពិនិត្យឡើងវិញអំពីក្របខណ្ឌលើកទឹកចិត្តសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនដែលបោះទីតាំងនៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ទាំងក្រុមហ៊ុនបរទេស ទាំងក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុក និងទាំងសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ចាត់វិធានការនិងជំរុញឱ្យមានការចូលរួមកាន់តែសកម្មថែមទៀតពីវិស័យឯកជន ក្នុងការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៅតាមបណ្តាទីតាំងនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ដែលបានទទួលគោលការណ៍ពីរាជរដ្ឋាភិបាលកន្លងមក សំដៅធានាឱ្យមានភាពទាក់ទាញនិងការចាប់អារម្មណ៍ពីសំណាក់វិនិយោគិន ដែលកំពុងស្វែងរកទីតាំងបង្កើតមូលដ្ឋានផលិតកម្មក្នុងតំបន់ទាំងនោះ	២០១៥ មធ្យម ទៅវែង	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ជំរុញការបង្កើតកម្រងឧស្សាហកម្មនិងសួនឧស្សាហកម្មធំៗ តាមរយៈការអនុម័ត ***«ច្បាប់ស្តីពីតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស»*** សំដៅអភិវឌ្ឍតំបន់ទាំងនោះឱ្យឈានដល់កម្រិតស្តង់ដាអន្តរជាតិលើគ្រប់ទិដ្ឋភាព រួមមាន ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រង មូលដ្ឋានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ការផ្គត់ផ្គង់អគ្គិសនី ទឹកស្អាត វត្ថុធាតុដើម និងធាតុចូលផ្សេងៗ កិច្ចសម្រួលការដឹកជញ្ជូននិងពាណិជ្ជកម្ម ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្តនិងវិធានការគាំទ្រជាក់ស្តែងផ្សេងទៀត ដើម្បីជំរុញការវិនិយោគនៅក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- បន្តអភិវឌ្ឍតំបន់ឧស្សាហកម្មតាមបណ្តាខេត្ត ដែលជាមូលដ្ឋានប្រមូលផ្តុំនៃសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម សំដៅជំរុញលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែងនៃសហគ្រាសទាំងនោះ ពិសេស តាមរយៈ	មធ្យម ទៅ	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ

ទិសដៅនៃការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
ការផ្តល់អាទិភាពលើការតភ្ជាប់បណ្តាញអគ្គិសនីនិងការផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ការតភ្ជាប់ផ្លូវដឹកជញ្ជូននិងឡូជីស្ទីក ព្រមទាំងការសម្រួលនិងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងទៀតពីរដ្ឋ	វែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ជំរុញការអភិវឌ្ឍរបៀងឧស្សាហកម្ម ពិសេស ផ្តោតលើរបៀងសេដ្ឋកិច្ចតំបន់ឆ្នេរខាងត្បូង (Southern Coastal Economic Corridor) រួមមាន ខេត្តព្រះសីហនុនិងខេត្តកោះកុង ព្រមទាំងរបៀងតាមបណ្តោយផ្លូវជាតិសំខាន់ៗដែលតភ្ជាប់ប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចក្នុងស្រុក ក៏ដូចជាតភ្ជាប់របៀងសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជាទៅនឹងប្រទេសជិតខាង នៅក្នុងក្របខណ្ឌនៃរបៀងសេដ្ឋកិច្ចមហាអនុតំបន់មេគង្គនិងអាស៊ាន	មធ្យម ទៅ វែង	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ - រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិពាក់ព័ន្ធ
- លើកកម្ពស់ការប្រកួតប្រជែងរវាងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនានា ដោយសិក្សាបង្កើតសូចនាករស្នូល សម្រាប់វាស់ស្ទង់សមិទ្ធកម្មនៃកិច្ចដំណើរការរបស់តំបន់សេដ្ឋកិច្ចទាំងនោះ សម្រាប់ជាលក្ខខណ្ឌវិនិច្ឆ័យ ក្នុងការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តនិងជំរុញឧត្តមានុវត្តន៍	២០១៥ មធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- រៀបចំផែនការអភិវឌ្ឍទីប្រជុំជន/ទីក្រុងឱ្យក្លាយជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្ម ផ្តោតលើខេត្តព្រះសីហនុ ខេត្តកោះកុង ក្រុងបាវិត និងក្រុងប៉ោយប៉ែត តាមរយៈការបង្កើតយន្តការស្ថាប័នសម្របសម្រួលមួយ ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្មគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ រួមមានការកំណត់តំបន់ដីធ្លីផ្អែកលើ ផែនការប្រើប្រាស់ដីធ្លីច្បាស់លាស់ ការគ្រប់គ្រងបរិស្ថានដែលធានាចីរភាពនៃប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី ការអភិវឌ្ឍលំនៅឋាន និងការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដែលរួមមានអគ្គិសនី ផ្លូវថ្នល់ កំពង់ផែ ប្រព័ន្ធផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាត ប្រព័ន្ធការពារទឹកជំនន់ ប្រព័ន្ធបញ្ចេញចោលកាកសំណល់និងទឹកសម្អុយ ព្រមទាំងសេវាសង្គម រួមទាំងសេវាសុខាភិបាល អប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ដោយផ្អែកលើផែនការអភិវឌ្ឍន៍រយៈពេលវែង	មធ្យម ទៅ វែង	- ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- អភិវឌ្ឍតំបន់ជុំវិញទីក្រុងភ្នំពេញឱ្យក្លាយជាតំបន់ឧស្សាហកម្មប្រមូលផ្តុំ ដោយមានផែនការប្រើប្រាស់ដីធ្លីច្បាស់លាស់ ដោយបែងចែករវាងតំបន់ឧស្សាហកម្មនិងតំបន់និវេសនដ្ឋានឬទីប្រជុំជន រួមទាំងផែនការរយៈពេលវែង សម្រាប់ប្រែក្លាយទីក្រុងភ្នំពេញទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលរដ្ឋបាល ឧស្សាហកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ និងនវានុវត្តន៍	មធ្យម ទៅ វែង	- ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ - ក្រសួងមហាផ្ទៃ/ សាលារាជធានីភ្នំពេញ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសាធារណការ និងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត
- សិក្សារៀបចំស្នូលឧស្សាហកម្មសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម សំដៅជំរុញការតភ្ជាប់រវាងសហគ្រាសធំបរទេសនិងសហគ្រាសក្នុងស្រុក ពិសេស ការចូលរួមក្នុងខ្សែចង្វាក់តម្លៃ និងខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្មតំបន់ ក្នុងបរិការណ៍នៃសមាហរណកម្មតំបន់	មធ្យម ទៅ វែង	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិពាក់ព័ន្ធ
- បន្តអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរូបវន្ត រួមមាន ទឹកស្អាត អគ្គិសនី គមនាគមន៍ និងទូរគមនាគមន៍ជាដើម សំដៅបម្រើឱ្យគោលដៅឧស្សាហកម្ម ពិសេស ការបោះទីតាំងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស ការអភិវឌ្ឍប៉ូលឧស្សាហកម្ម និងការប្រែក្លាយតំបន់ទីប្រជុំជន/ទីក្រុងជាមជ្ឈមណ្ឌលឧស្សាហកម្មជាតិ ស្របតាម ផែនការរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងផែនការប្រើប្រាស់ដី	មធ្យម ទៅ វែង	- ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល - ក្រសួងសាធារណៈការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួង/ ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- កំណត់ឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវឯកសារបទដ្ឋាននិងគោលការណ៍ណែនាំស្តីពីការការពារបរិស្ថាន និងសុវត្ថិភាពផលិតកម្ម សម្រាប់គម្រោងវិនិយោគដែលបោះទីតាំង ក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស និងតំបន់ឧស្សាហកម្មផ្សេងទៀត	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងបរិស្ថាន
- បន្តពង្រឹងនិងលើកកម្ពស់សមត្ថភាពរដ្ឋបាលនិងក្របខណ្ឌស្ថាប័នសម្រាប់គ្រប់គ្រងប្រតិបត្តិការនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស តាមរយៈការបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃយន្តការច្រកចេញចូលតែមួយរបស់រដ្ឋបាលតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស សំដៅជំរុញការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសឯកទេស ដោយផ្តោតលើវិស័យអាទិភាពមួយចំនួន ដូចជា ការកែច្នៃកសិផល សម្រាប់នាំចេញ (ការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចឯកទេស ត្រូវចំណុះលើកត្តាសំខាន់ៗ ដូចជា ទីតាំងភូមិសាស្ត្រ ប្រភេទប្រតិបត្តិការអាជីវកម្ម មូលដ្ឋានហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ រួមទាំង អគ្គិសនី និងទឹកស្អាត និងប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្តផងដែរ)	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ពិនិត្យលទ្ធភាពក្នុងការជំរុញការអភិវឌ្ឍតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសធំៗ និងមានបទដ្ឋានខ្ពស់ ដោយប្រើយន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនិងវិស័យឯកជន។	មធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
២)- ការពង្រីកនិងលើកកម្ពស់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម		
ក- ការរៀបចំស្ថាប័ននិងការលើកទឹកចិត្ត		
- ជំរុញឱ្យមានការរៀបចំផែនការរយៈពេលមធ្យមសម្រាប់អភិវឌ្ឍន៍សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដោយកំណត់យកមុខសញ្ញាសហគ្រាសដែលមានសក្តានុពលក្នុងការនាំចេញ ការអភិវឌ្ឍផលិតផលថ្មី ការតភ្ជាប់ទៅនឹងសាជីវកម្មពហុជាតិ (MNCs) ការតភ្ជាប់ខ្សែចង្វាក់តម្លៃ និង ការតភ្ជាប់ទៅនឹងបណ្តាញផលិតកម្មតំបន់ ហើយរៀបចំនូវក្របខណ្ឌសកម្មភាពចំបាច់និងជាក់ស្តែងដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍សហគ្រាសទាំងនោះ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពង្រឹងនូវក្របខណ្ឌនិងយន្តការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ពិសេស សំដៅរៀបចំការចុះបញ្ជី ការគ្រប់គ្រង និងការតាមដានវឌ្ឍនភាពនៃវិស័យនេះ ដែលទាក់ទាញសហគ្រាសកម្ពុជាឱ្យទៅចុះបញ្ជីរបបពន្ធផ្លូវការ ដែលអាចឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាមានព័ត៌មានច្បាស់លាស់សម្រាប់រៀបចំគោលនយោបាយគាំទ្រ ដើម្បីផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យសហគ្រាសទាំងនោះ មានលទ្ធភាពទទួលបានព័ត៌មានពីឥណទាន និងការពិគ្រោះយោបល់ផ្នែកធុរកិច្ច ដើម្បីពង្រីកសកម្មភាពនិងការវិនិយោគ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗទៀត
- ជួយគាំទ្រដល់ការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យា តាមរយៈទស្សនកិច្ចសិក្សា និងការបណ្តុះបណ្តាលពីបណ្តាលប្រទេសនានាជុំវិញពិភពលោក	២០១៥ មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- បង្កើតមូលនិធិសម្រាប់ការសិក្សាស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍ (R&D) ដោយមានយន្តការគ្រប់គ្រងត្រឹមត្រូវ ប្រកបដោយវិជ្ជាជីវៈ ដោយរដ្ឋាភិបាលផ្តល់នូវការវិភាជថវិកាសមស្រប យោងតាមតម្រូវការនិងលទ្ធភាពជាក់ស្តែងនៃថវិកាជាតិ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- កសាងធនធានមនុស្ស ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មឱ្យមានភាពរឹងមាំនិងជវភាព ដោយផ្តល់ការហ្វឹកហាត់លើជំនាញឯកទេស សម្រាប់ដោះស្រាយកង្វះខាតជំនាញក្នុងវិស័យអាទិភាព ដោយបង្កើនអាហារូបករណ៍សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលវិស្វករនិងអ្នកបច្ចេកទេស	មធ្យម ទៅវែង	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ពិនិត្យលទ្ធភាពផ្តល់ការគាំទ្រដល់សហគ្រាសខ្នាតតូចនិងមធ្យម សម្រាប់ការបណ្តុះបណ្តាលនិងការវិនិយោគលើគ្រឿងម៉ាស៊ីនឬបរិក្ខារផលិតកម្ម ព្រមទាំងការលើកទឹកចិត្តផ្សេងទៀត ដោយផ្សារភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌនៃការផលិតវត្ថុធាតុដើមក្នុងស្រុក ការលើកកម្ពស់គុណភាពផលិតផលនិងទំនើបកម្មនៃខ្សែចង្វាក់ផលិតកម្ម សំដៅផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសាជីវកម្មពហុជាតិ (MNCs)	មធ្យម ទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	**រយៈពេល/ឆ្នាំ**	**ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត**
- លើកស្ទួយសមត្ថភាពវិទ្យាស្ថានឧត្តមសិក្សាដើម្បីជាមូលដ្ឋានរឹងមាំមួយសម្រាប់ក្រេបជញ្ជក់យកវិទ្យាសាស្ត្រ បង្កើនការហ្វឹកហ្វឺននិងនវានុវត្តន៍បច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ សម្រាប់តម្រូវការទីផ្សារ	មធ្យម ទៅវែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- បង្កើតពានរង្វាន់សម្រាប់ការប្រកួតប្រជែងបច្ចេកទេស នៅលើគ្រប់មុខសញ្ញាអាទិភាព	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ជំរុញការបង្កើតសមាគមតាមអនុវិស័យវិស័យនីមួយៗ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹង តស៊ូមតិ និងការពារសិទ្ធិប្រយោជន៍ ក៏ដូចជា ពង្រឹងទំនាក់ទំនងជាមួយរាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការទទួលការគាំទ្រផ្នែកបច្ចេកទេសនិងហិរញ្ញវត្ថុ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងសមត្ថភាពនិងសហគ្រិនភាពនៃសហគ្រាសក្នុងស្រុក ដើម្បីអាចផ្សារភ្ជាប់និងទាញយកផលប្រយោជន៍ពីសក្តានុពលសហគ្រាសនិងវិនិយោគបរទេសធំៗ ស្ថិតក្នុងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស។	មធ្យម ទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
ខ- ការចុះបញ្ជីនិងការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ		
- ធ្វើវិសោធនកម្មកែលម្អច្បាប់ស្តីពីគណនេយ្យសហគ្រាស សវនកម្មគណនេយ្យសហគ្រាស និងវិជ្ជាជីវៈ គណនេយ្យ ដោយរៀបចំស្តង់ដាគណនេយ្យសាមញ្ញសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម		- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាជាតិគណនេយ្យ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងយន្តការក្រោមដំបូលតែមួយសម្រាប់ការចុះបញ្ជីសហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ដោយប្រើប្រាស់ការចុះបញ្ជីនិងការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ សម្រាប់ជាមូលដ្ឋានវាយតម្លៃនិងជាលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តនិងការគាំទ្រពីរាជរដ្ឋាភិបាល	២០១៥	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងពាក់ព័ន្ធ
- លើកទឹកចិត្តដល់សហគ្រាសធុនធំ សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ឱ្យកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ និងធ្វើការបង់ពន្ធតាមរបបពិត	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាជាតិគណនេយ្យ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពង្រឹងអភិបាលកិច្ចសាជីវកម្ម សម្រាប់ពង្រឹងនិងពង្រីកវិស័យឯកជន ដើម្បីលើកស្ទួយវប្បធម៌នៃគណនេយ្យភាពសង្គមនិងលទ្ធភាពទទួលបានហិរញ្ញប្បទានក្នុងទីផ្សារហិរញ្ញវត្ថុ តាមរយៈផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលលើការគ្រប់គ្រងទូទៅ ការគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធផលិតកម្ម និងការគ្រប់គ្រងបច្ចេកវិទ្យា សម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- ផ្សព្វផ្សាយឱ្យបានទូលំទូលាយពីភាពងាយស្រួលនិងអត្ថប្រយោជន៍នៃការចុះបញ្ជី	២០១៥	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលលើការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យសម្រាប់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាជាតិគណនេយ្យ
គ- ការជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យកសិឧស្សាហកម្ម		
- ពិនិត្យលទ្ធភាពបង្កើតនូវតំបន់កែច្នៃកសិផល ដូចជាតំបន់កែច្នៃនិងផលិតសង្ការឹម តំបន់កែច្នៃផលិតសម្ភារៈពីកៅស៊ូ តំបន់កែច្នៃផលិតម្ហូបអាហារពីសមុទ្រ តំបន់កែច្នៃចំណីអាហារសម្រាប់គោលដៅប្រើប្រាស់ក្នុងស្រុកផងនិងនាំចេញផង ជាពិសេស ដោយប្រើប្រាស់យន្តការភាពជាដៃគូរវាងរដ្ឋនិងវិស័យឯកជន	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- ផ្តល់ការលើកទឹកចិត្តចំពោះក្រុមហ៊ុនទាំងឡាយណាដែលបោះទីតាំងនៅក្នុងតំបន់ទាំងនោះ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- បង្កើតមូលនិធិសម្រាប់ជំរុញការអភិវឌ្ឍផលិតផល បច្ចេកទេសកែច្នៃកសិផល និងអភិវឌ្ឍបច្ចេកទេស ដោយភ្ជាប់ទៅនឹងសក្តានុពលនាំចេញ	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- រៀបចំនូវយន្តការសម្រួលដល់ការនាំចេញកសិផលកែច្នៃ ដោយដោះស្រាយបញ្ហាឡូជីស្ទីក លុបបំបាត់កម្រៃក្រៅផ្លូវការ និងកែលម្អការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- សិក្សាកំណត់នូវមុខទំនិញអាទិភាពដែលមានសក្តានុពលកែច្នៃសម្រាប់នាំចេញ ហើយរៀបចំផែនការសកម្មភាពដែលមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដោយផ្អែកលើខ្សែចង្វាក់តម្លៃ ដើម្បីកំណត់មូលដ្ឋានគាំទ្រជាក់លាក់ដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យទាំងនោះ។	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
៣)- ***ការកែលម្អបរិស្ថាននិយ័តកម្ម***		
ក- វិធានការសម្រួលពាណិជ្ជកម្មនិងជំរុញការនាំចេញ		
- ពន្លឿនបញ្ចប់ការអនុវត្តផែនការកែទម្រង់ការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម រួមទាំងការដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់សេវា ***«បញ្ជរតែមួយជាតិ»*** ដោយមានការសម្របសម្រួលគ្នាក្នុងចំណោមអាជ្ញាធរតាមមាត់ច្រកអន្តរជាតិទាំងអស់ ហើយធានាឱ្យមានសមាហរណកម្មជាមួយនឹងសេវា ***«បញ្ជរតែមួយអាស៊ាន»*** និងការតភ្ជាប់ទៅនឹងបណ្តាញឡូជីស្ទីកអន្តរជាតិ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន
- បង្កើតនូវមជ្ឈមណ្ឌលព័ត៌មានពាណិជ្ជកម្ម ដែលប្រមូលផ្តុំនូវព័ត៌មានអំពីវិធានពាណិជ្ជកម្ម តារាងពន្ធ និងកម្រៃផ្លូវការដែលត្រូវបង់ដោយពាណិជ្ជករ ហើយដាក់ព័ត៌មានទាំងនេះលើបណ្តាញអ៊ីនធឺណិត	២០១៥	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- កែលម្អការធ្វើបែបបទបញ្ចេញទំនិញ (Custom Clearance) សម្រាប់ទំនិញដែលលើកលែងពន្ធ ដោយពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ កាត់បន្ថយនូវតម្រូវការឯកសារមិនចាំបាច់ សម្រួលនីតិវិធីឱ្យបានឆាប់រហ័ស និងលុបបំបាត់ចំណាយក្រៅផ្លូវការ	២០១៥	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា
- កាត់បន្ថយនូវនីតិវិធីត្រួតពិនិត្យដែលជាន់គ្នានិងគ្មានតម្លាភាព	២០១៥	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួង/ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ
- រៀបចំឱ្យមានផែនការមេមួយអំពីការអភិវឌ្ឍប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក ដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការជួយសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម និងជាប្រព័ន្ធដែលមានប្រសិទ្ធភាព អាចទុកចិត្តបាន និងមានភាពប្រកួតប្រជែងខ្ពស់	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ជំរុញកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងថ្នាក់តំបន់និងអនុតំបន់នានា ដូចជា អាស៊ាននិងកម្មវិធីមហាអនុតំបន់មេគង្គ ដើម្បីអនុវត្តកិច្ចព្រមព្រៀងដឹកជញ្ជូនឆ្លងដែន (CBTA) និង ***«យន្តការបញ្ជរតែមួយ»*** ដែលត្រូវបានបង្កើតឡើង ក្នុងគោលដៅកែលម្អប្រសិទ្ធភាពនៃប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីកអន្តរជាតិក្នុងតំបន់ ទន្ទឹមនឹងការរៀបចំបង្កើតក្របខណ្ឌស្ថាប័នចាំបាច់នានា ដើម្បីធ្វើសមាហរណកម្មបញ្ចូលក្នុងប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីក កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងការសម្របសម្រួលឱ្យកាន់តែទូលំទូលាយជាមួយអាជ្ញាធរដៃគូពាក់ព័ន្ធដែលមានកាតព្វកិច្ចក្នុងការសម្រួលការដឹកជញ្ជូន ការចល័តមនុស្ស និងទំនិញ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ពង្រឹងសមត្ថភាពអគ្គនាយកដ្ឋានជំរុញពាណិជ្ជកម្មនៃក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ឱ្យក្លាយជាភ្នាក់ងារជំរុញការនាំចេញ ដែលមានជំនាញខ្ពស់ក្នុងការវិភាគទីផ្សារនាំចេញ កំណត់មុខសញ្ញានាំចេញ និងរៀបចំបណ្តាញធុរកិច្ច ដែលជាមូលដ្ឋានក្នុងការផ្តល់ការពិគ្រោះយោបល់ផ្នែកពាណិជ្ជកម្ម	២០១៥	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័នរំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីទីផ្សារក្រៅប្រទេស និងជួយសម្របសម្រួលសកម្មភាពជំរុញការនាំចេញ រួមទាំង ការរៀបចំការផ្សព្វផ្សាយទីផ្សារឬការតាំងពិព័រណ៍		
- ពិចារណាបង្កើតស្ថាប័នហិរញ្ញប្បទានតាមគោលនយោបាយដែលមានកាតព្វកិច្ចផ្តល់កម្ចីទៅឱ្យអ្នកនាំចេញ ដែលផលិតទំនិញនាំចេញក្នុងឧស្សាហកម្មអាទិភាព និងផ្តល់នូវសេវាធានារ៉ាប់រងការនាំចេញ ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពមិនប្រាកដប្រជាទាក់ទងនឹងការនាំចេញ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម
- ពង្រឹងការសម្រួលពាណិជ្ជកម្ម តាមរយៈការកែលម្អនីតិវិធី ការពង្រឹងយន្តការដឹកជញ្ជូនឆ្លងដែន ការកាត់បន្ថយថ្លៃចម្លងការពាណិជ្ជកម្ម និងការពង្រឹងការសម្របសម្រួលស្ថាប័ន	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន
- ពិចារណាបង្កើតប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្តសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុកដែលនាំចេញទំនិញថ្មីៗ និងនាំចេញបានចំនួនច្រើនជាងគេ ដោយផ្តល់នូវរង្វាន់លើកទឹកចិត្តពិសេស និងរង្វាន់នានាសម្រាប់ក្រុមហ៊ុនដែលបាននាំទំនិញដល់ចំនួនដែលបានកំណត់ តាមរយៈការវាយតម្លៃប្រកបដោយតម្លាភាព ដោយផ្សារភ្ជាប់នឹងគោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម	២០១៥	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ជំរុញការបង្កើតសមាគមតាមអនុវិស័យនីមួយៗ ដើម្បីចែករំលែកចំណេះដឹង ក៏ដូចជាពង្រឹងទំនាក់ទំនងជាមួយនឹងរាជរដ្ឋាភិបាល។	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
ខ- ការពង្រឹងបទដ្ឋានឧស្សាហកម្មនិងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម		
- បន្តពង្រឹងក្របខណ្ឌស្ថាប័ននិងសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងមាត្រាសាស្ត្រ និងស្តង់ដាដែលជាគ្រឹះសម្រាប់សកម្មភាពឧស្សាហកម្ម និងខិតខំប្រឹងប្រែងបន្តរៀបចំក្របខណ្ឌគតិយុត្តិ និងការទទួលស្គាល់ជាអន្តរជាតិនូវស្ថាប័នជាតិសំខាន់ៗ រួមមាន មជ្ឈមណ្ឌលមាត្រាសាស្ត្រជាតិ និងវិទ្យាស្ថានស្តង់ដាកម្ពុជា	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	***រយៈពេល/ឆ្នាំ***	***ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត***
- កែលម្អប្រសិទ្ធភាពនៃការចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម តាមរយៈអនុវត្តនីតិវិធីធ្វើកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ផ្តល់សិទ្ធិចុះបញ្ជីដល់ភ្នាក់ងារនៃប្រទេសជាដៃគូនានា និងសម្រួលក្នុងការចុះបញ្ជីភ្នាក់ងារដែលប្រកបអាជីវកម្មធ្វើជាតំណាងរបស់អ្នកដាក់ពាក្យសុំ ក្នុងការចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើការធ្វើស្វ័យប្រវត្តិកម្មប្រព័ន្ធចុះបញ្ជីកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងការប្រើប្រាស់ស្តង់ដានីយកម្មនិងការវាយតម្លៃការទទួលស្គាល់អនុលោមភាព ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការធ្វើលទ្ធកម្មសាធារណៈ ការទទួលបានការលើកទឹកចិត្ត និងការជួយឧបត្ថម្ភផ្សេងៗ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- បង្កើនការយល់ដឹងនិងធ្វើការផ្សព្វផ្សាយអំពីសារប្រយោជន៍នៃស្តង់ដា មាត្រាសាស្ត្រ និងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ដើម្បីជំរុញចូលរួមឱ្យបានទូលំទូលាយពីសំណាក់សហគ្រិន	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ជួយគាំទ្រលើកកម្ពស់សមត្ថភាពនិងសមត្ថកិច្ចមាត្រាសាស្ត្រនិងស្តង់ដាក្នុងការធានានូវបរិមាណ គុណភាព សុវត្ថិភាព សេវាកម្ម បរិស្ថាន និងគ្រប់គ្រង	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ចាត់វិធានការជាក់ស្តែងក្នុងពង្រឹងការអនុវត្តស្តង់ដា មាត្រាសាស្ត្រ និងកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម ដើម្បីប្រែក្លាយជាក្របខណ្ឌទាំងនេះឱ្យក្លាយឧបករណ៍សម្រាប់ជំរុញការប្រកួតប្រជែង	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ជួយគាំទ្រលើកកម្ពស់សមត្ថភាព និងសមត្ថកិច្ចរបស់ ***«មជ្ឈមណ្ឌលផលិតភាពកម្ពុជា»*** សំដៅលើកកម្ពស់ផលិតភាព និងគុណភាព ដល់សហគ្រាសធុនតូច និងមធ្យម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងសមត្ថភាព ***«វិទ្យាស្ថានស្តង់ដាកម្ពុជា»*** ក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរៀបចំស្តង់ដាជាតិសម្រាប់ផលិតផល សេវាកម្ម ផលិតកម្ម និងបច្ចេកទេស អនុលោមតាមស្តង់ដាតំបន់និងអន្តរជាតិ	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម

ទិសដៅគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពង្រឹងសមត្ថភាពមជ្ឈមណ្ឌលមាត្រាសាស្ត្រជាតិក្នុងការសិក្សាស្រាវជ្រាវរៀបចំនីតិវិធីត្រួតពិនិត្យ ផ្ទៀងផ្ទាត់ ព្យាសកម្ម តេស្តវិភាគ និងការអនុម័តគំរូឧបករណ៍មាត្រាសាស្ត្រដែលបម្រើឱ្យការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
គ- ការសម្រួលការបំពេញកាតព្វកិច្ចពន្ធនិងអាករ		
- សិក្សាឡើងវិញពីប្រព័ន្ធពន្ធដារនិងពន្ធគយ ដោយប្រែក្លាយឱ្យទៅជាឧបករណ៍ប្រមូលចំណូលផង និងជាឧបករណ៍ជំរុញការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មផង	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ធ្វើវិចារណកម្មយន្តការប្រមូលចំណូលនិងកែលម្អសេវាអ្នកជាប់ពន្ធ សំដៅលើកកម្ពស់វប្បធម៌បង់ពន្ធ ក្នុងចំណោមសហគ្រាស និងអ្នកជាប់ពន្ធគ្រប់ប្រភេទ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- បង្កើនការផ្តល់សេវាដើម្បីឱ្យអ្នកជាប់ពន្ធងាយស្រួលទទួលព័ត៌មានពីការបង់ពន្ធនិងការលើកលែងពន្ធ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ជំរុញការបង្វិលសងឱ្យបានឆាប់ឬប្រើប្រាស់ជាឥណទានយោង (Tax Credit) ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិពន្ធដារជាធរមាន	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ពិនិត្យនិងសម្រួលឡើងវិញនូវក្របខណ្ឌនៃការអនុវត្ត ដោយសម្រួលឬដកចេញនូវយន្តការទាំងឡាយណាដែលបណ្តាលឱ្យខ្វាស់គ្នារវាងនីតិវិធីនៃការយកពន្ធនិងការលើកលែងពន្ធ។	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
ឃ- ការរៀបចំទីផ្សារពលកម្ម និង ទំនាក់ទំនងវិជ្ជាជីវៈ		
- បន្តពង្រឹងយន្តការទំនាក់ទំនងត្រីភាគី រួមមានរដ្ឋាភិបាល និយោជកនិងនិយោជិត តាមរយៈ ***«គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារ»*** ដើម្បីបង្កើនការយោគយល់គ្នា ទន្ទឹមនឹងការខិតខំរៀបចំប្រព័ន្ធយន្តការមួយ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពសម្រាប់កំណត់ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមា ដែលស៊ី	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
ចង្វាក់ទៅនឹងផលិតភាពការងារ សមស្របតាមលក្ខខណ្ឌសេដ្ឋកិច្ច- សង្គមនិងធានាបាននូវការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្មជារួម		
- ផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការសិក្សាស្រាវជ្រាវទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គលិកនិយោជិតនិងនិយោជក ដើម្បីកំណត់ពីបទពិសោធល្អៗក្នុងការស្វែងរកដំណោះស្រាយជាប្រព័ន្ធមួយដែលអាចបង្កើនផលិតផលសរុប ជាពិសេសការបណ្តុះបណ្តាលអាជីពក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហារបស់កម្មករ ស្របទៅតាមច្បាប់ការងារនិងបទប្បញ្ញត្តិជាធរមាន	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- រៀបចំច្បាប់ស្តីពីសហជីពនិងច្បាប់ស្តីពីតុលាការការងារ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- ពង្រឹងយន្តការចុះធ្វើអធិការកិច្ចលក្ខខណ្ឌការងារ តាមរយៈការពង្រីកកម្មវិធីរោងចក្រល្អប្រសើរ ឬពិនិត្យលទ្ធភាពក្នុងការបង្កើតក្រុមការងារចម្រុះធ្វើអធិការកិច្ចជាប្រចាំនិងមានកម្មវិធីច្បាស់លាស់ ដើម្បីកាត់បន្ថយចំនួនត្រួតពិនិត្យផង និងធានាបានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការត្រួតពិនិត្យផង។ ក្រុមការងារចម្រុះនេះត្រូវរាយការណ៍ជាទៀតទាត់ជូនរាជរដ្ឋាភិបាល	២០១៥	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- ពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងការជ្រើសរើសកម្លាំងពលកម្ម ការផ្តល់ព័ត៌មានពីទីផ្សារពលកម្ម និងការបណ្តុះបណ្តាលកម្មករ ឱ្យយល់ដឹងពីជីវភាពនិងសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់ខ្លួន ពិសេស កាត់បន្ថយការចំណាយហួសហេតុក្នុងការទទួលបានការងារ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ទីភ្នាក់ងារជាតិមុខរបរ
- លើកកម្ពស់សុខុមាលភាពរបស់កម្មករ តាមរយៈការជំរុញអនុវត្តគោលនយោបាយលំនៅឋានសម្រាប់កម្មករ ដែលអនុញ្ញាតឱ្យពួកគេអាចមានលទ្ធភាពធ្វើជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលំនៅឋានសម្រាប់បង្កើតគ្រួសារ និងមិនធ្វើការផ្លាស់ប្តូរទីលំនៅញឹកញាប់ពេក ដែលបង្កើតបញ្ហាខ្វះកម្លាំងពលកម្មក្នុងរយៈពេលខ្លី	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងរៀបចំដែនដី នគរូបនីយកម្ម និងសំណង់

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពិនិត្យឡើងវិញពីច្បាប់ការងារនិងការអនុវត្តកន្លងមក ដើម្បីស្វែងរកចំណុចវិជ្ជមាននិងចំណុចអវិជ្ជមាន ហើយធ្វើការគូសបញ្ជាក់ឡើងវិញពីតួនាទីរបស់និយោជកនិងសហជីព ក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍទីផ្សារការងារ ដែលថ្លឹងបាននូវតុល្យភាពនៃការអភិវឌ្ឍនិងសុខុមាលភាពកម្មករ	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- ពង្រឹងយន្តការគ្រប់គ្រងកម្មករជំនាញ ជាពិសេស ត្រៀមលក្ខណៈឱ្យបានល្អប្រសើរសម្រាប់សមាហរណកម្មអាស៊ាន។	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- រៀបចំគោលនយោបាយជាតិស្តីពីមុខរបរនិងការងារ។	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
៤)- ការសម្របសម្រួលគោលនយោបាយគាំទ្រ		
ក- ការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនិងធនធានមនុស្ស		
- បង្កើតឱកាសទីពីរសម្រាប់ការទទួលបានការបញ្ចប់ថ្នាក់មធ្យមសិក្សា តាមរយៈការបង្កើតប្រព័ន្ធសមមូលសញ្ញាបត្រ ដោយផ្អែកលើការធ្វើតេស្តដែលអនុញ្ញាតឱ្យទទួលបានវិញ្ញាបនបត្រចំណេះដឹងទូទៅគ្រប់កម្រិត ទោះនៅក្រៅប្រព័ន្ធអប់រំផ្លូវការក៏ដោយ	២០១៥	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ពង្រឹងគុណភាពអប់រំនៅកម្រិតបឋមសិក្សានិងមធ្យមសិក្សា ដោយផ្តោតលើការពង្រឹងមូលដ្ឋានចំណេះដឹងរបស់កុមារនិងយុវជន លើផ្នែកគណិតវិទ្យា វិទ្យាសាស្ត្រ អក្សរសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា	២០១៥ មធ្យម វែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ជំរុញការអប់រំចំណេះទូទៅឱ្យបានយ៉ាងហោចណាស់ប្រាំបួនឆ្នាំ ដោយកាត់បន្ថយឱ្យបានជាអតិបរមានូវអត្រាបោះបង់ការសិក្សានៅកម្រិតបឋមសិក្សា និងលើកកម្ពស់ការចូលរៀននៅថ្នាក់មធ្យមសិក្សា	២០១៥ មធ្យម វែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- កែលម្អកម្មវិធីសិក្សាដោយដាក់បញ្ចូលជំនាញទន់ (Soft Skills) រួមមាន ជំនាញទំនាក់ទំនងសង្គម ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហា ការគោរពវិន័យនៅកន្លែងធ្វើការ និងជំនាញជាច្រើនទៀត ដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍមូលដ្ឋានគ្រឹះឧស្សាហកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ពង្រឹងការយល់ដឹងអប់រំអំពីការចាប់អាជីពនិងជំនាញបច្ចេកទេស ក៏ដូចជាកម្មវិធីសិក្សាបន្តដើម្បីអភិវឌ្ឍជំនាញ ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលមានស្រាប់	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- បង្កើនការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសឱ្យបានច្រើនដងជាងមុន តាមលទ្ធភាពលើជំនាញបច្ចេក-ទេស ជាពិសេស នៅក្នុងផ្នែកអគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិក មេកានិក ស្តង់ដា មាត្រាសាស្ត្រ (ត្រួតពិនិត្យ ផ្ទៀងផ្ទាត់ ព្យាសកម្ម តេស្ត និងជំនាញប្រើប្រាស់ឧបករណ៍មាត្រាសាស្ត្រ) និងគីមីសាស្ត្រ ទាំងក្នុងកម្រិតមធ្យមសិក្សាបច្ចេកទេស ទាំងក្នុងកម្រិតឧត្តមសិក្សា	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ផ្តល់អាទិភាពដល់ការបង្កើតសាលាមធ្យមសិក្សាបច្ចេកទេសឱ្យបានច្រើន (ទាំងក្នុងប្រព័ន្ធអប់រំទូទៅនិងក្រៅប្រព័ន្ធ) ដោយផ្តោតលើផ្នែកសំខាន់ៗ ដូចជាអគ្គិសនី អេឡិចត្រូនិច ព័ត៌មានវិទ្យា កុំព្យូទ័រ ម៉ាស៊ីន ការជួសជុល និងការដំឡើងរថយន្ត និងម៉ូតូ ការកែច្នៃកសិផលនិងសិប្បកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- រៀបចំផែនការបណ្តុះបណ្តាលបច្ចេកទេសនិងវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលបម្រើឱ្យវិស័យឧស្សាហកម្ម ដោយរួមមានផែនការវិនិយោគច្បាស់លាស់ និងក្នុងទស្សនវិស័យរយៈពេលវែង	២០១៥	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ជំរុញស្ថាប័ននីយកម្មនូវកម្មវិធីប្រព័ន្ធកម្មសិក្សា (Apprenticeship Schemes) ដែលផ្សារភ្ជាប់ជាមួយប្រព័ន្ធលើកទឹកចិត្តដល់ក្រុមហ៊ុននិងសហគ្រាស ដែលទទួលអនុវត្តតាមប្រព័ន្ធកម្មសិក្សាបែបនេះ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពង្រឹងការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញឆ្លើយតបនឹងតម្រូវការរបស់វិស័យឯកជនទាំងវិន័យ កម្រិតជំនាញ និងសមត្ថភាពតាមរយៈការធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងវិនិយោគិនបរទេសគោលដៅមានដូចជាការបង្កើតមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនជំនាញជប៉ុន កូរ៉េ សិង្ហបុរី។	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ជំរុញការបណ្តុះបណ្តាលត្រីភាគី «រដ្ឋ- ស្ថាប័នបណ្តុះបណ្តាល- ក្រុមហ៊ុន/រោងចក្រ» ដើម្បីបំពាក់ជំនាញ និង បង្កើនផលិតភាព ជាពិសេស ការដាក់បញ្ចូលក្នុងកម្មវិធីអប់រំ និងការបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈដែលមានស្រាប់ តាមរយៈកិច្ចសហប្រតិបត្តិការរវាងវិស័យសាធារណៈ និងសមាគមឧស្សាហកម្ម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ពង្រីកការបណ្តុះបណ្តាលជំនាញនៅនឹងកន្លែង ដោយផ្តោតការយកចិត្តទុកដាក់លើពលករតាមរោងចក្រ ដើម្បីឱ្យពលករទាំងនោះទទួលបានការអប់រំបណ្តុះបណ្តាលនិងផ្តល់ក្តីសង្ឃឹមក្នុងការអភិវឌ្ឍជំនាញ និងបច្ចេកទេស ក្នុងពេលអនាគត	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
- ពង្រឹងការអប់រំនៅសាកលវិទ្យាល័យដែលទាក់ទងទៅនឹងវិទ្យាសាស្ត្រកសិកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រមូលដ្ឋានសំខាន់ៗផ្សេងទៀត និងវិស្វកម្ម ដោយពង្រឹងសម្ភារៈបរិក្ខារមន្ទីរពិសោធន៍ ដើម្បីឈានទៅកសាងគុណភាពអប់រំសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍។	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា
ខ- ការជំរុញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍		
- ជំរុញការរៀបចំនូវក្របខណ្ឌគោលនយោបាយនិងយន្តការអភិវឌ្ឍន៍វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងផែនការ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងពាក់ព័ន្ធ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ជំរុញនិងលើកទឹកចិត្តការផ្ទេរបច្ចេកវិទ្យាថ្មីៗ ក្នុងវិស័យកម្មន្តសាល រួមទាំងផ្នែកសិប្បកម្ម	មធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងការគ្រប់គ្រងមណ្ឌលច្នៃប្រឌិតនិងបង្កើតថ្មីកម្ពុជា ដើម្បីលើកកម្ពស់ការបង្កើតតក្កកម្ម និងការបណ្តុះបណ្តាលកម្មសិទ្ធិឧស្សាហកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ពង្រឹងនិងកសាងសមត្ថភាពធនធានមនុស្សទៅតាមតម្រូវការសម្រាប់ការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍បច្ចេកវិទ្យាឧស្សាហកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- សហការនិងជំរុញការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការលើកទឹកចិត្តផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងនវានុវត្តន៍	មធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- សិក្សាលទ្ធភាពបង្កើតសួនវិទ្យាសាស្ត្រនិងបច្ចេកវិទ្យា ភ្ជាប់នឹងសួនឧស្សាហកម្មនិងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេសនានា ដើម្បីផ្តល់សេវាពិសោធន៍និងសិក្សាស្រាវជ្រាវដល់ឧស្សាហកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- បង្កើតយន្តការប្រឡងប្រណាំងអ្នកជំនាញបច្ចេកវិទ្យា អ្នកមានគំនិតផ្តួចផ្តើមធុរកិច្ច វិស្វករដែលមានទេព្យកោសល្យ ដើម្បីចម្រាញ់ឧស្សាហករ ដែលមានទេព្យកោសល្យ និងបង្កើតកម្លាំងចលករឱ្យខិតខំបង្កើតនវានុវត្តន៍ ជាពិសេស ក្នុងចំណោមវិស្វករនិងសហគ្រិនវ័យក្មេង	២០១៥	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- ពិនិត្យលទ្ធភាពវិនិយោគលើវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវរដ្ឋ ដោយផ្តោតទាំងស្រុងទៅលើវិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកវិទ្យា ពិសេស ពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់ទៅនឹងវិស័យអាទិភាពនីមួយៗ ដោយជ្រើសរើសអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ និងវិស្វករមានសមត្ថភាព ជាមួយនឹងសម្ភារៈបរិក្ខារមន្ទីរពិសោធន៍សមស្រប	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- ជំរុញការសិក្សាអប់រំលើជំនាញវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស វិស្វកម្ម និងគណិតវិទ្យា (STEM) ពីកម្រិតបឋមសិក្សា រហូតដល់ក្រោយមធ្យមសិក្សា ពិសេសផ្តោតលើសិស្សក្មេងៗ ជាមួយ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
នឹងការកែទម្រង់កម្មវិធីសិក្សា ដោយការធ្វើស្តង់ដានីយកម្មនៃកម្មវិធីសិក្សាទាំងនោះពីកម្រិតបឋមសិក្សាឡើងទៅ		
- ពិនិត្យឡើងវិញនិងប្រមូលផ្តុំសក្តានុពលធនធានធម្មជាតិ ដែលជំរុញឱ្យមានការវិនិយោគលើវិស័យឧស្សាហកម្មធុនធ្ងន់។	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
គ- ការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធអភិវឌ្ឍន៍ឧស្សាហកម្ម		
- បង្កើតយន្តការសម្របសម្រួលការកសាងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធដឹកជញ្ជូន (ផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវរថភ្លើង ផ្លូវអាកាស និងកំពុងផែ) ដោយផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងតំបន់គោលដៅនៃការអភិវឌ្ឍឧស្សាហកម្ម	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន
- ពិនិត្យតម្រង់ការផ្គត់ផ្គង់ថាមពល ទៅកាន់តំបន់ផលិតកម្មសំខាន់ៗ ដោយធានាឱ្យបានការផ្គត់ផ្គង់ចរន្តអគ្គិសនីស្របតាមតម្រូវការនិងមានស្ថិរភាពបំផុត ដែលអនុញ្ញាតឱ្យរោងចក្រអាចគ្រោងផលិតកម្មខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល - អាជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជា - ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីកម្ពុជា
- អនុវត្តគម្រោងកសាងស្ថានីយផលិតអគ្គិសនីដែលបានគ្រោងនិងកំពុងបន្តអនុវត្តឱ្យទាន់ពេលវេលា ដើម្បីបំពេញកង្វះខាតថាមពលអគ្គិសនីនៅឆ្នាំ២០២០ រួមទាំងការធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនូវសមត្ថភាពនិងគុណភាពនៃការបញ្ជូនថាមពល	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល - អាជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជា - ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីកម្ពុជា
- ពិនិត្យឡើងវិញនូវការប៉ាន់ស្មានពីតម្រូវការអគ្គិសនីរយៈពេលវែងនិងផែនការអភិវឌ្ឍវិស័យថាមពល ធៀបនឹងចក្ខុវិស័យថ្មីសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចនិងឧស្សាហកម្ម រួមទាំងពិនិត្យឡើងវិញនូវជម្រើសក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ថាមពល ដែលមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ ជាពិសេសសម្រាប់ផ្គត់ផ្គង់តំបន់ឧស្សាហកម្មយុទ្ធសាស្ត្រសំខាន់ៗ	២០១៥	- ក្រសួងរ៉ែនិងថាមពល - អាជ្ញាធរអគ្គិសនីកម្ពុជា - ក្រុមហ៊ុនអគ្គិសនីកម្ពុជា
- បង្កើនវិនិយោគលើហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធរបវន្ត និង កែលម្អសេវា និងមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូនសម្រាប់សម្រួល និងជួយគាំទ្រប្រតិបត្តិការអាជីវកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសាធារណៈការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពង្រីកវិសាលភាពផ្គត់ផ្គង់ទឹកស្អាតក្នុងរាជធានី ទីប្រជុំជន តំបន់ឧស្សាហកម្ម និងតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស តាមរយៈការពង្រឹងសមត្ថភាពអង្គភាពរដ្ឋាករទឹកសាធារណៈនិងឯកជនស្របតាមបទដ្ឋានបច្ចេកទេសនៃការផ្គត់ផ្គង់សេវាទឹកស្អាត និងអនុលោមតាមស្តង់ដាទឹកបរិភោគជាតិ	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- បន្តពង្រីកនិងថែទាំកំណាត់ផ្លូវជាតិសំខាន់ៗ ដែលជាច្រកសម្រាប់ការដឹកជញ្ជូនទំនិញ ជាពិសេស ផ្លូវជាតិឱ្យក្លាយជាផ្លូវថ្នល់ធំទូលាយដើម្បីធ្វើឱ្យប្រសើរនូវការតភ្ជាប់ទៅកាន់ប្រទេសថៃនិងវៀតណាម ព្រមទាំងច្រករបៀងភ្នំពេញ- សៀមរាប និង ភ្នំពេញ- ក្រុងព្រះសីហនុ ទន្ទឹមនឹងការពិនិត្យសម្រាប់រយៈពេលវែងនូវលទ្ធភាពកសាងផ្លូវ ហាយវេចំពោះផ្លូវជាតិសំខាន់ៗ សម្រាប់ពង្រឹងសមត្ថភាពប្រព័ន្ធឡូជីស្ទីករវាងកម្ពុជា និង ប្រទេសជទៃទៀត ជាអាទិ៍ ប្រទេសថៃ និងវៀតណាម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ធ្វើឱ្យប្រសើរឡើងនិងថែរក្សាហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធនៃតំបន់សេដ្ឋកិច្ចពិសេស រួមមាន ប្រព័ន្ធផ្លូវថ្នល់ ដែលមានសារៈសំខាន់សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ជាពិសេស នៅខេត្តស្វាយរៀងនិងកោះកុង ដែលមានច្រកព្រំដែនអន្តរជាតិ និងខេត្តព្រះសីហនុ ដែលមានកំពង់ផែសមុទ្រអន្តរជាតិ	មធ្យមទៅវែង	- ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍកម្ពុជា - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - រដ្ឋបាលថ្នាក់ក្រោមជាតិ
- បន្តអភិវឌ្ឍផ្លូវដែកនៅកម្ពុជា បន្ទាប់ពីផ្លូវដែកភ្នំពេញ- ខេត្តព្រះសីហនុ បានដាក់ឱ្យដំណើរការ ដើម្បីប្រែក្លាយផ្លូវដែកជាជម្រើសដឹកជញ្ជូនមួយសំខាន់ ដែលចូលរួមចំណែកធ្វើឱ្យថ្លៃដឹកជញ្ជូនធ្លាក់ចុះនិងមានប្រសិទ្ធភាពជាងមុន	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន
- អភិវឌ្ឍបណ្តាញដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវទន្លេ ដែលមានសក្តានុពលក្នុងការកាត់បន្ថយចំណាយឡូជីស្ទីក ជាពិសេស សម្រាប់ការដឹកជញ្ជូនកសិផល ដោយកសាងកំពង់ផែតូចៗ ដែលអាចឱ្យ	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន

ง

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
នាវាដឹកជញ្ជូនចូលផ្ទុកនិងផ្ទេរទំនិញនៅតាមដងទន្លេមេគង្គ ស្របគ្នានឹងការសាងសង់កំពង់ផែថ្មីនៅភ្នំពេញនិងខេត្តព្រះសីហនុ ដែលនឹងសម្រួលដល់ការដឹកជញ្ជូនតាមនាវាក្នុងបរិមាណកាន់តែច្រើន		
- ដោះស្រាយបញ្ហាកកស្ទះចរាចរណ៍នៅជាយក្រុងភ្នំពេញ ដែលធ្វើឱ្យចំណាយឡូជីស្ទីកកើនឡើងជាប្រចាំ ពិសេស ការកសាងផ្លូវក្រវ៉ាត់ក្រុងឬផ្លូវវៀងក្រៅក្រុង ដើម្បីធានាឱ្យបានចរាចរប្រព្រឹត្តទៅដោយរលូន	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសាធារណការនិងដឹកជញ្ជូន - សាលាក្រុងភ្នំពេញ
- ពិនិត្យលទ្ធភាពនៃភាពជាដៃគូរវាងរាជរដ្ឋាភិបាលនិងវិស័យឯកជន សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ដែលអាចបន្ធូរបន្ទុកវិនិយោគសាធារណជន។	២០១៥ មធ្យម វែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
ឃ-វិធានការផ្នែកហិរញ្ញប្បទាន		
- បន្តអនុវត្ត **«យុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហិរញ្ញវត្ថុឆ្នាំ ២០១១-២០២០»** ដែលជាក្របខណ្ឌរួមនៃការអភិវឌ្ឍវិស័យហិរញ្ញវត្ថុនៅកម្ពុជា	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ធនាគារជាតិនៃកម្ពុជា
- សិក្សានិងរៀបចំឱ្យមានយន្តការហិរញ្ញវត្ថុសមស្របសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម ពិសេស ការផ្តល់កម្ចីដល់សហគ្រាសធុនតូចនិងមធ្យម ព្រមទាំងជំរុញការផ្តល់ហិរញ្ញប្បទានដល់ឧស្សាហកម្មអាទិភាព	២០១៥ ទៅមធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងឧស្សាហកម្មនិងសិប្បកម្ម
- កែលម្អប្រសិទ្ធភាពនិងអភិបាលកិច្ចប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ ពិសេស ការវិភាជ និងការរៀបចំកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ សម្រាប់បម្រើដល់ការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម	២០១៥ មធ្យម	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងផែនការ

វិធានការគោលនយោបាយ/ផែនការសកម្មភាព	រយៈពេល/ឆ្នាំ	ស្ថាប័ននាំមុខ/ទទួលខុសត្រូវអនុវត្ត
- ពង្រឹងទីផ្សារមូលបត្រ ដើម្បីកៀរគរប្រភពហិរញ្ញវត្ថុនិងប្រើប្រាស់វាឱ្យមានប្រសិទ្ធភាព ជាពិសេស ពិចារណាលើលទ្ធភាពបង្កើតមូលបត្ររតនាគារ ដើម្បីធ្វើហិរញ្ញប្បទានគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍ដែលគាំទ្រដល់ការបង្កើតមូលដ្ឋានឧស្សាហកម្ម	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ
- ពង្រឹងយន្តការសន្សំក្នុងស្រុក រួមមាន ការអភិវឌ្ឍនិងការកែទម្រង់មូលនិធិសោធន និងវិស័យធានារ៉ាប់រង ដូចមានចែងក្នុងយុទ្ធសាស្ត្រអភិវឌ្ឍន៍វិស័យហិរញ្ញវត្ថុ	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រសួងសង្គមកិច្ច យុវនីតិសម្បទា និងអតីតយុទ្ធជន - ក្រសួងការងារនិងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ
- ផ្តល់អាទិភាពខ្ពស់នៅក្នុងកម្មវិធីវិនិយោគសាធារណៈ សម្រាប់សកម្មភាពគម្រោងនិងកម្មវិធីជំរុញការអភិវឌ្ឍវិស័យឧស្សាហកម្ម កន្លោមឧស្សាហកម្ម ឬរបៀងឧស្សាហកម្ម។	មធ្យមទៅវែង	- ក្រសួងផែនការ - ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ - ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍកម្ពុជា

ឧបសម្ព័ន្ធ «ខ» :

តារាងផែនការបន្ថយអត្រានិងកម្លាតថ្លៃលក់អគ្គិសនីសម្រាប់ឧស្សាហកម្ម និង ពាណិជ្ជកម្មធំៗ

ឯកតាថ្លៃ: ដុល្លារអាមេរិក/គីឡូវ៉ាត់ម៉ោង ($/kWh)

ប្រភពនៃការទិញ	ឆ្នាំ ២០១៥	ឆ្នាំ ២០១៦	ឆ្នាំ ២០១៧	ឆ្នាំ ២០១៨	ឆ្នាំ ២០១៩	ឆ្នាំ ២០២០
ទិញពីទ្វារចរន្តអនុស្ថានីយ	០,១២៩	០,១២៦	០,១២៦	០,១២៦	០,១២៦	០,១២៦
ទិញពីខ្សែមេនៃប្រព័ន្ធភ្នំពេញ	០,១៧៧	០,១៧២	០,១៦៧	០,១៦៥	០,១៦៣	០,១៦២
ទិញពីខ្សែមេនៅតាមខេត្ត	០,១៧២៥	០,១៦៧៥	០,១៦៥	០,១៦៤	០,១៦៣	០,១៦២

UNOFFICIAL TRANSLATION

Royal Government of Cambodia

Cambodia Industrial Development Policy 2015 – 2025

“Market Orientation and Enabling Environment for Industrial Development”

Approved by Council of Ministers
at Its Plenary Meeting on 06 March 2015

Table of Contents

Executive Summary **...... I**

1) Introduction 1

1.1) The necessity of the Industrial Development Policy 1

1.2) Main context of the Cambodian Economy 3

2) Status of the industrial sector in Cambodia 4

2.1) Overview of the Industrial Structure 4

2.2) Key challenges of Industrial Development in Cambodia 8

3) Vision 13

4) Objectives and Targets 13

5) Strategic Framework 15

5.1) Key Strategies for Industrial Development 15

5.2) Scope and Priority Sectors 16

5.3) Approach of Implementation 18

6) Policy measures and action plans 19

6.1) Investment Promotion 19

6.2) Expansion and Modernization of SMEs 21

6.3) Improvement of Regulatory Environment 23

6.4) Coordination of Supporting Policies 26

7) Mechanism for Policy Leadership, Coordination and Implementation 31

7.1) Strengthening the Role of the Council for the Development of Cambodia 32

7.2) Revising Functions and Strengthen the Capacity of CIB 32

7.3) Streamlining Functions of CRDB 33

7.4) Strengthening the Consultation Mechanism with the Private Sector 34

7.5) Establishing Monitoring and Evaluation of Policy Implementation 34

8) Management of Major Risks 35

9) Conclusion 36

Executive Summary

1. Driven by its long-term vision toward 2030, particularly as expressed in the ***"Rectangular Strategy – Phase III",*** the Royal Government of Cambodia (RGC) has prepared and adopted this ***"Industrial Development Policy"*** as a guide to promote the country's industrial development that will help maintain sustainable and inclusive high economic growth through economic diversification, strengthening competitiveness and promoting productivity.

2. The launching of this policy connotes the necessity and the urgency to embark on a "new growth strategy" that responds to the structural transformation of domestic economy and the changing regional and global economic architecture. The adoption of this policy is motivated by the following considerations: First, the favorable geopolitical spillovers in terms of linking Cambodian economy and its industry to the region especially within the ASEAN Economic Community and regional economic liberalization frameworks; Second, the potential role of industrial sector in promoting growth and creating new jobs in the context of an open economy, a demographic dividend and major structural changes that are conducive for industrial growth; Third, the critical role of industrial sector as a policy tool to enhance the performance of core economic sectors, like agriculture and services, that will further contribute to boosting economic growth; and Fourth, the importance of the industrial sector as a focus for initiating both structural reforms and governance reforms of key national economic institutions with the aim at boosting economic productivity in long term and avoiding falling into the "middle income trap".

3. Cambodia's industrial sector remains weak and narrow based as reflected by its simple structure of manufacturing and low level of sophistication that mainly concentrates on garments and food processing, while most manufacturing activities are still family-based and do not have the capacity to compete in the international market. Key features of Cambodian industries consist of a lack of diversity in industrial base; an informal and missing middle structure; a weak entrepreneurship, an urban-centered industry, a low value addition and low level of technology application. Micro-enterprises which make up over 97% provide only a mere 30% of job creation and generate only a 12% of the total turnover. Large enterprises which make up only of 0.6% create, on the other hand, some 63% of jobs and generate some 76% turnover. Moreover, the number of informal enterprises is extremely excessive. Entrepreneurship remains weak and urban-centered, with over 42% of enterprises were just established since 2008. More than 63% of large manufacturing enterprises are in the form of foreign direct investment and export-oriented. 68% of large manufacturing enterprises are located in Phnom Penh and 13% in Kandal province.

4. The development of Cambodia's industrial sector is confronted with five key obstacles: First, the lack of leadership, coordination and effective decision-making especially on all important issues especially related to the inadequate supply of electricity, infrastructure and logistics, human

resource and skills as well as other supporting infrastructures; Second, the scarcity of basic technical knowledge and skills that is crucial to transform an unskilled labor-force into a skilled labor force capable of absorbing new and high value technical and technological skills; Third, inadequate preparation of the necessary industrial infrastructure, especially as related to insufficient coordination in physical infrastructure investment such as supply of electricity, clean water, telecommunication network, sewage and public service provision; Fourth, limited financial market development that hinders the financing of industrial projects and lack of financing mechanism for public and private sector projects; and Fifth, issues related to the labor market and industrial relations that is key to labor market stability with adequate supply of labor, increase in productivity and better livelihood for the workers.

5. The RGC's vision is to transform and modernize Cambodia's industrial structure from a labor-intensive industry to a skill-driven industry by 2025, through connecting to regional and global value chain; integrating into regional production networks and developing interconnected production clusters along with efforts to strengthen competitiveness and enhance productivity of domestic industries; and moving toward developing a technology-driven and knowledge-based modern industry. The realization of this vision will contribute to national economic development, sustainable and inclusive high economic growth, employment creation, increased valued added to the economy and increased income for the Cambodian people.

6. To realize the vision of IDP, the RGC has set three targets: First, to increase the GDP share of industrial sector to 30% by 2025 (24.1% of GDP in 2013) with the manufacturing sector growing from 15.5% in 2013 to 20% in 2025; Second, to diversify the export of goods by increasing the export of non-textile to reach 15% of all exports by 2025 while still promoting the export of processed agricultural products to reach 12% of all exports by 2025; and Third, to encourage the formal registration of 80% of small enterprises and 95% of medium enterprises and to ensure that 50% of small enterprises and 70% medium enterprises to have proper accounts and balance sheets.

7. In order to realize the said vision and the targets set above, the RGC has embraced four strategies: First, mobilizing and attracting foreign investments as well as private domestic investments by focusing on large industries, expanding markets and enhancing more technology transfer; Second, developing and modernizing small and medium enterprises (SMEs) (expanding and strengthening the manufacturing base, modernizing the registration of enterprises, ensuring technology transfer and industrial linkages); Third, revisiting the regulatory environment so as to strengthen the country competitiveness (investment climate and trade facilitation, market information dissemination and informal fees reduction); and Fourth, coordinating supporting policies (development of human resource, technical training, improvement of industrial relations, development of support infrastructure such as transportation/logistics and information and communication system (ICT), supply of electricity and clean water, and public, social and financial services .

8. The strategic approach of the IDP is to promote the development of the manufacturing sector and agro-processing industry through integration into regional and global production chain; positioning the development of industrial zones so as to ensure critical mass, economic linkages and competitiveness; development of economic corridors, streamlining the operational procedures for Special Economic Zones (SEZs) and developing new industrial parks and industrial clusters. The scope and key priorities include: First, new industries or manufacturing that can break into markets, providing high value-added, innovative and highly competitive; Second, promoting SMEs across all sectors; Third, increasing agricultural production to serve both export and domestic markets; Fourth, encouraging various support industries for the agricultural, tourism and garment sectors in as much as for industries that form part of the global production value chain; and Fifth, support industries that support regional production chain and those which are strategic for nurturing future industries.

9. With this strategic approach, the Royal Government has instituted comprehensive and interconnected policy measures and action plans with well-defined responsible institutions to lead the implementation process (see in details Annex D). These policy measures and action plans altogether encompass the following: First, actively promote FDI focusing on improving the investment climate, development of SEZs and preparation of industrial zones; Second, strengthen and modernize SMEs focusing on their formalization and the provisions of incentives, encourage proper bookkeeping and accounting practices, and promoting the agro-industrial sector; Third, improving regulatory environment focusing on trade facilitation measures and export promotion, strengthening industrial standards and industrial property rights, facilitation of payment of tax obligations, establishment of a labor market and industrial relations; and Fourth, coordinating supporting policy focusing on skills and human resource development, science, technology and innovation promotion, industrial infrastructure build up and financing measures.

10. In addition to the above policy measures and action plans, the Royal Government has adopted four key concrete measures to be accomplished by 2018 which form its core strategy to implement the IDP, particularly enhancing Cambodia's competitiveness and attractiveness. These measures include: First, reducing the price of electricity for targeted industrial zones as well as expanding transmission coverage and improving supply reliability; Second, preparing and implementing a master plan to develop a multimodal transport and logistic system; Third, developing and strengthening a mechanism to manage the labor market and skills development; and Fourth, developing and transforming Sihanoukville Province into a multi-purpose Special Economic Zone.

11. In term of implementation, the RGC will take up multiple roles as strategist, facilitator, supporter and initiator with high integrity and responsibility to arrange and develop mechanisms to lead, coordinate and implement the IDP through a comprehensive reform of the Council for Development of Cambodia (CDC) whereby the institution is fully mandated and is provided with

essential functions to make policy decisions, to prepare and implement plans as well as to address emerging challenges. The reform encompasses the following:

> *First,* strengthening the role of policy leadership of CDC by way of providing guidance and approval in as much as monitoring the achievements in the implementation of industrial development plan in coordination with the “Committee for Economic and Financial Policy”, the “Private Sector Development Steering Committee” and other relevant specialized institutions including the establishment of an “Advisory Council for Industrial Development of Cambodia”;
>
> *Second,* revising the functions and strengthening the capacity of the ***Cambodia Investment Board (CIB)*** with additional mandate to promote industrial development;
>
> *Third*, streamlining the functions of the Cambodia Rehabilitation and Development Board (CRDB) to support industrial development in the framework of development cooperation and public investment planning; and
>
> *Fourth,* strengthening and streamlining the ***Government and Private Sector Forum*** mechanism to publicize information and encourage private sector participation in the industrial development process.

12. Lastly, in order to ensure steady progress and effectiveness of its IDP**,** the Royal Government has developed a monitoring and evaluation mechanism by tasking the CDC to prepare and coordinate the following*: First*, a quarterly and annual reporting system, and in particular a report to the meeting of the Council of Ministers every three months on the progress and challenges and needed measures for immediate implementation*; Second*, an industrial disputes resolution mechanism; and *Third,* an evaluation of the progress and achievements on the implementation of the IDP's four key concrete measures to be realized by 2018 as well as a comprehensive and broad based mid-term evaluation by 2020 as a basis for review and readjustment for the next phase implementation.

Industrial Development Policy 2015-2025

"Market Orientation and Enabling Environment for Industrial Development"

1) Introduction

1.1) The necessity of the Industrial Development Policy

The long-term Vision for Cambodia for 2030 and the ***Rectangular Strategy, Phase III*** have pointed out to the structural transformation of Cambodian economy in reaching a middle-income country status and have considered the industrial sector as a key driver of its economic growth. To this end, the Royal Government has prepared and adopted this ***Industrial Development Policy*** as a guide for driving the development of the industrial sector in the country, which can contribute toward maintaining a sustainable and inclusive high economic growth. Moreover, the policy will become the "New Economic Growth Strategy" which stresses importantly on economic diversification, competitiveness strengthening, and productivity enhancement in line with the structural transformation of the domestic economy and the evolving global and regional economic architecture inasmuch as the utilization of national resources to its fullest potential.

The rapid transformation of global and regional architecture combined with the geopolitical landscape have visibly highlighted the opportunity for Cambodia's industrial development. As a matter of fact, in the framework of regional economic liberalization and integration, in particular with the establishment of the ASEAN Economic Community (AEC) and the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), Cambodia will secure its physical and institutional connectivity, along with its full economic integration, which will contribute toward opening new market opportunities, attracting investment, and securing technology transfer to Cambodia. In this regards, Cambodia's trade and industrial sector will benefit from the global flow of investments especially from China, Korea, and Japan inasmuch as from the European community and the United States, which are seeking commercial and investment opportunities in new emerging markets like Cambodia.

Overall, the rate of structural industrial transformation in Cambodia will be defined by three important prerequisite factors: ***Change in Regional Cost Structure*** along with labor costs; the ***Trend in Regional Industrial Connectivity*** whereby Cambodia is favorably situated geographically between two potential industrial regions, Bangkok and Ho Chi Minh City as well as in close proximity to large Asian economies that include China, Japan and Korea; and the ***Trend to ensure reliability of the Supply Chain*** to mitigate risks arising from geopolitical factors, natural disasters, labor unrests and other unexpected events.

Cambodia is blessed with favorable environment emanating from its open economy, a dynamic change of its economic structure, demographic dividends and other potentials, which are

conducive preconditions for industrial development and modernization. In this context, the launch of the IDP will act as an crucial game changer to promote and maintain a sustainable economic growth, create jobs and raise the living standard of Cambodian people to its full potentials, through utilizing better trained and educated young labor force; harnessing the vast potential arising from extensive investments in socio-economic infrastructure, in particular in the transport and energy sectors; exploiting opportunities driven by rapid urbanization and growing middle-class with high disposable income; developing and modernizing the agriculture sector and other supporting service sectors; as well as taking the ***advantage of backwardness.*** Moreover, the wage hike has put a pressure on the existing manufacturing industry such as the garment sector to explore all possible ways to increase productivity in order to maintain competitiveness in the global value chain. This factor in itself compels Cambodia to quickly diversify its industry so as to reduce gradually the pressure and to ensure quality and sustainable job creation.

Industrial development is an effective policy tool for connecting the main economic sectors, which act as a ***leverage*** for promoting growth and job creation in the agriculture, tourism and service sectors. The industrial sector will contribute to the absorption of the excess of the labor surplus in the agriculture sector and shift them toward higher productivity and income sector. Income earned from the industry will be spent on food and other purchases, which in turn will spur growth in the industry and service sectors. Furthermore, it acts as a powerful stimulus to creating jobs, raising income and improving productivity through investment and utilization of new technology, not to mention creating additional jobs in the other supporting sectors throughout the value chains from production and supply of raw materials, transport and logistics services, finance and vocational training.

As for the long-term goal, industrial development would require comprehensive reforms in infrastructure and in institutions, investment in both human resource and physical infrastructure, promotion of technological development and innovation to create the foundation for harnessing the new growth potentials and promoting competitiveness, both being the prerequisites for development and the unavoidable steps to escape falling into the ***middle- income trap***. Similarly, the demographic dividends and geopolitics have a combined effect of creating a rare opportunity for Cambodia to move on to a higher level of development, in particular, by building a solid industrial base which can transform the country into a middle income country in the near future. In response to fiercer regional competition, Cambodia will soon take measures to capture this ***golden opportunity*** by way of implementing proactive and flexible policies. Failing to follow through on the above, Cambodia will risk losing such a rare opportunity for diversifying its economy, and improving its productivity and competitiveness, both, which are the pillars of a strong and prosperous economy.

In conclusion, the preparation and launch of the IDP reflect the urgent necessity for creating a "new economic growth strategy" to respond to the change of domestic economic structure and the fast and constantly evolving regional and global economic situation. Through this policy, the Royal

Government will be able to mobilize resources and its national labor force to promote growth and develop its national economic base with the objective to promote higher living standard for its people, to enhance national prestige and to create prosperity amidst global competition and in the spirit national ownership and pride.

1.2) Main context of the Cambodian Economy

The Royal Government considers the industrial sector as a growth strategy priority aimed at promoting economic diversification, effectuating profound structural change and improving competitiveness. It will enable the broadening of the existing economic structure, which depends mainly on manufacturing sector supported by a modern agriculture sector and a high value added service sector, in particular a developed financial sector, logistics and modern technology. This structural transformation will ensure the sustainability and robustness of national economy with strengthened role of financial intermediaries, modernized logistic system and distribution channel, advancement in new techniques and technologies, as well as improvement in governance and capacity of public institutions in managing economic development.

Since 1993, the industrial sector has played important role in the Cambodian economy. Its share of GDP increased from a mere 12.6% to 26.2 % in 2006. The sector suffered a short decline and remained steady at 22% due to the change in international trade regime and the global economic crisis. In 2013, the sector’s share of GDP rebounded to around 24%. The average annual growth rate spread over the past 15 years (1998-2013) was estimated at 12.4% compared to 4.7% and 8.5% for the agriculture and the service sector, respectively. In that light the industrial sector is the best performer in term of achieving the highest growth.

The industrial sector is the main provider of jobs. In 1993, about 72% of the total labor force was in the agriculture sector as compared only to about 5% in the industrial sector. According to the 2008 population census, jobs in the industrial sector accounted to nearly 600,000 or an equivalent of 8.6% of the total jobs. However, according to the 2012 Socio-Economic Survey, the number jumped to some 1.4 million jobs or an equivalent of 18.6% of the total jobs. It should be noted however that these jobs are seasonally adjusted. Based on the labor force survey for the dry season of the year 2012, there were some 1.8 million jobs or an equivalent of 25.2% of the total jobs.

Cambodia's current economic growth does not rely much on investment, which signifies that there is still room for more investment. An analysis on the contribution of expenditure to GDP indicates that the source of growth of over 70% of GDP depends on private consumption, 21% in investment, 12% in public expenditure of the government and other organizations, leaving export covering the rest. By the standard of developing countries, the contribution rate of investment should be between 30% and 40% or possibly higher in order to boost the economy to jump to the next level of development. As it stands, Cambodia’s economic growth relies heavily on the garment, tourism, construction and rice sectors, implying there is a need to invest more to prop up new economic growth.

In addition, the growth in some major sectors still rely primarily on external environment as the country's economic policies are totally market driven. In general, core sectors of the economy are determined by international trade activities. For example, the garment sector grew in response to the quota system of the US and the EU trade preferences; the rice export growth has witnessed a sharp increase thanks to the EU trading scheme. Furthermore, the tourism sector growth, which depends on our cultural heritage and nature, is linked to the growth of income. These opportunities have emboldened Cambodia to create the necessary economic base for modernizing its industrial sector, and to capture other emerging opportunities to propel its industrial development to a higher level.

All in all, the industrial sector will play a crucial role once again in the growth strategy as a driving force for supporting medium to long-term growth, a potential sector for job creation specifically for youth and a new reinforcement for the economy to absorb additional investment besides agriculture and tourism. In order to successfully implement the IDP, the Royal Government will redouble its efforts to develop its human resources, supporting infrastructure and the technology use and transfer inasmuch as to promote knowledge-based economic development and other needed institutional structural reforms.

2) Status of the industrial sector in Cambodia

2.1) Overview of the Industrial Structure

The Cambodian industry remains weak as reflected by its simple structure, narrow base and low level of sophistication, while mostly concentrated in garment and food processing industries. Most production activities are family-based with lack of entrepreneurship and inadequate use of technology, thus limiting their ability to compete in international markets. Its key characteristics can be summarized as follows: a narrow industrial base, missing middle and informal industrial structure, weak and urban-centered entrepreneurship, low value addition and low level of technology application.

A. *Narrow Industrial Base*

Based on GDP, the industrial sector consists of three important activities, namely: garment production, construction and food and beverage processing. Other sectors have yet to make significant inroad while wood and paper processing and publishing has even seen a decline. The garment sector plays an important role in the industrial sector with its share jumping from a mere 8.2% in 1993 to 51.8% in 2004, the year of its highest growth. Subsequently, it witnessed a slight decline down to 42.4% in 2013. The construction sector, which represents 30% share of the industrial sector in 1993 has dramatically declined to its lowest level of 20.2% in 1998, but has since rebounded back to 30.1% in 2013. Food processing continuously declined from 32.7% in 1993 to around 10% during the last 5 years.

Overall, most of Cambodia's enterprises are in retail and food establishments. Of some 510,000 enterprises, only 70,000 or 14% are in manufacturing, in which 45% are in food and beverage processing while the remaining 35% are garment and textile enterprises. It should be noted that 80% of large industrial enterprises are in garment, textile and footwear. The manufacturing structure is still underdeveloped because garment and textile production and food processing are industries with low value added and less sophisticated. The production of construction materials, electronics, engines and machineries, chemical products, motorbike and car assemblies, plastic products and other consumption materials are still at their early stage, and their productions are used very minimally as import substitution.

From the view of labor allocation in the industrial sector, about 50% of the workers are employed in the garment sector, 25% in the construction sector, close to 10% in the food/beverage processing and 13% in other manufacturing segments (Socio –Economic Survey 2007-2012). The structure of labor allocation is similar to that of the valued added structure.

From the view of export structure, over the 2000-2008 period, export of textile and footwear, and export of woods/wooden products accounted for 75.6% and 22% of total export, respectively. However, between 2009 and 2013, export of woods and wooden products had increased tremendously by around 30% per annum, whereas export of textile and footwear declined to just around 58%. Three major products, including agricultural products, rubber and means of transport have also largely contributed to the export performance. In fact, export of agricultural products, particularly rice, has increased to 4.36% of the total export in 2013. Moreover, there is an improvement in export of light manufactured items, including bicycles, electrical wires, electronic motors, circuits, television parts, toys, furniture, spring and screws and bolts, etc.

Overall, the manufacturing sector remains concentrated and narrow based, as reflected in the ratio of the number of industrial enterprises over the total number of enterprises, the value added contribution to GDP and the goods for export. Cambodia's manufacturing sector includes garment and footwear and food/beverage production. The construction sector has witnessed a remarkable growth. Therefore, in the medium term growth, it is crucially important to focus on expanding the production base and diversifying export products.

B. *Missing middle and informal industrial structure*

In the industrial sector, 97.3% of enterprises are in the form microenterprises, followed by 2.2% and 0.6% for SMEs and large enterprises, respectively. Among these enterprises, 91.7% of them are in manufacturing.

Regarding the labor force allocation, large enterprises, microenterprises and SMEs absorbed 63.3%, 29.3% and 7.4%, respectively. However, large enterprises generated turnover up to 76%, whereas the turnover of microenterprises and SMEs is both at just 12%.

Table 1: Cambodian Manufacturing Enterprises Classified by Size

	Micro (1-10 People)	Small (11-50 People)	Medium (51-100 People)	Large (100 People+)
Number of Enterprise	69,851	5,861	530	609
- Share	***97.3%***	***1.9%***	***0.2%***	***0.6%***
Number of Workforce	162,335	28,706	11,949	350,260
- Share	***29.3%***	***5.2%***	***2.2%***	***63.3%***
Total Turnover (Million USD)	396	300	94.4	2,500
- Share	***12.0%***	***9.1%***	***2.9%***	***76.0%***

Source: Enterprise Survey (2011)

The aforementioned industrial structure is fragile due to its excessive reliance on large enterprises. The collapse of one or two large factories may directly impact the labor market situation and the national economic growth. Moreover, such an industrial structure can easily lead to the loss in competitiveness as there is no backup from SMEs when erosion of trade preferences occurs or whenever there is a change in cost structure.

In term of official registration, 98.64% of microenterprises were not officially registered. The rate of non-registration dropped however according to the sizes of enterprises. Among small enterprises, 62.83% of them were not registered, followed by 28.57% for medium enterprises and only 7.04% for large enterprises. Moreover, a small number of enterprises had proper book keeping, of which microenterprises represent a mere 0.02%, followed by 3.89% for small enterprises, 24.11% for medium enterprises and 66.19% for large enterprises. The absence of proper book keeping hinders these enterprises from access to finance necessary for business expansion or new technology acquisition. Furthermore, the Royal Government would not be able to provide support to these enterprises unless they are officially registered and they maintain accurate accounting records as the basis for evaluation.

C. *Weak entrepreneurship and urban-centered establishment*

Weak entrepreneurship is reflected by the structure of ownership and the fact that they are still in their early stage. Almost half of the total enterprises (42%) that are currently operating in Cambodia were just established since 2008, and even with the counting going back to 2003, the number of newly established enterprises have reached 68.39%. Similar situation applies in each industrial sub-sector.

Of the total number of enterprises surveyed, 63% of large enterprises and 37.14% of medium enterprises were in the form of foreign direct investment, whereas the majority of micro and small enterprises were Cambodian-owned, accounting for 99% and 94%, respectively. Based on data from the Investment Climate Assessment of Cambodia (2003 and 2007), of 164 exporting firms, 93% of them started their exports in the first year of their operation, reflecting the objective of

their investment is international trade. This fact reflects as well a separate industrial structure between production for export and production to support domestic markets. Moreover, there is a clear correlation between an increase in export and an increase in import. This factor explains the limited number of Cambodian entrepreneurs despite the fact that the garment sector was developed for nearly 20 years, and such sector being highly competitive with simple value added in regional and international production chain.

Moreover, Cambodia manufacturing enterprises are geographically concentrated. According to the 2011 Enterprise Survey, 68% of large manufacturing enterprises were located in Phnom Penh and the other 13% are in Kandal Province. For their part, the provinces of Kompong Cham, Kompong Speu, Sihanoukville and Svay Rieng are now host to a number of large enterprises approximately 12% of them are large manufacturing enterprises. Such concentration decreased in accordance with the sizes of enterprises, in particular for microenterprises, which are scattered all over the places and in every province depending on the population density. SMEs are located in Phnom Penh, Kandal and Kompong Cham provinces primarily due to access to transport infrastructure, electricity network and public services serving for the production and exportation. As enterprises are scattered geographically they will not benefit from the clustering effect, nor from the mutual support and complementariness. In this respect, there is a need to focus on creating industrial cluster areas in some provinces away from the capital. In addition, it is essentially important that public services be decentralized closer to the production base so as to provide facilitation and support to these investment operations.

D. *Low value addition and low level of technology application*

The Cambodian industry is labor-based focusing on certain labor intensive and unsophisticated production chain. For instance, in the garment and textile industry, about 60% of factories are operating in Cut, Make and Trim (CMT), whereas only one fourth of them are engaged in downstream production like embroidery, washing, packaging and eventually exporting finished products. Cambodia is still unable to weave fiber or extrude yarn because such production lines require adequate and reliable electricity supply at low price; as a result, such inputs have to be imported from other Asian countries. This situation also applies to the packaging industry which has recently witnessed some investment. In other sub-sectors, the production chain is quite similar in that it consists of cutting, making, labeling and assembling. In the assembly plants, there are only low skilled and low value added jobs such as assembling of key component parts and screwing.

The majority of domestic enterprises focuses only on food processing and semi-finished products with generally low level of technology usage. For instance, in the rice processing sector, prior to the launch of the ***Policy Document on the Promotion of Paddy Rice Production and Export of Milled Rice 2010***, Cambodia had only a small number of international standard rice mills. Likewise, other manufacturing sectors are still utilizing obsolete technology with low productivity, thereby limiting its competitiveness. For example, the production of bricks, tiles or pots employs poor technology and hence is unable to produce a variety of products. In sum, low productivity is

the main cause explaining why the majority of manufacturing sector serves only domestic consumption with low value-added products.

2.2) Key challenges of Industrial Development in Cambodia

A. Leadership, Coordination and Effective Decision Making

Industrial development requires intensive coordination in every aspect and level, be it at the policy, institutional, regulatory and managerial level, and in term of infrastructure development, financial services, technical and technological capacity as well as private sector participation. These elements are inextricably intertwined and their coordination needs to be well communicated so as to provide effective support to concrete industrial activities. Moreover, ensuring good coordination will contribute to improving the investment climate, gaining more confidence from investors and promoting reputation of the country as a major investment destination in the region.

Cambodia has yet to have clear policies, strategies and directions for its industrial development. The development of this sector was driven by general market conditions across different sectors and geographical locations throughout the country, which explains the current situation where development seems to be sporadic or highly concentrated in some sectors or areas and the lack of coherence in exploiting investment potentials vis-à-vis the provision of support infrastructure, public services, labor supply and so on. In this regard, the Royal Government should develop areas where industrial investment potentials exist, by way of providing adequate public infrastructure investment and other essential public services supportive of industrial activities and responsive to the improvement of workers wellbeing. All these facilitation actions would go a long way toward creating favorable conditions for the development and growth of the industrial sector.

As to the regulatory framework, similar coherent coordination efforts need to place with regards to the issues of investment incentives, taxation system, trade regime, transport and other relevant regulatory aspects. Up to now, coordination among other regulators remains problematic, and sometimes conflicting in terms of their respective objectives. For example, the tax system puts excessive emphasis on tax collection while the trade system focuses on market openness; the competition framework for its part still remains incomplete while the transport policy is lacking in scope comprehensiveness, just to cite a few examples. Such a lack of coordination creates unnecessary difficulties for the IDP and undermines the government efforts to mobilize resources to achieve its industrial development goals.

Sound investment decision-making requires access to clear and transparent information, and hence the need for coordination. The provision of poor information generates wastes and a miss of opportunities for investment. In this situation, it is necessary to establish a clear mechanism to facilitate access to investment information that could reduce searching cost as well as to encourage broader participation, which will ensure smooth functioning of a more competitive and sustainable industrial development. Wider dissemination of industrial development information also helps to

promote more creativity in institutional management, strategic policies design, and regulatory framework improvement.

While a sound investment and business climate is important and necessary, the government's various roles in orienting, leading, coordinating and supporting the private sector is even more crucial. Industrial development necessitates both an effective leadership and coordination whereby the lead institution plays an active professional role in ensuring close cooperation between relevant institutions in order to successfully implement the various initiatives and policy measures. In fact, such leadership and coordination must be applied across the board whether in government institutions, private sector entities and local communities, which can stimulate their active and effective involvement in the carrying out of their respective responsibilities. Thus, the necessity on the one hand to strengthen government institutions with clear delineated responsibilities and on the other hand to establish specific manufacturer associations as a mechanism for ensuring collective benefits through information exchange, advocacy and cooperation as well as disseminating information to a wider national and international business audience to solicit their support in the industrial development process.

Moreover, as for priority industries, Cambodia does not have lead institutions to drive and coordinate relevant institutions particularly in initiating intervention, monitoring progress and providing trouble-shooting solution to address operational concerns. Past experiences have shown that the majority of institutions have shirked their responsibilities, which further exacerbate the issues. As such, coordinating institutions should be able to provide adequate support in the form of technical assistance, training and investment for some specific activities deemed important, when there is a finding that the responsible institutions have failed in their duties. There is a need to have in place a monitoring mechanism to exert additional pressure on the responsible institutions to take measures and solve these problems.

B. Technical Knowledge and Skills Base

It is indispensable to create a critical mass and skill mix of workers, technicians, engineers and scientists to advance the manufacturing sector development agenda. The limited pool of trained skill workers, technicians and engineers will prohibit the country from absorbing and utilizing modern sciences and technology for industrial development while resorting to hiring costly expertise from overseas. Cambodia needs to develop a proper human resource capacity to support its investment policy, the lack of which would seriously undermine the competitiveness of its industrial sector.

Overall, skills training remains inadequate to service the industrial sector, which suffers from low productivity as a result. As the majority of the Cambodian workforce are in the agricultural and service sectors, a shift to move it to the industrial sector would entail a major change in the labor market, which has a direct impact on worker recruitment procedures, provision of training, nurturing working habit and discipline as well as expectation about the sector. Training workers

with low level of basic education is time-consuming and demands a high degree of patience and tolerance. Thus the need to strengthen the formal recruitment process coupled with proper training for workers. The aim is to help workers avoid falling in to the informal channel where they are trapped, indebted and at the mercy of unscrupulous unions. In sum, the system regulating the recruitment process should be reviewed and improved.

With the high rate of student drop-out still prevalent, the Cambodian industry is stuck in a labor intensive and low productivity industry mode. To build a sound technical base, workers should have completed at least grade 9 for them to possess the basic foundation to learn technical skills, which is a prerequisite for moving to learning technology. In term of productivity, a very low level of education in the workforce will lead to loss in productivity in the long term as workers are not able to acquire new skills and have no choice but to accept low paying jobs. In this regard, the government policy must be designed in such a way as to open up opportunities for workers to continue learning and acquiring new skills.

The values of technology/science are yet to be mainstreamed in Cambodia's current social environment. Youth should be motivated and encouraged to like and learn sciences and technology. Establishing science centers that enable them to learn and interact with science can stimulate their curiosity and inspire them to use science to solve daily life problems as well as to search for new ideas to satisfy their future needs.

Little attention has been paid to the development of metrology and standards, which in fact provide the technological backbone to instill consumer trust and confidence in manufacturing production, be they at the large factories, enterprises or handicraft level. Moreover, the use of proper metrology and standards add enormous value to the production process by way cost reduction, better confidence and trust in the market in terms of quantity, price, quality and safety of products. The promotion of metrology and standards is undoubtedly key to attracting investors to develop the industrial sector.

C. Linking Key Infrastructures and Coordination

Despite an enormous effort in building physical infrastructure for the last two decades, it is still inadequate, especially for the purpose of driving the country to the next stage of development. The recent attempt to export of one million tons of rice has highlighted the need for infrastructure improvement to ensure reliable and timely supply chains. The major national road networks are congested, leading to transportation delay and even adding more pressure on the existing road structure. As such, the need for better supporting infrastructure and a highly effective logistic system is accentuated with the drive for industrial development and the expansion of export, in particular in targeted industrial areas and export gateways.

The key challenge for industrial development is the lack of stable electricity supply at a competitive price. Despite the Royal Government's effort thus far to promote investment in the

electricity sector, the country still suffer from inadequate electricity supply. Electricity demand is estimated to increase potentially from 142 to182 megawatts on average per annum until 2025. In 2012, the electricity supply capacity was at 825 megawatts, and provided all projects are completed as planned, the supply will reach around 1,866 megawatts by 2015 and 2,500 megawatts by 2020. Attracting more investment in the electricity sector is crucial to ensure a reliable electricity supply. Inasmuch as the supply issue is an urgent priority for the manufacturing sector, ensuring a lower and competitive price is as important in light of the country's relatively current high price vis-à-vis to its neighboring countries.

Other important issue related to physical infrastructure such as clean water supply and sewage system must be reconsidered in a new dimension. Demand of clean water is estimated to increase potentially from 10,000 m^3/day to 14,000 m^3/day annually, and by 2020 such a demand can reach around 140,000 m^3/day. Moreover, the sewage discharge may possibly require a capacity of around 120,000 m^3/day. It should be noted that certain SEZs still do not have adequate clean water supply and sewage system. In light of this, the provision of such necessary infrastructure must be taken into consideration and be well planned in advance, especially for the targeted industrial zones.

Proper planning of location for manufacturing facilities is essentially crucial. According to some estimates, the areas needed annually for new factories could increase from 240 ha to 250 ha. By 2020, the demand may increase from 3,400 ha to 4,500 ha. Presently, out of the approved 22 SEZs, which encompass around 9,000 ha, only some 280 ha are under operation. As such it is utterly important to link the provision of adequate physical infrastructure, such as transportation and other public utilities to the new planned economic zones.

Of equal importance is the need to develop social infrastructure to support production so as to ensure a stable labor supply. Generally, such social infrastructure, including development of housing, school, hospital and other public transport services have not been at all taken into account in the factory facilities planning package. This situation is the source of inconvenience for the movement of workers, many of whom have resorted to individual solutions entailing lack of safety and high risks, which in turn affects their productivity. Workers' accommodations are temporary in nature and far from public services, such as education, health and other social services, leaving workers to seek out low quality and high cost private services. This issue requires long-term solutions, which can reduce cost of living of workers, ensure security and better quality of life, but foremost enable them to save more disposable income.

D. Financial Market Situation (Financing)

The banking sector development, including the microfinance sector, has been vigorous for the last decade in supporting sustainable growth, though it has yet to be responsive to the needs of investment capital. Financial deepening is still limited when compared to other countries. Strengthening of the banking system is thus key to fostering financial operations in the economy. Financing for investment projects is far from enough, especially for large development projects.

Unless there is a flexible financing mechanism in place, investment projects would be hard to materialize. Past experiences in the implementation of the ***Policy on Promotion of Paddy Rice Production and Export of Milled Rice*** has shown that agricultural development fund has played a key role in transforming the whole industry. While in the past it was hard for rice millers to secure loans, the advent of the fund enable them to obtain reasonable size loans at good terms. A financing mechanism for specific activities should be developed to drive industrial activities along with the strengthening of domestic saving mechanism such as insurance and pension plan to ensure sufficient source of credit with low interest rate. As such, the ability to integrate private savings into one system will offer various financing options for industrial projects.

Securities market is also an avenue for mobilizing capital and acts as another financing mechanism for long-term and sustainable business project development. In the context of industrial development, it could be seen a complementary financing options to foster the sector. For example, if SEZs are qualified for listing in the stock market, the additional capital raised from the securities market can be utilized to speed up the development and expansion of infrastructure or to strengthen professional management so as to attract more investment. Clearly, securities market can serve as a mechanism to mobilize financing for long-term investment.

Another option is to review the possibility of government bond issuance, especially when Cambodia is no longer able to obtain concessional financing along with the strengthening of revenue collection and domestic savings. Last is the use of public investment mechanism, which is another viable option to leverage private investment in concrete priority sectors, particularly in the form of public-private sector partnership or under a trilateral partnership framework of government, development partners and private sector.

E. Labor Market and Industrial Relations

Industrial relations is still a major challenge for industrial development not only in Cambodia but also in almost all countries going through a transition from agriculture/rural to industry/urban setting. A proper management of such transition can lay the foundation for attracting investments in the future, especially to ensure better working conditions, high productivity and reasonable wage for the workforce. The process would require careful and systematic solutions based on the applicable regulatory framework so as to strengthen social investment needed to reduce wage-rise pressure in order to maintain competitiveness of the economy.

This factor is even more important when Cambodia joins the ASEAN Economic Community where a carefully managed labor mobility can ensure the investment competitiveness of the country. An adequate development and effective implementation of the regulatory framework is thus necessary. Such a regulatory system combined with a proper labor market management such as workers orientation prior to starting their jobs, awareness of rights and obligations of

employers/employees, reasonable demand for working conditions, are crucial and should be widely implemented to ensure stability and effectiveness of the labor market.

3) Vision

The Royal Government envisages a transformation and modernization of Cambodia's industrial structure from a labor-intensive industry to a skill-based industry by 2025, linking with global value chain, integrating into regional production networks and developing clusters, while strengthening competitiveness and improving productivity of domestic industries, and marching toward developing a modern technology and knowledge based industry. The realization of this vision will contribute broadly to the national economic development through the support and promotion of sustainable and inclusive high economic growth, job creation for Cambodian workers, an increase in value-added for the economy, and reasonable increase of income for Cambodian people.

In line with the vision, the Royal Government will pay close attention to driving structural change in three important phases: In the first phase, continuing to promote its industrial potentials and diversifying its labor intensive industry such as manufacturing and agro-industry; In the second phase, initiating a comprehensive industrial restructuring through diversification of production; and last, undertaking further change by way of specialization based on sciences and technology development and innovation. Throughout each phase, the Royal Government will focus on developing new industrial bases by attracting both domestic and foreign investments with support from relevant public institutions, expansion of the production base and promotion of export through the modernization and productivity enhancement of industrial enterprises. Such a rationalization and specialization process will be effectuated by way of implementing a policy and regulatory framework that is proactive and based on best practices.

4) Objectives and Targets

This IDP is aimed to provide a vision and policy and implementation frameworks including needed institutional arrangement to promote industrial development in Cambodia. The core objective of this policy is to address structural challenges and to invest in key industrial infrastructure, both hard and soft, to be in line with the potentials, competitive advantage and development of the Cambodian industry. The IDP is aimed as well at defining various interconnected measures at the macro and sectorial level and at specific interventions in response to actual needs. The policy spans the period from 2015 to 2025 and must be updated every 5 years.

To realize the vision and achieve above stated objectives, the Royal Government has set three targets, namely: transforming and strengthening the industrial structure in the national economy; increasing and diversifying export products; and strengthening and promoting of SMEs. These

targets are reflected through structural transformation and important performance indicators as follows:

1. Transforming and strengthening the industrial structure in the national economy ***by increasing the GDP share of industrial sector to 30% in 2025 from 24.1% of GDP in 2013 with the manufacturing sector growing from 15.5% in 2013 to 20% in 2025 (see table 2).***

Table 2: Distribution of GDP by Sectors

Sector	**1962**	**1998**	**2008**	**2013**	**2015**	**2020**	**2025**
Agriculture	49%	44.5%	32.8%	31.6%	29.0%	25%	23%
Industry	19%	16.7%	22.4%	24.1%	26.2%	28%	30%
- *Manufacturing*	-	*12.7%*	*15.3%*	*15.5%*	*16.0%*	*18%*	*20%*
Service	32%	34.8%	38.8%	38.5%	39.4%	40%	40%
Taxes on products less subsidies	0%	4%	6%	5.8%	5.4%	7%	7%

2. Increasing and diversifying export products ***by increasing the export of manufacturing products (non-textile products) to 15% of all exports by 2025***, ***increasing export of processed agricultural products to 12% of all exports by 2025*** as well as exporting new products (See Table 3).

Table 3: Share of export products

Sector	**1998**	**2008**	**2013**	**2015**	**2020**	**2025**
Export of processed agricultural products	10%	10%	7.9%	8%	10%	12%
Manufacturing						
- *Garment and Footwear*	80%	70%	77%	60%	55%	50%
- *Non-garment and footwear*	0.1%	0.5%	1%	5%	10%	15%

3. Strengthening of the management mechanism and development of SMEs by promoting their official registration including large enterprises and promoting good corporate governance with proper accounts and balance sheets. ***By 2025 target, to officially register 80% to 95% of SMEs, out of which 50% to 70% of them to have accurate accounts and balance sheets***. In fact, this target is simplistic but important as proper bookkeeping is one of the governance mechanisms to check the business status and operation of enterprises, provide accountability to shareholders, serve as an assurance instrument to secure financing and as an assessment basis to for the Royal Government to provide support and incentives, such as training and technical assistance, etc. (See Table 4).

Table 4: Percentage of officially registered enterprises with proper balance sheet

Size/Type of enterprises	Officially Registered			Having Balance Sheet		
	2010	**2020**	**2025**	**2010**	**2020**	**2025**
Small enterprises	37%	70%	80%	4%	30%	50%
Medium enterprises	72%	80%	95%	24%	50%	70%
Large enterprises	93%	100%	100%	66%	100%	100%

5) Strategic Framework

5.1) Key Strategies for Industrial Development

The key strategies of the Royal Government to achieve the aforementioned vision, objectives and targets focus mainly on the preparation and implementation of a concrete policy framework embedded with a set of interconnected and complementary coordinating mechanism to ensure efficient implementation of the IDP. This policy framework contains four pillars:

> *First,* attracting FDI and mobilizing domestic private investment for industrial development, export market development and expansion, and promotion of technology development and transfer;
>
> *Second*, developing and modernizing SMEs by way of expanding and strengthening the manufacturing base, modernizing and officially registering enterprises, promoting technology development and transfer and strengthening industrial linkages between domestic and foreign enterprises specifically in the agro-industrial sector;
>
> *Third*, improving the legal environment to enhance competitiveness by way of improving the investment climate and promoting trade facilitation, providing market information and reducing business transactional fees; and
>
> *Fourth,* coordinating supporting policies such as human resource development, skills training and industrial relations improvement, implementation of land management, urbanization and land use plan in line with the ***Land Policy*** and the ***National Policy on Land Management*** together with infrastructure development, including transport/logistics system and digital connectivity, electricity and clean water supply and other supporting services such as public services, social services and financial services.

The above framework has four strategic pillars. The first two pillars are complementary whereby one is aimed at mobilizing investment capital to support the establishment of new large leading industries capable of entering into regional and international market by way of global value chain linkage, and the other is to strengthen and improve existing domestic industrial base by focusing on SMEs to be developed into supporting industries and industrial clusters for major productions

and value chain which can be linked with and engaged in production activities with those industries described in the first pillar. The latter two pillars play a supporting role and contribute to the realization of the objectives of the former: that is to create favorable environment and facilitation of business and industrial activities in Cambodia vis-à-vis the regulatory and legal framework, the human resource and skills development, the socio-economic infrastructure and the supply of industrial inputs for such as raw materials, electricity supply, and other public utilities, and so on.

5.2) Scope and Priority Sectors

The scope and priority sectors of the IDP focus mainly on the types of priority industries and the importance of linking them with the global value chain and the regional production networks, the proper selection of sites that are strategically important for investment, a sound legal framework and an incentives policy and mechanism that will be prepared in more details in the actual implementation plan.

A. Scope

The scope of the IDP implementation is as follows:

First, promoting the development of manufacturing and agro-processing industries by way of encouraging FDI and domestic investment as well as strengthening the capacity of both domestic and foreign SMEs so as to boost their production of goods both for export and for import substitution;

Second, integrating into the regional and global production networks in order to take advantage of the economy of scale by way of attracting substantial FDI within the ASEAN Economic Community framework, developing the Greater Mekong sub-region economic corridors and linking the main economic poles in the country, such as Phnom Penh city, Sihanoukville and Koh Kong provinces and those along the border areas, to neighboring industrial centers from Bangkok and Ho Chi Minh city.

Third, reorienting the development of industrial zones to ensure provisions of adequate clustering, economic linkages and efficient transport and logistic services, electricity supply and other supporting infrastructure. The Royal Government has identified Phnom Penh and other areas along the Thai and Vietnamese borders as potential zones for manufacturing and for linking to the regional production chain. Other industrial corridors are also promoted such as the Sihanoukville-Phnom Penh for manufacturing development zones for export; the Kompong Cham province-North-West industrial corridor for agricultural processing zones; and Siem Reap for handicraft production to support the tourism sector.

Fourth, encouraging the establishment of SEZs inasmuch as promoting the development of economic corridors and industrial parks, industrial clusters, especially for ensuring cross-border production connectivity with the region, industrial information technology clusters,

agro-industrial clusters, manufactured/handicraft clusters to support domestic souvenir industry for tourism and foreign markets, etc.

Fifth, focusing on providing support to social enterprises that promote child nourishment[1], development of knowledge, promotion of national identity,[2] development of cultural heritage, assistance to orphans, disabled persons and elderly people, and sports equipment for young athletes.

Sixth, supporting knowledge/modern technology based industries and those that are of domestic origin, which can serve as the foundation to reinforce national ownership and create an overall platform for domestic technology development.

B. Priority Sectors

Even though the private sector is the one who decides on their own investment priorities, the Royal Government still has a role of a facilitator to provide overall coordination and guidance based on the country's competitive advantage, and to encourage the maximum use of available resources to its fullest potentials. The Royal Government takes into concrete consideration the limitation of its authority and other associated risks. In this respect, it has set the following priority industrial sectors:

First, new industries or manufacturing ventures with the capability of breaking into new markets, with high value-added products, creative and highly competitive that focuses not only on consumer products but also production equipment such as machinery assembly, mechanic/electronic/electric equipment assembly, means of transport assembly and natural resource processing;

Second, SMEs in all sectors especially those involved in drugs and medical equipment production, construction materials, packaging equipment for export, furniture manufacturing and industrial equipment, etc.;

Third, agro-industrial production for export and domestic markets;

Fourth, various types of supporting industries for the agriculture, tourism and textile sectors as well as for industries serving regional production chains linked with either global markets or global value chains in the form of forward linkages and for industries linked with the

---

[1] *For instance, production of baby food at reasonable price and accessible for consumption for commercial and baby welfare or food processing for child that contains adequate nutrition, sold at cheaper price, with longer shelf life and wider area distribution to contribute to promoting child nutrition, in particular in rural areas.*

[2] *For instance, designing computer software programs or phone software programs and other software in national language.*

provision of raw materials supply network in the form of backward linkages, especially for the garment sector, for production of spare parts and assembling of other semi-finished products;

Fifth, industries serving regional production lines and those of future strategic importance such as in information technology and telecommunication (ICT), energy, heavy industries, cultural/historical/traditional handicraft, and green technology.

5.3) Approach of Implementation

The Royal Government plays a proactive and catalyst role as strategist, manager and facilitator of the development process while the private sector acts as a driver of economic growth. In the IDP framework, the Royal Government ensures a favorable regulatory framework and provides appropriate support and incentives for priority sectors as well as invests in the necessary infrastructure that serves industrial activities. Moreover, the Royal Government may directly invest in the development of strategic industries, especially through its state-owned enterprises (SOEs) or in partnership with the private sector inasmuch as through the possibility of securing markets for these industries by way of public procurement projects, providing financial support in the form of concessional lending for the production process, leasing or purchasing of machinery, provisions of advisory services and acquisition of fixed assets.

In term of concrete implementation, the Royal Government will provide guidance on major structural changes in order to support industrial development, especially in the areas related to skills training and technical education, financial sector development, technology and innovation and raw materials supply and so on and so forth. Skills and technical training is important for enhancing production capacity that is not provided by the marketplace whereby currently private investment in education is still limited. As such, the Royal Government will provide incentives and prepare mechanism to promote investment in specialized education and advanced vocational training with the joint involvement from government institutions, industrial enterprises and the workers. Moreover, due to the fact that technology and innovation play a vital role in strengthening competitiveness, the Royal Government will develop specific mechanisms and programs to address this sector, focusing especially on promoting cooperation or providing linkages between universities and research institutes and technology centers to study, analyze and advise on product development, production chain, and new technology usage. Likewise, the supply of high quality, reliable and reasonable priced raw materials or inputs is essential for the industrial production. The Royal Government will devise concrete plans and strategies to reduce input costs through needs evaluation, provision of technical assistance to build the suppliers' capacity, reduction of import cost through streamlining of customs procedures, and reduction of excise tax rates.

In this context, all technical and financial support and other incentives provided under this policy framework must be carried out based on concrete achievements supportive of the policy objectives and their actual outcomes such as meeting export targets or actual number of new industrial

factories created which are linked to the improvement of work conditions, skills and vocational training and technology transfer. Additionally, the Royal Government pays close attention to environmental protection in order to avoid environmental pollution caused by industrial and chemical wastes. The Royal Government encourages inclusive industrialization to serve its socio-economic development cause, in particular the caring for the workers' well-being.

6) Policy measures and action plans

To implement the above strategic framework, the Royal Government has put forth the following key policy measures:

6.1) Investment Promotion

A. Investment climate

- Review and amend the Law on Investment and other relevant regulations to respond to the concrete needs for developing the industrial sector by way of making the business climate conducive to attracting investment, enabling technology transfer, creating jobs and enhance skills training and increasing value-added;
- Review and revise criteria of selecting "potential and quality investment projects" that generate value addition and positive externality for the development and attraction of new industries into Cambodia;
- Further strengthen favorable environment for investment and doing business by improving the regulatory framework, rationalizing the provision of incentives for investment projects, strengthening the good governance and the effectiveness of relevant public institutions, especially the One-Window Service mechanism at the Council for Development of Cambodia (CDC) to become an effective and practical mechanism;
- Consider providing additional incentives for investment projects focusing on skills training, research and development and innovation;
- Strengthen the institutional capacity and consolidate the investment management and promotion functions with the industrial development promotion function under the mandate of the CDC by way of preparing short and medium term action plans, institutional reform and modernization, and capacity building of officials to effectively carry out the IDP vision and objectives;
- Reinforce the monitoring and evaluation mechanism for the implementation of investment projects so as to ensure compliance with their terms and conditions and applicable laws of Cambodia;
- Improve investment after care services based on international best practices to ensure the effectiveness of investment facilitating and addressing investors' concerns throughout each phase of their investment project implementation;

- Further strengthen the effectiveness of Government-Private Sector Forum, encouraging the participation of private sector in industrial development, particularly ensuring the common interest of the sector, fair competition and improved investment climate;
- Prepare and implement concrete strategies and measures to promote and attract investment with focus on target countries and specific priority industries;
- Review the mechanism to disseminate investment information with the aim of facilitating the ease of access to information, especially content improvement based on users' feedback.

B. *Development of Special Economic Zones (SEZs) and Preparation of Industrial Zones*

- Review the incentives framework for foreign and domestic firms and SMEs located in SEZs;
- Take measures to promote more active participation from the private sector to develop physical infrastructure in government approved SEZs so as to ensure their attractiveness for investors seeking opportunities to establish their production bases;
- Promote the establishment of large industrial parks and clusters by enacting the Law on Special Economic Zone aimed at supporting in a comprehensive way the development of these zones to meet international standards: including infrastructure management system; adequate supply of electricity and clean water; provisions of raw materials and other inputs; trade and transport facilitation; provisions of incentives and other supporting measures to promote investments in SEZs;
- Continue developing industrial zones in provinces, aimed at promoting hubs for SMEs while enhancing their competitiveness by way of supplying as a matter of priority electricity connection, clean water, transportation and logistics links as well as other incentives and facilitation from the government;
- Promote the development of industrial corridors, especially the Sihanoukville-Koh Kong Southern Coastal Economic Corridors, and other corridors linking main national roads to domestic economic poles and to neighboring countries in ASEAN and Greater Mekong Sub-region economic corridor frameworks;
- Encourage competition among SEZs by way of establishing key performance indicators for measuring these SEZs to be used as evaluation criteria for providing incentives and promoting best practices;
- Prepare urban/city development plan to transform into industrial centers focusing on Sihanoukville, Koh Kong, Bavet and Poipet by way of creating an institutional coordinating mechanism to promote based on long-term development planning a comprehensive development of industrial centers, including determining land areas based on concrete land use plan, managing environmental resources to ensure sustainability of the eco system, developing residential housing and infrastructure

including electricity, road, port, clean water supply system, flood prevention system, waste and drainage system as well as social services and health care, education and vocational training;

- Develop Phnom Penh surrounding areas to become an industrial hub with clear land use plan by separating industrial zones and residential zones or urban areas with the long-term plan of transforming Phnom Penh into an administrative, industrial, scientific and innovative center;
- Conduct a study to develop industrial parks for SMEs in order to promote linkages between foreign enterprises and domestic enterprises, through their participation in regional production and value chain in the context of regional integration;
- Maintain the momentum in developing physical infrastructure for industrial development purpose such as clean water, electricity, transportation and telecommunication, especially in SEZs, developing industrial clusters and transforming urban areas into national industrial centers in line with the urbanization, land use and management plan;
- Set a clear standards and guiding principles on environmental protection and production safety for investment projects located in SEZs and other industrial zones;
- Continue strengthening and streamlining the administrative capacity and institutional framework for managing the operations of SEZs by way of increasing the effectiveness of the One-Window Service mechanism in order to promote the development of specialized SEZs. The focus of the latter would be on some priority sectors such as agro-processing for export (the development of specialized SEZ needs to be based on specific geographic location, the type of business ventures, adequate infrastructure and enticing incentives);
- Review the feasibility of promoting the development of large high standard SEZs through Public Private Partnership.

6.2) Expansion and Modernization of SMEs

A. Institutional arrangements and incentives

- Encourage the preparation of medium-term plan to nurture the growth of SMEs by way of identifying enterprises with good export potentials, developing new products, linking to multinational corporations (MNCs), connecting them to the value chain and regional production networks, and preparing concrete action framework to develop them;
- Strengthen the SME development framework and mechanism, focusing on the preparation of registration, monitoring and tracking the progress of this sector. The objective is to encourage Cambodian enterprises to register in the formal tax regime, thus allowing the Royal Government to have accurate information about the sector so that it can initiate proper supporting policies to enable better access to credit information and other business advises to grow their business and investment;

- Enable technology transfer through field visits and acquiring capacity building from other countries around the world;
- Establish a research and development fund (R&D) with appropriate professional management and budget allocation by the Royal Government according to the need of industry and the affordability of the national budget;
- Enhance human resources development to ensure strong and dynamic industrial development through the provision of specialized skills training to address skills shortage in priority sectors by way of increasing training scholarships for engineers and technicians;
- Review the viability of providing support to SMEs for investment in machinery parts or production equipment as well as other incentives taking into consideration the local processing of raw materials; promoting quality of products and modernizing their production chain to link up to multinational companies;
- Build the capacity of high education institutions to absorb scientific knowledge, and promote market-driven technological innovation;
- Create awards for technology innovation in various priority sectors;
- Promote the formation of sub-sectoral associations where they can share knowledge and information, protect the interests of their members, and act as advocate with the Royal Government to secure technical and financial support for their members;
- Build the entrepreneurial capacity of local enterprises to enable them to deal better with large enterprises and foreign investment in SEZs.

B. Registration and Accounting Practices

- Amend the Law on Corporate Accounts, Audit and Accounting Profession to introduce a simplified accounting standards for SMEs;
- Strengthen the single-window mechanism for registering SMEs by way of using their registration and account ledgers as the basis for evaluating and determining criteria for providing incentives and receiving support from the Royal Government;
- Encourage small, medium and large enterprises to have proper accounts and to register as real regime tax payers;
- Strengthen the corporate governance so as to enlarge and deepen the pool of the private sector, which appreciates the culture of social accountability and can enhance their ability to obtain financing by providing them training on general management, production system management and technology management for SMEs;
- Publicize broadly to the public on the benefits of the new simplified accounting system for SMEs;
- Provide training in accounting to SMEs.

C. *Promotion of Agro-Industrial Development*

- Explore possibilities of establishing agro-processing zones such as furniture manufacturing, rubber processing, seafood processing, food processing for domestic use and export through public-private partnership;
- Provide incentives to companies to locate in these areas;
- Create a development and promotion fund for export led product development using agro-processing technology;
- Develop a coordination mechanism for processed agricultural product exports by way of addressing logistic issues, abolishing informal fees and improving trade facilitation;
- Conduct a study to identify priority products with potentials to be processed for export and prepare a comprehensive action plan based on value chain in order to enable the Royal Government to provide concrete support to these sectors.

6.3) Improvement of Regulatory Environment

A. *Trade Facilitation and Export Promotion Measures*

- Accelerate the finalization of the implementation of trade facilitation reform plan and the utilization of the National Single Window Service at all international border checkpoints and ensuring its integration with the ASEAN Single Window Service in order to support the international logistic network;
- Establish trade information center that consists of internet based information on trade measures, tariff and formal fees imposed by the Royal Government;
- Improve customs clearance procedures for tax-exempt goods by way of strengthening cooperation among relevant institutions, streamlining documentation, facilitating procedures and eliminating informal payments;
- Reduce and abolish repetitive and non-transparent procedures;
- Prepare a logistic system master plan to serve as an efficient, reliable and highly competitive platform for trade facilitation;
- Increase regional and sub-regional efforts in the context of ASEAN and GMS, to implement the Cross-Border Transport Agreement (CBTA) and the Single Window Mechanism, in order to improve the efficiency of international logistic system in the region; Other supporting measures include developing institutional frameworks to be integrated into the logistic system, cooperation and broader coordination with relevant authorities in charge of transport facilitation and movement of people and goods;
- Strengthen the capacity of the General Department of Trade Promotion of the Ministry of Commerce to become an export promotion agency, equipped with highly specialized skills in market research, identification of export products and business networks. The

EPD can provide trade consultation services, i.e. information on overseas markets, coordination of export promotion activities, including market studies or exhibitions;

- Explore the possibility of establishing a policy-based financing institution tasked to provide credit to exporters who can export products in priority industries, and export insurance services to reduce export-related risks;
- Strengthen trade facilitation by improving procedures, strengthening the implementation of the CBTA, reducing transactional cost of trade and strengthening institutional coordination;
- Consider the possibility of establishing a system to reward domestic firms with outstanding export performance and new products development. This reward is provided to firms achieving predetermined export target through a transparent evaluation system based on specific industrial development objectives;
- Promote the formation of sub-sectoral associations where they can share knowledge and strengthen government relations.

B. <u>Industrial Standards and Property Rights</u>

- Continue strengthening institutional framework and the capacity in managing metrology and standards, which are the foundation of industrial activities. Additional efforts are dedicated to develop the appropriate regulatory framework and to get international recognition of key national institutions such as the National Metrology Centre and the Institute of Standards of Cambodia;
- Improve the effectiveness of the process of registering industrial property rights by way of implementing collaborative procedures to recognize registration agents of partner countries and to facilitate to the registration of IP agents through automation;
- Strengthen the use of standardization and the compliance evaluation by linking to public procurement, incentives and other subsidies;
- Raise awareness of the importance of standards, metrology and industrial property rights in order to broaden and attract the interest of entrepreneurs;
- Support and improve the capacity and competency in metrology and standards assurance with regards to quantity, quality, safety, service, environment and management;
- Take practical actions to strengthen the implementation of standards, metrology and industrial property rights as a tool for promoting competitiveness;
- Support and improve the capacity and competency of the National Productivity Centre of Cambodia with the purpose of increasing the productivity and enhancing the quality of SMEs;

- Strengthen the capacity of the Institute of Standards of Cambodia in doing research and developing national standards for products, services, production technics in compliance with regional and international standards;
- Strengthen the capacity of the National Metrology Centre in doing research and in preparing procedures for inspection, verification, calibration, and testing.

C. *Facilitation for Payment of Tax and Excise*

- Review the tax and customs system by transforming it into a tool not only for revenue collection but also for promoting industrial development;
- Rationalize revenue collection mechanism and improve taxpayer services to promote tax culture among enterprises and taxpayers;
- Increase provision of services to taxpayers in order facilitate access to information on tax payments and tax exemptions;
- Expedite the tax refunds or the use of tax credit in accordance with the existing tax regulations;
- Review and improve the implementation procedures so as to avoid contradictions between tax collections and tax exemption procedures.

D. *Labor Market Development and Industrial Relations*

- Continue strengthening the tripartite labor relation mechanism among the government, employers and employees through the Labor Advisory Committee in order to promote mutual understanding, while developing an effective mechanism for setting minimum wages consistent with labor productivity, socio-economic conditions and status of industrial development in Cambodia;
- Initiate a research on the relationship between employees and employers in order to identify good practices in addressing systemic resolutions of industrial disputes, which could enhance labor productivity, i.e. professional training on addressing workers' issues in line with the existing labor law and regulations;
- Prepare Law on Union and Law on Labor Court;
- Strengthen the working conditions auditing mechanism by extending the Better Factory Cambodia program or by exploring the possibility to form a joint task force to conduct regular audit so as to reduce the number of audits and promote audit effectiveness. This task force must report to the Royal Government regularly;
- Strengthen the management mechanism for the recruitment of workers, the provision on labor market information and workers' training on their legal rights, especially related to reducing informal fees for getting jobs;
- Promote the welfare of workers by encouraging the formulation of a workers housing policy, which stipulates housing ownership for workers, thus enabling them to start a

family and remove their needs to move frequently. Such policy could have the effect of reducing short-term labor shortage;

- Review the Labor Law and Law on Social Security to assess their strengths and weaknesses in order to emphasize the role of employers and unions in the process of labor market development while considering the balance between the need of development and well-being of workers;
- Strengthen mechanisms to manage skilled workers, especially to be better prepared for ASEAN integration;
- Prepare national policy on jobs and employment.

6.4) Coordination of Supporting Policies

A. <u>Skills and Human Resource Development</u>

- Offer a second opportunity for students to finish secondary education by establishing an testing based equivalent education system, which allows students to receive general education certificate, albeit from the non-formal education sector;
- Strengthen the quality of education at primary and secondary levels by focusing on strengthening basic knowledge for children and youth in mathematics, sciences, literature and technology;
- Promote general education for at least 9 years by reducing dropout rate to the maximum level at the primary education level and promoting enrolment at the secondary level;
- Improve curriculum by integrating soft skills, including social communication skills in problem solving, respect of working discipline, and other essential skills needed to build the base of industrial development;
- Strengthen the understanding regarding selection of professions and the relevant technical skills inasmuch as reinforcing the continuing education program for skills development in correlation with existing vocational training;
- Increase as much as possible in multiple fold technical skills training in electrical, electronics, mechanics, chemistry, standards and metrology (inspection, verification, calibration, testing and skills in using metrological tools) at both technical secondary education and higher education;
- Give priority to the establishment of many technical secondary schools (both in formal education and non-formal education system) with focus on important thematic such as electricity, electronics, information and communication technology, computer science, machinery, motorcycle and automobile assembly and maintenance, agro-processing and handicraft;
- Develop technical and scientific training plan in support of the industrial sector with concrete long-term investment plan;

- Promote and implement incentives based apprenticeship schemes in order to encourage firms to join the program;
- Strengthen technical training in response to private sector demand, including soft skills through cooperation with targeted foreign investors with the aim of establishing skills training centers with Japan, Korea, Singapore, etc.;
- Promote trilateral training "government-training institutions-companies/factories" in order to equip them with skills and productivity training by way of integrating them into the existing education and vocational training programs through public-industry association cooperation;
- Expand on-site technical and vocational training by focusing on factory workers so that they could receive proper training in skills and know-how development in the future;
- Strengthen education at university with curriculum related to agriculture sciences and other important sciences and engineering by upgrading laboratory equipment in order to enhance education quality for research and development.

B. Sciences, technology and innovation promotion

- Expedite the preparation of regulatory framework and measures for the development of sciences, technology and innovation;
- Promote and encourage the transfer of new technology in manufacturing, including for handicraft;
- Strengthen the management of Cambodian Innovation and Invention Center to promote invention and training on industrial property rights;
- Strengthen and build capacity based on the demand for research and development of industrial technology;
- Collaborate to promote and encourage study and research on sciences, technology and innovation;
- Study the feasibility of creating scientific and technological parks linked to industrial parks and SEZs to provide industrial experiment and research;
- Create a contest for technology experts, business initiators and talented engineers in order to select talented industrialists and promote innovation among engineers and young entrepreneurs;
- Study the feasibility of investing in a government research institute by focusing on sciences and technology linked to each priority sectors by selecting qualified scientists and engineers and equipped with appropriate laboratory equipment;
- Promote the study on sciences, technology, engineering and mathematics (STEM) from primary education to post-secondary education level with special focus on students

coupled with curriculum reform through standardization of programs from primary education level and up;

- Assess the natural resource potentials of the country so as to encourage investment in heavy industries.

C. *Establishment and development of industrial infrastructure*

- Create a coordinating mechanism for investing in transport infrastructure (road, rail, air and port) by linking to targeted industrial areas;
- Monitor and direct energy supply to major production zones by ensuring the most sufficient and stable electricity supply, which allow factories to plan their production effectively;
- Implement and timely complete the planned construction of electricity plants to reduce shortage of electricity supplies by 2020 including improvement of capacity and quality of transmission;
- Review the forecast of long-term electricity demand and energy development plan in line with the new vision for economic and industrial development. Energy supply options are also to be reviewed in order to ensure adequate energy supply capacity to major strategic industrial zones;
- Increase investment in physical infrastructure and improve transport mode and services in order to facilitate and support business operations;
- Expand the coverage of water supply throughout the capital, in urban areas, industrial zones and SEZs by strengthening the capacity of public and private water supply units in compliance with technical standards and the National Drinking Water Quality Standards;
- Continue expanding and maintaining major road networks that service transport of goods such as widening the national roads to improve connection to Thailand and Vietnam, the Phnom Penh–Siem Reap corridor and the Phnom Penh–Sihanoukville corridor while conducting a long-term feasibility study for transforming important national roads into highways in order to reinforce the logistical capacity between Cambodia and Thailand and Vietnam;
- Improve and maintain infrastructure to support SEZs, including road networks which are crucial for developing industries in Svay Rieng, Koh Kong, and Sihanoukville where international border checkpoints and international ports are located;
- Continue developing Cambodia railway system, after launching the operation of Phnom Penh – Sihanoukville railway, in order to transform railway system as an important mode of transportation that will contribute to the effectiveness and cost reduction;
- Develop waterway transport networks which have potential to reduce logistics cost especially for transporting agricultural products through the development of peripheral

ports along the Mekong River for ease of loading and unloading. The upgrading of new ports in Phnom Penh and Sihanoukville will also help facilitate larger volume of shipping;

- Resolve traffic congestions on the outskirts of Phnom Penh, which is the cause of the ongoing rise in logistics cost, by way of constructing ring roads or bypasses to ensure smooth traffic flow;
- Review the feasibility of public-private partnership for the development of infrastructure, which can help reduce the pressure on public investment.

D. Financing measures

- Continue implementing the Financial Sector Development Strategy 2011 – 2020 as the framework for financial sector development in Cambodia;
- Prepare appropriate finance mechanism for industrial development by way of providing financing to SMEs in priority industries;
- Improve the effectiveness and governance of public financial system through the allocation and development of public investment programs catered for industrial development;
- Strengthen the securities market to mobilize financial resources and its effective use taking into consideration the prospect of establishing in a medium-term to long-term Treasury bonds to finance development projects that support the anchoring of the industrial base;
- Strengthen domestic savings mechanism, including the development and reform of pension fund and insurance sector as stated in the Financial Sector Development Strategy;
- Elevate priorities on public investment programs for project activities and programs that promote industrial development, industrial clusters or industrial corridor.

Four key concrete measures to promote the implementation of the "Industrial Development Policy"

In addition to the aforementioned policy measures and action plans, the Royal Government will implement four key concrete measures to be achieved by the end of 2018. These measures are of great significance as they enable the Royal Government to monitor the efforts and progress of the implementation of the IDP. They serve also as an indispensable basis and preconditions for determining the success in ensuring that the vision, objectives and goals of the policy are realized:

1). Prepare and implement a plan to reduce electricity tariffs for industrial and commercial purposes including strengthening reliability and expanding coverage of electricity supply:

- Reduce price of electricity directly purchased from sub-stations to **USD 12.6** cents/kWh;
- Reduce the purchase price from the Electricité du Cambodge (EDC) in Phnom Penh, Kandal and Kampong Speu electricity system to **USD 16.5** cents/kWh;
- Reduce the purchase price from sub-transmission lines of sub-stations (including those of EDC and private providers) to the same unit price of **USD 16.40** cents/kWh;
- Set a different electricity pricing for daytime and night time industrial usage;
- Expand the coverage of electricity supply to all the targeted industrial zones;
- Ensure reliability and confidence in the electricity supply by reducing the rate of electricity cut-off to no more than 12 times or 24 hours per annum.

The Royal Government introduced the electricity tariffs reduction and price differentiation schedule for the industrial and commercial purposes toward 2020 as in **the appendix E**.

2). Develop and implement a master plan for transport and logistic system development with the aim of creatingan integrated and highly effective multimodal transport and logistics system, focusing on connecting the major economic poles and the three economic corridors - ***Phnom Penh–Sihanoukville, Phnom Penh–Bavet and Phnom Penh–Poipet --*** to become key national economic corridors through the construction of internationally standards highways and the setup of an effective logistics system.

3). Further strengthen labor market mechanisms and skills training development to ensure stability of the labor supply, increase productivity and improve living standard of workers by promoting skills training programs, strengthen the mechanism for setting minimum wage and enhancing harmony in industrial relations based on the principles of positive union and the kindness of employers towards their employees. This can be done through existing mechanisms, including the ***Labor Advisory Committee*** and the ***Cambodia Productivity Committee***.

4). Develop and transform Sihanouk Province into a model multi-purposed Special Economic Zone, following the concept of Special Administrative Region. Under this concept, a master plan, legal and regulatory framework and other administrative arrangements will be developed and designed to provide full authority and jurisdiction for mobilization of resources, talents, investments and businesses to develop the province to become an economic pole and industrial, trade and tourist hub in line with sustainable and environmentally sound development concepts, and to be recognized as the **ASEAN Green Industry and Metropolitan City** in the future.

7) Mechanism for Policy Leadership, Coordination and Implementation

The implementation of the IDP requires strong and resolute leadership, a highly effective coordination mechanism, and active participation from relevant stakeholders to achieve the collective vision and goals of the industrial development. In this regard, the Royal Government is highly committed to taking up the multiple roles as strategist, coordinator, supporter and initiator with integrity and high responsibility in its campaign to promote the country's economic structural transformation and the historical industrial development by developing a coordination mechanism of various relevant institutions endowed with a highly capable and adequately resourced professional team with a full mandate to effectively and efficiently implement projects, programs and various initiatives under the IDP framework.

In this respect, the Royal Government will initiate a set of comprehensive institutional reform measures by providing full mandate and delegating the necessary functions to the ***Council for Development of Cambodia (CDC)*** in terms of policy decision-making, designing and implementing plans, and addressing challenges in the industrial sector with the aim at transforming this institution into an effective mechanism to lead, coordinate and enhance the implementation of the IDP. Overall, the Royal Government will revise the governance structure of the CDC as illustrated in Appendix A:

> *First,* strengthening political leadership of the CDC in setting directions, endorsing and monitoring the progress of IDP implementation in close coordination with the “Committee for Economic and Financial Policy” and the “Steering Committee for Private Sector Development” and other relevant institutions of the Royal Government;
>
> *Second*, revising the functions and strengthening the capacity of the ***Cambodia Investment Board (CIB)*** by equipping additional functions of coordination and promotion of the industrial development, as well as preparation and implementation of the sector development plan in collaboration with the Ministry of Industry and Handicraft;
>
> *Third,* streamlining the functions of the ***Cambodia Rehabilitation and Development Board (CRDB)*** to support the industrial development in the framework of their development cooperation management and public investment plan for industry;
>
> *Fourth,* strengthening the ***Government and Private Sector Forum*** mechanism to disseminate and encourage participation from the private sector; and
>
> *Fifth*, developing a monitoring and evaluation mechanism.

7.1) Strengthening the Role of the Council for the Development of Cambodia

Strengthening the role of the ***CDC*** in policy decision-making to function as a governing board to steer the general development of the industrial sector and investment in Cambodia with a full mandate to lead and coordinate the IDP implementation through the following actions:

- Review and revise the functioning and organization of the CDC as well as its composition in the framework of the amended Law on Investment inasmuch as updating and integrating as the functions of the CRDB, the CIB and the Cambodian Special Economic Zone Board (CSEZB);
- Make full use of the Economic and Financial Policy Committee, the Private Sector Development Steering Committee and the respective Sectoral Sub-Committee as a policy dialogue mechanism to advice on structural reform initiatives to support industrial development. These mechanisms serve as policy arms of the CDC in addressing policy challenges which have political and institutional implications requiring high level coordination. These mechanisms are mandated to propose and take action to revise and update policies to make IDP remains relevant as a living and effective document in achieving the vision of transforming Cambodian industry into a skill based industry by 2025;
- Strengthen the General Secretariat of the CDC both in terms of professional capabilities and financial resources to support its daily activities as well as the decisions of CDC;
- Establish a Advisory Board for Cambodia Industrial Development (ABCID) composed of high profile figures from the Royal Government, research institutions, national and international private sector entities with profound knowledge and experiences in international businesses. The Board shall be chaired by the Deputy Prime Minister in charge of economy, and vice chaired by the Minister of Industry and Handicraft. Membership shall be composed of ministers and heads of relevant ministries/institutions together with the respective Secretaries General of the CDC, the CRDB, and CIB acting as vice chair when necessary. The advisory board is tasked to provide recommendations on strategies and priorities as well as to propose concrete implementation measures to CRDB and CIB which are the direct implementing agencies mandated for preparing and implementing action plans in accordance with their respective duties.

7.2) Revising Functions and Strengthen the Capacity of Cambodia Investment Board (CIB)

The Royal Government will revise the functions of CIB and strengthen its capacity to act an operational arm of the CDC to lead, coordinate and implement industrial and investment development plan, trade facilitation and investment climate improvement measures:

- Revise the functions of CIB by integrating its investment management functions, special economic zone management with the development of manufacturing industry and SMEs;
- Redesign the management structure and implement the Institutional Development Plan of CIB, including among others: governance and management system; human and

financial resource management; workplace environment; professional ethics and incentives; work plans, clear division of functions, rights and responsibilities of responsible officials;

- Strengthen the strategic plan for investment management and industrial sector development; improve and strengthen the approval mechanism and coordination of investment project implementation; promote and attract new investments; and coordinate public investment projects or programs for the promotion of industrial development;
- Explore the possibility to create special operating agencies in the CIB tasked to implement action plans or promote the development of manufacturing sector and SMEs vis-à-vis foreign direct investment in order to coordinate access to finance, skills training, technical and technology development and SEZs development (Appendix "B");
- Promote the effectiveness of trade facilitation and investment/business environment through the strengthening of the Single Window Service Mechanism and the use of the sectoral policy implementation mechanism to support industrial development by way of improving the legal and regulatory framework as well as other procedures that contribute to the following: trade facilitation and investment climate, mobilization and allocation of resources for the industrial sector; infrastructure connectivity and logistics system development; human resource development and skills orientation; development of technological standards and innovation; environmental management; and provision of raw material inputs, including public utilities, agricultural inputs, minerals and land;
- Assess and prepare strategic plans to link private and public investment programs aimed at serving industrial development, including: investment in infrastructure connectivity; new product R&D programs; skills and technical training; and new industry and strategy development;
- Provide the functions of coordination and policy dissemination and cooperation framework to relevant partners, governmental and sub-national administration institutions, to ensure full cooperation in the smooth and effective investment project implementation along with meeting target expectations and active participation from all level stakeholders.

7.3) Streamlining Functions of Cambodian Rehabilitation and Development Board (CRDB)

The Royal Government will streamline the functions of CRDB and strengthen its capacity to act as the operation arm of the CDC to lead, facilitate and implement the industrial development policy vis-à-vis public investment by closely collaborating with the CIB to:

- Revise the functions of CRDB to support the development of manufacturing industry and SMEs;
- Strengthen dialogue coordination with development partners under the Cambodia Development Corporation Forum framework and with joint sectoral working groups: to mobilize technical resource, investment and financing to promote trade facilitation and

enhance investment environment; to ensure transport, logistics infrastructure and digital connectivity; to develop human resource and skills; to develop technology and innovation; to manage industrial related environmental impacts; and to provide public utilities like electricity, clean water and other industrial inputs;

- Strengthen the preparation of strategic plan for managing public investment aiming at promoting industrial development; improving and strengthening the approval process and facilitating the implementation of public investment projects; promoting and attracting investment from development partners; and strengthening project facilitation or public investment programs for promoting industrial development;
- Redesign the institutional structure and its management including among others: governance and management system; human and financial resource management; workplace environment; professional ethics and incentives; work plans, clear division of functions, rights and responsibilities of responsible officials.

7.4) Strengthening the Consultation Mechanism with the Private Sector

The Royal Government will continue strengthening its consultation mechanism with the private sector through the ***Government and Private Sector Forum*** by using it as a mechanism to promote and guide the implementation of the IDP. The role of the CIB is to coordinate the forum dialogue process, which requires clear action plans and adequate technical support capacity, including having a professional secretariat mandated to propose agenda for consultation, conduct research and analysis to support the dialogue, and to coordinate the networking of business and professional institutions.

As an objective, the Royal Government will promote the "Government–Private Sector Forum" to become an effective mechanism for consolidating inputs, ideas and wisdom in order to improve policies and their implementation so as to allow the Royal Government to adopt timely measures that ensure benefits for all relevant stakeholders, fair competition and favorable investment climate. In this context, the Royal Government will seek more comprehensive consultation with targeted high potential investors especially those from China, Japan, Korea, Thailand and Vietnam inasmuch as investors from other important partner countries and local investors.

7.5) Establishing Monitoring and Evaluation of Policy Implementation

In order to ensure steady progress, effectiveness and consistency in policy implementation, the Royal Government has mandated the CDC to prepare and coordinate in an effective manner the monitoring and evaluation arrangement, which includes the following:

- A quarterly and annual reporting system, in particular a report to the plenary session of Council of Ministers(COM) every three months on progresses and challenges as measured against the set objectives and indicators, and proposed remedial actions for decision by COM to address implementation challenges;

- A Trouble Shooting Mechanism;
- An evaluation of the progress and achievements on the implementation of the four IDP key action plans to be achieved by 2018 and a comprehensive mid-term evaluation to be done in 2020, as a basis for adjusting and redirecting the next phase implementation.

8) Management of Major Risks

In addition to the above efforts of the Royal Government, the success of IDP implementation will be subjected to changing regional and global landscapes as well as to changing domestic conditions, which have direct or indirect implications on diversification, competitiveness and productivity of Cambodian industry. These changes can affect the country's macro-economic parameters, its trade, and investment regime inasmuch as interruptions or disturbances arising from political instability and geo-political crisis. In this sense, the Royal Government foresees a number of major risks that need to be attended to and to be resolved:

1) Risks Related to Regional and Global Environment Changes

Even if the current regional and global environment is conducive for integration of value chain and production, Cambodia may still face a number of risks in the future especially due to global financial crisis, changes in trade regime caused by protectionism, reverse flow of FDI, energy security issue, and interruptions of production chain and supply of raw materials caused by regional instability and conflicts.

2) Risks Related to Management of Macro-Economic Issues

The rise in labor cost is an avoidable phenomenon in national economic development that is usually reflected in an increase in inflation and in labor productivity. As such, the Royal Government will strive to manage the inflation rate low and within control. Moreover, the Royal Government will tackle the need to increase labor productivity by way of investment in education sector reform, providing technical and skill training, and strengthening mechanism to improve industrial relations which is important for wage increases without negative implications on economic growth and competitiveness in Cambodia. On the opposite end, a budget deficit that grows due to economic or financial crisis, or as a result of slow progress in public finance management reform will decrease fiscal space and the capacity of the State for invest in the much needed public investment that supports industrial development.

3) Risks Related to Political Instability

Political stability is the most essential prerequisite for developing Cambodia’s industrial sector. Political instability on the other hand will hamper the development of the sector. Moreover, the pressure to introduce populist policies is a direct risk to the development of the sector as national resources will be diverted to support other priorities that do not serve the long term development objective of the country.

4) *Risks Related to Governance, Institutions and Coordination:*

The implementation of the IDP has to do with both government interventions and government incentives and may be related to the implementation of large projects characterized as natural monopoly that requires a clear governance and management system inasmuch as technical capacity, commitment and strong political will. As such, this policy may generate important risks, which is the exploitation or taking advantage from the gaps or shortcomings of the governance and management system, and the legal and regulatory framework.

Mindful of these major risks, the Royal Government is fully committed to drive the implementation of the adopted policy, strategies and measures to achieve its intended objectives. Based on regular monitoring and evaluation of the implementation process, the Royal Government will exercise maximum efforts to manage and address risks and challenges effectively and efficiently through proactive and prudent approach.

9) Conclusion

The Cambodian economy is at a crucial transformation stage after sustaining high growth over the last decade. The country is moving toward becoming a middle-income country, which requires comprehensive structural reforms aimed at strengthening economic diversification and competitiveness to ensure sustainable economic growth with equitable redistribution of wealth. This requires consideration for a new development approach vis-à-vis expanding development opportunities and investment in new growth sectors by way of improving the necessary socio-economic infrastructure, supply of energy, expansion of transport infrastructure and development of logistics, promotion of technical and sciences education, and institutional strengthening.

In this regard, the Royal Government has decided to adopt the IDP in order to provide a policy framework and a specific mechanism for driving economic growth and creating jobs with focus on the manufacturing sector, agro-industrial sector and SMEs. In pursuance of this policy, Cambodia will succeed in its economic structural transformation by moving from an agricultural based economy toward a manufacturing and agro-industry based economy, and subsequently in the final phase toward diversification in other sectors especially those that use technology and innovation.

<u>Appendix A:</u> Diagram of IDP Stakeholders System

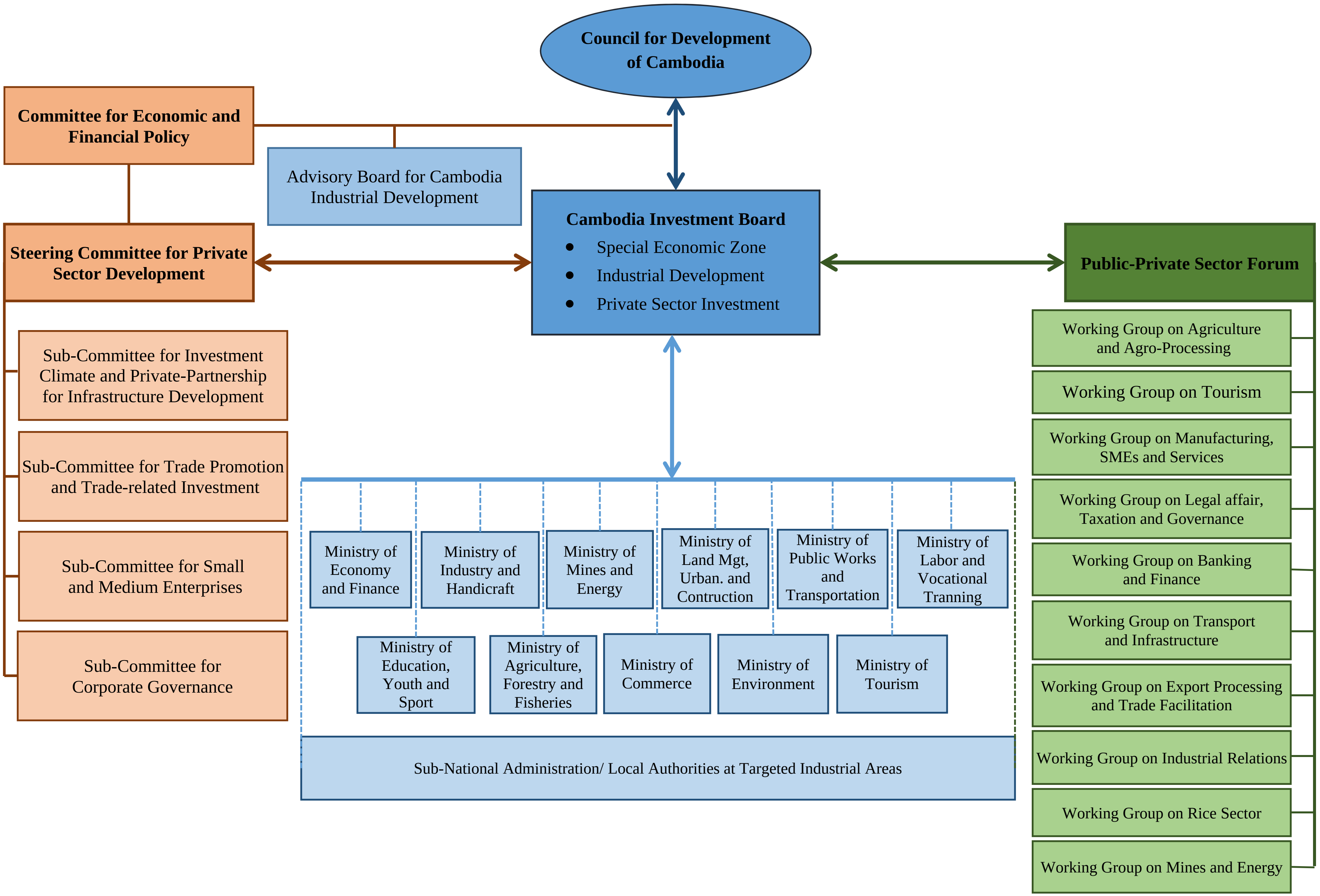

Appendix B:
Organization Chart of Cambodia Rehabilitation and Development Board and Cambodia Investment Board

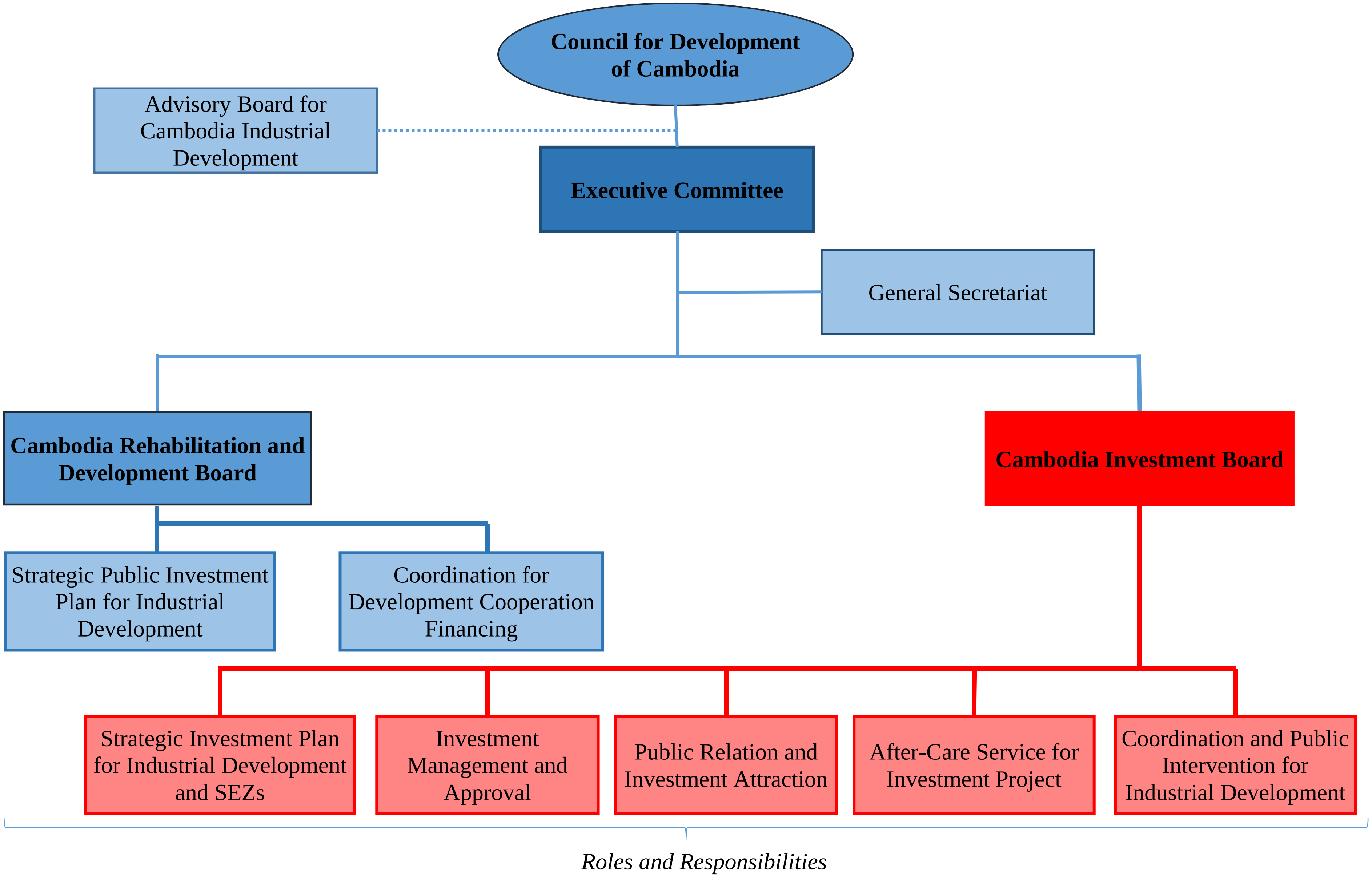

Appendix C:

Matrix of four key concrete measures to promote the implementation of the "Industrial Development Policy"

	Practical Measures	Performance Indicators	Target Year	Responsible Institution
1	Prepare and implement a plan to reduce electricity tariffs for industrial and commercial purposes including strengthening reliability and expanding coverage of electricity supply	- Reduce price of electricity directly purchased from sub-stations to USD 12.6 cents/kWh; - Reduce the purchase price from the Electricité du Cambodge (EDC) in Phnom Penh, Kandal and Kampong Speu electricity system to USD 16.5 cents/kWh; - Reduce the purchase price from sub-transmission lines of sub-stations (including those of EDC and private providers) to the same unit price of USD 16.40 cents/kWh; - Set a different electricity pricing for daytime and night time industrial usage; - Expand the coverage of electricity supply to all the targeted industrial zones; - Ensure reliability and confidence in the electricity supply by reducing the rate of electricity cut-off to no more than 12 times or 24 hours per annum.	**2018**	- Ministry of Mines and Energy; - Ministry of Economy and Finance; - Council for Development of Cambodia; - Electricity Authority of Cambodia; - Electricité du Cambodge
2	Develop and implement a master plan for transport and logistic system development with the aim of creating an integrated and highly effective	- Master Plan for International Standard Transportation System; - Master Plan for Integrated and Effective Logistic system;	**2018**	- Coordinated by Committee for Economic and Financial Policy

	Practical Measures	Performance Indicators	Target Year	Responsible Institution
	multimodal transport and logistics system, focusing on connecting the major economic poles and the three economic corridors - Phnom Penh–Sihanoukville, Phnom Penh–Bavet and Phnom Penh–Poipet -- to become key national economic corridors through the construction of internationally standards highways and the setup of an effective logistics system.	- Development Plan for Economic Corridor; - Investment Plan, Program and Project; - Management and Implementation Mechanism.		***Implementation institutions:*** - Ministry of Public Work and Transporation; - Ministry of Economy and Finance; - Ministry of Commerce; - Council for Development of Cambodia.
3	Further strengthen labor market mechanisms and skills training development to ensure stability of the labor supply, increase productivity and improve living standard of workers by promoting skills training programs, strengthen the mechanism for setting minimum wage and enhancing harmony in industrial relations based on the principles of positive union and the kindness of employers towards their employees. This can be done through existing mechanisms, including the ***Labor Advisory Committee*** and the ***Cambodia Productivity Committee***.	- A minimum wage that could ensure a good standard of living, competitiveness and industrial diversification; - Improvement of labor market stability and reduction of labor disputes; - Improvement of working and living conditions; - Master Plan for extension and modernization of vocational and skill training; - Investment program and project that is responsive to the industry demand.	**2018**	- Ministry of Labor and Vocational Training; - Ministry of Education, Youth and Sport; - Ministry of Industry and Handicraft; - Council for Development of Cambodia; - Labor Advisory Committee; - Cambodia Productivity Committee.
4	Develop and transform Sihanouk Province into a model multi-purposed Special Economic Zone, following the concept of Special Administrative Region. Under this concept, a master plan, legal and regulatory framework and	- Master Pland for Development of Sihanoukville to be a model multi-purpose SEZ; - Defining Legal and Regulatory regime; - Management and Adminstrative mechanism;	**2018**	- Coordinated by the Council for Development of Cambodia; ***Implementation institutions:***

	Practical Measures	Performance Indicators	Target Year	Responsible Institution
	other administrative arrangements will be developed and designed to provide full authority and jurisdiction for mobilization of resources, talents, investments and businesses to develop the province to become an economic pole and industrial, trade and tourist hub in line with sustainable and environmentally sound development concepts, and to be recognized as the **ASEAN Green Industry and Metropolitan City** in the future.	- Investment and Operational Plan.		- Ministry of Industry and Handicraft; - Ministry of Land Management, Urbanization and Construction; - Ministry of Interior; - Ministry of Economy and Finance; - Ministry of Tourism; - Ministry of Commerce; - Ministry of Environment; - Ministry of Public Works and Transportation; - Council of Ministers; - State Secretariat of Civil Aviation; - Other related institution.

Appendix D:
Matrix of Policy Measures and Action Plans

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
1-Investment Promotion		
A. Investment climate		
- Review and amend the Law on Investment and other relevant regulations to respond to the concrete needs for developing the industrial sector by way of making the business climate conducive to attracting investment, enabling technology transfer, creating jobs and enhance skills training and increasing value-added;	2015	- Council for Development of Cambodia
- Review and revise criteria of selecting "potential and quality investment projects" that generate value addition and positive externality for the development and attraction of new industries into Cambodia;	2015	- Council for Development of Cambodia; - Ministry of Economy and Finance; - Ministry of Industry and Handicraft; - Relevant Ministries/Institutions.
- Further strengthen favorable environment for investment and doing business by improving the regulatory framework, rationalizing the provision of incentives for investment projects, strengthening the good governance and the effectiveness of relevant public institutions, especially the One-Window Service mechanism at the Council for Development of Cambodia (CDC) to become an effective and practical mechanism;	2015	- Council for Development of Cambodia; - Relevant Ministries.

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
- Consider providing additional incentives for investment projects focusing on skills training, research and development and innovation;	Medium Term	- Council for Development of Cambodia; - Ministry of Economy and Finance; - Ministry of Industry and Handicraft; - Relevant Ministries/Institutions.
- Strengthen the institutional capacity and consolidate the investment management and promotion functions with the industrial development promotion function under the mandate of the CDC by way of preparing short and medium term action plans, institutional reform and modernization, and capacity building of officials to effectively carry out the IDP vision and objectives;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia
- Reinforce the monitoring and evaluation mechanism for the implementation of investment projects so as to ensure compliance with their terms and conditions and applicable laws of Cambodia;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia
- Improve investment after care services based on international best practices to ensure the effectiveness of investment facilitating and addressing investors' concerns throughout each phase of their investment project implementation;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia
- Further strengthen the effectiveness of Government-Private Sector Forum, encouraging the participation of private sector in industrial development, particularly ensuring the common interest of the sector, fair competition and improved investment climate;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia
- Prepare and implement concrete strategies and measures to promote and attract investment with focus on target countries and specific priority industries;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia

Policy Measures/Action Plans	**Duration/ Year**	**Lead/Responsible Institution**
- Review the mechanism to disseminate investment information with the aim of facilitating the ease of access to information, especially content improvement based on users' feedback.	2015	- Council for Development of Cambodia
B. <u>Development of Special Economic Zones (SEZs) and Preparation of Industrial Zones</u>		
- Review the incentives framework for foreign and domestic firms and SMEs located in SEZs;	2015	- Council for Development of Cambodia; - Ministry of Economy and Finance; - Ministry of Industry and Handicraft
- Take measures to promote more active participation from the private sector to develop physical infrastructure in government approved SEZs so as to ensure their attractiveness for investors seeking opportunities to establish their production bases;	2015 to Medium and Long Term	- Council for Development of Cambodia
- Promote the establishment of large industrial parks and clusters by enacting the Law on Special Economic Zone aimed at supporting in a comprehensive way the development of these zones to meet international standards: including infrastructure management system; adequate supply of electricity and clean water; provisions of raw materials and other inputs; trade and transport facilitation; provisions of incentives and other supporting measures to promote investments in SEZs;	2015	- Council for Development of Cambodia
- Continue developing industrial zones in provinces, aimed at promoting hubs for SMEs while enhancing their competitiveness by way of supplying as a matter of priority electricity connection, clean water, transportation and logistics links as well as other incentives and facilitation from the government;	Medium to Long Term	- Council for Development of Cambodia; - Sub-National Administration; - Ministry of Industry and Handicraft
- Promote the development of industrial corridors, especially the Sihanoukville-Koh Kong Southern Coastal Economic Corridors, and other corridors linking	Medium to Long Term	- Council for Development of Cambodia; - Ministry of Economy and Finance;

Policy Measures/Action Plans	**Duration/ Year**	**Lead/Responsible Institution**
main national roads to domestic economic poles and to neighboring countries in ASEAN and Greater Mekong Sub-region economic corridor frameworks;		- Ministry of Land Management, Urbanization and Construction; - Relevant Sub-National Administration.
- Encourage competition among SEZs by way of establishing key performance indicators for measuring these SEZs to be used as evaluation criteria for providing incentives and promoting best practices;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia
- Prepare urban/city development plan to transform into industrial centers focusing on Sihanoukville, Koh Kong, Bavet and Poipet by way of creating an institutional coordinating mechanism to promote based on long-term development planning a comprehensive development of industrial centers, including determining land areas based on concrete land use plan, managing environmental resources to ensure sustainability of the eco system, developing residential housing and infrastructure including electricity, road, port, clean water supply system, flood prevention system, waste and drainage system as well as social services and health care, education and vocational training;	Medium to Long Term	- Ministry of Land Management, Urbanization and Construction; - Council for Development of Cambodia; - Ministry of Public Works and Transportation; - Ministry of Economy and Finance; - Relevant Mininstries/Institutions.
- Develop Phnom Penh surrounding areas to become an industrial hub with clear land use plan by separating industrial zones and residential zones or urban areas with the long-term plan of transforming Phnom Penh into an administrative, industrial, scientific and innovative center;	Medium to Long Term	- Ministry of Land Management, Urbanization and Construction; - Ministry of Interior/Phnom Penh Municipality; - Council for Development of Cambodia; - Ministry of Public Works and Transportation; - Ministry of Economy and Finance; - Ministry of Industry and Handicraft;

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
		- Relevant Ministries/Institutions.
- Conduct a study to develop industrial parks for SMEs in order to promote linkages between foreign enterprises and domestic enterprises, through their participation in regional production and value chain in the context of regional integration;	Medium to Long Term	- Council for Development of Cambodia; - Ministry of Industry and Handicraft; - Relevant Sub-National Administration.
- Maintain the momentum in developing physical infrastructure for industrial development purpose such as clean water, electricity, transportation and telecommunication, especially in SEZs, developing industrial clusters and transforming urban areas into national industrial centers in line with the urbanization, land use and management plan;	Medium to Long Term	- Ministry of Land Management, Urbanization and Construction; - Council for Development of Cambodia; - Ministry of Industry and Handicraft; - Ministry of Mines and Energy - Ministry of Public Works and Transportation; - Relevant Ministries/Institutions.
- Set a clear standards and guiding principles on environmental protection and production safety for investment projects located in SEZs and other industrial zones;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia; - Ministry of Environment.
- Continue strengthening and streamlining the administrative capacity and institutional framework for managing the operations of SEZs by way of increasing the effectiveness of the One-Window Service mechanism in order to promote the development of specialized SEZs. The focus of the latter would be on some priority sectors such as agro-processing for export (the development of	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia;

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
specialized SEZ needs to be based on specific geographic location, the type of business ventures, adequate infrastructure and enticing incentives);		
- Review the feasibility of promoting the development of large high standard SEZs through Public Private Partnership.	Medium Term	- Ministry of Economy and Finance; - Council for Development of Cambodia.
2-Expansion and Modernization of SME		
A. <u>Institutional arrangements and incentives</u>		
- Encourage the preparation of medium-term plan to nurture the growth of SMEs by way of identifying enterprises with good export potentials, developing new products, linking to multinational corporations (MNCs), connecting them to the value chain and regional production networks, and preparing concrete action framework to develop them;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft; - Council for Development of Cambodia; - Ministry of Commerce.
- Strengthen the SME development framework and mechanism, focusing on the preparation of registration, monitoring and tracking the progress of this sector. The objective is to encourage Cambodian enterprises to register in the formal tax regime, thus allowing the Royal Government to have accurate information about the sector so that it can initiate proper supporting policies to to enable better access to credit information and other business advises to grow their business and investment;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft; - Ministry of Commerce; - Relevant Ministries/Institutions.
- Enable technology transfer through field visits and acquiring capacity building from other countries around the world;	2015 to Medium and Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft;

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
- Establish a research and development fund (R&D) with appropriate professional management and budget allocation by the Royal Government according to the need of industry and the affordability of the national budget;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance;
- Enhance human resources development to ensure strong and dynamic industrial development through the provision of specialized skills training to address skills shortage in priority sectors by way of increasing training scholarships for engineers and technicians;	Medium to Long Term	- Ministry of Labor and Vocational Training; - Ministry of Education, Youth and Sport.
- Review the viability of providing support to SMEs for investment in machinery parts or production equipment as well as other incentives taking into consideration the local processing of raw materials; promoting quality of products and modernizing their production chain to link up to multinational companies;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft; - Ministry of Economy and Finance.
- Build the capacity of high education institutions to absorb scientific knowledge, and promote market-driven technological innovation;	Medium to Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport.
- Create awards for technology innovation in various priority sectors;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft;
- Promote the formation of sub-sectoral associations where they can share knowledge and information, protect the interests of their members, and act as advocate with the Royal Government to secure technical and financial support for their members;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft;
- Build the entrepreneurial capacity of local enterprises to enable them to deal better with large enterprises and foreign investment in SEZs.	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft; - Council for Development of Cambodia.

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
B. *Registration and Accounting Practices*		
- Amend the Law on Corporate Accounts, Audit and Accounting Profession to introduce a simplified accounting standards for SMEs;		- Ministry of Economy and Finance - National Accounting Council - Ministry of Industry and Handicraft
- Strengthen the single-window mechanism for registering SMEs by way of using their registration and account ledgers as the basis for evaluating and determining criteria for providing incentives and receiving support from the Royal Government;	2015	- Ministry of Industry and Handicraft - Ministry of Commerce - Relevant Ministries/Institutions
- Encourage small, medium and large enterprises to have proper accounts and to register as real regime tax payers;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance - National Accounting Council
- Strengthen the corporate governance so as to enlarge and deepen the pool of the private sector, which appreciates the culture of social accountability and can enhance their ability to obtain financing by providing them training on general management, production system management and technology management for SMEs;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft - Ministry of Commerce
- Publicize broadly to the public on the benefits of the new simplified accounting system for SMEs;	2015	- Ministry of Industry and Handicraft
- Provide training in accounting to SMEs.	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance - National Accounting Council
C. *Promoting Agro-Industrial Development*		
- Explore possibilities of establishing agro-processing zones such as furniture manufacturing, rubber processing, seafood processing, food processing for domestic use and export through public-private partnership;	2015 to Medium Term	- Ministry of Agriculture, Forestry and Fishery - Ministry of Industry and Handicraft

Policy Measures/Action Plans	**Duration/ Year**	**Lead/Responsible Institution**
		- Ministry of Commerce - Council for Development of Cambodia
- Provide incentives to companies to locate in these areas;	2015 to Medium Term	- Council for Development of Cambodia - Ministry of Economy and Finance - Ministry of Agriculture, Forestry and Fishery - Ministry of Industry and Handicraft
- Create a development and promotion fund for export led product development using agro-processing technology;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Industry and Handicraft
- Develop a coordination mechanism for processed agricultural product exports by way of addressing logistic issues, abolishing informal fees and improving trade facilitation;	2015 to Medium Term	- Ministry of Commerce - Ministry of Agriculture, Forestry and Fishery - Ministry of Industry and Handicraft - Ministry of Economy and Finance
- Conduct a study to identify priority products with potentials to be processed for export and prepare a comprehensive action plan based on value chain in order to enable the Royal Government to provide concrete support to these sectors.	Medium to Long Term	- Ministry of Commerce - Ministry of Agriculture, Forestry and Fishery - Ministry of Industry and Handicraft
3-Improvement of Regulatory Environment		
A. Trade Facilitation and Export Promotion Measure		
- Accelerate the finalization of the implementation of trade facilitation reform plan and the utilization of the National Single Window Service at all	2015 to Medium Term	- Ministry of Commerce - Ministry of Economy and Finance

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
international border checkpoints and ensuring its integration with the ASEAN Single Window Service in order to support the international logistic network;		- Ministry of Public Work and Transportation
- Establish trade information centre that consists of internet based information on trade measures, tariff and formal fees imposed by the Royal Government;	2015	- Ministry of Commerce - Ministry of Economy and Finance
- Improve customs clearance procedures for tax-exempt goods by way of strengthening cooperation among relevant institutions, streamlining documentation, facilitating procedures and eliminating informal payments;	2015	- Ministry of Economy and Finance - Council for Development of Cambodia
- Reduce and abolish repetitive and non-transparent procedures;	2015	- Council for Development of Cambodia - Relevant Ministries/Institutions
- Prepare a logistic system master plan to serve as an efficient, reliable and highly competitive platform for trade facilitation;	2015 to Medium Term	- Ministry of Public Work and Transportation - Ministry of Commerce - Ministry of Economy and Finance
- Increase regional and sub-regional efforts in the context of ASEAN and GMS, to implement the Cross-Border Transport Agreement (CBTA) and the Single Window Mechanism, in order to improve the efficiency of international logistic system in the region; Other supporting measures include developing institutional frameworks to be integrated into the logistic system, cooperation and broader coordination with relevant authorities in charge of transport facilitation and movement of people and goods;	2015 to Medium Term	- Ministry of Public Work and Transportation - Ministry of Commerce - Ministry of Economy and Finance
- Strengthen the capacity of General Department of Trade Promotion of the Ministry of Commerce to become an export promotion agency, equipped with highly specialized skills in market research, identification of export products and business networks. The EPD can provide trade consultation services, i.e.	2015	- Ministry of Commerce

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
information on overseas markets, coordination of export promotion activities, including market studies or exhibitions;		
- Explore the possibility of establishing a policy-based financing institution tasked to provide credit to exporters who can export products in priority industries, and export insurance services to reduce export-related risks;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Commerce
- Strengthen trade facilitation by improving procedures, strengthening the implementation of the CBTA, reducing transactional cost of trade and strengthening institutional coordination;	2015 to Medium Term	- Ministry of Commerce - Ministry of Economy and Finance - Ministry of Public Work and Transportation
- Consider the possibility of establishing a system to reward domestic firms with outstanding export performance and new products development. This reward is provided to firms achieving predetermined export target through a transparent evaluation system based on specific industrial development objectives;	2015	- Ministry of Commerce - Ministry of Industry and Handicraft
- Promote the formation of sub-sectoral associations where they can share knowledge and strengthen government relations.	2015 to Medium Term	- Ministry of Commerce - Ministry of Industry and Handicraft
B. <u>Industrial Standards and Property Rights</u>		
- Continue strengthening institutional framework and the capacity in managing metrology and standards, which are the foundation of industrial activities. Additional efforts are dedicated to develop the appropriate regulatory framework and to get international recognition of key national institutions such as the National Metrology Centre and the Institute of Standards of Cambodia;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Improve the effectiveness of the process of registering industrial property rights by way of implementing collaborative procedures to recognize registration	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
agents of partner countries and to facilitate to the registration of IP agents through automation;		
- Strengthen the use of standardization and the compliance evaluation by linking to public procurement, incentives and other subsidies;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Raise awareness of the importance of standards, metrology and industrial property rights in order to broaden and attract the interest of entrepreneurs;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Support and improve the capacity and competency in metrology and standards assurance with regards to quantity, quality, safety, service, environment and management;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Take practical actions to strengthen the implementation of standards, metrology and industrial property rights as a tool for promoting competitiveness;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Support and improve the capacity and competency of the National Productivity Centre of Cambodia with the purpose of increasing the productivity and enhancing the quality of SMEs;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Strengthen the capacity of the Institute of Standards of Cambodia in doing research and developing national standards for products, services, production technics in compliance with regional and international standards;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Strengthen the capacity of the National Metrology Centre in doing research and in preparing procedures for inspection, verification, calibration, and testing.	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
C. Facilitation for Payment of Tax and Excise		
- Review the tax and customs system by transforming it into a tool not only for revenue collection but also for promoting industrial development;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
- Rationalize revenue collection mechanism and improve taxpayer services to promote tax culture among enterprises and taxpayers;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance
- Increase provision of services to taxpayers in order facilitate access to information on tax payments and tax exemptions;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance
- Expedite the tax refunds or the use of tax credit in accordance with the existing tax regulations;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance
- Review and improve the implementation procedures so as to avoid contradictions between tax collections and tax exemption procedures.	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance
D. Labor Market Development and Industrial Relations		
- Continue strengthening the tripartite labor relation mechanism among the government, employers and employees through the Labor Advisory Committee in order to promote mutual understanding, while developing an effective mechanism for setting minimum wages consistent with labor productivity, socio-economic conditions and status of industrial development in Cambodia;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - Relevant Ministries/Institutions
- Initiate a research on the relationship between employees and employers in order to identify good practices in addressing systemic resolutions of industrial disputes, which could enhance labor productivity, i.e. professional training on addressing workers' issues in line with the existing labor law and regulations;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training
- Prepare Law on Union and Law on Labor Court;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training
- Strengthen the working conditions auditing mechanism by extending the Better Factory Cambodia program or by exploring the possibility to form a joint task	2015	- Ministry of Labor and Vocational Training

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
force to conduct regular audit so as to reduce the number of audits and promote audit effectiveness. This task force must report to the Royal Government regularly;		
- Strengthen the management mechanism for the recruitment of workers, the provision on labor market information and workers' training on their legal rights, especially related to reducing informal fees for getting jobs;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - National Employment Agency
- Promote the welfare of workers by encouraging the formulation of a workers housing policy, which stipulates housing ownership for workers, thus enabling them to start a family and remove their needs to move frequently. Such policy could have the effect of reducing short-term labor shortage;	Medium to Long Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Land Management, Urbanization and Construction
- Review the Labor Law and Law on Social Security to assess their strengths and weaknesses in order to emphasize the role of employers and unions in the process of labor market development while considering the balance between the need of development and well-being of workers;	Medium to Long Term	- Ministry of Labor and Vocational Training
- Strengthen mechanisms to manage skilled workers, especially to be better prepared for ASEAN integration.	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training
- Prepare national policy on jobs and employment.	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training
4-Coordination of Supporting Policies		
A. <u>Skills and Human Resource Development</u>		
- Offer a second opportunity for students to finish secondary education by establishing an testing based equivalent education system, which allows students	2015	- Ministry of Education, Youth and Sport

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
to receive general education certificate, albeit from the non-formal education sector;		
- Strengthen the quality of education at primary and secondary levels by focusing on strengthening basic knowledge for children and youth in mathematics, sciences, literature and technology;	2015 to Medium and Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport
- Promote general education for at least 9 years by reducing dropout rate to the maximum level at the primary education level and promoting enrolment at the secondary level;	2015 to Medium and Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport
- Improve curriculum by integrating soft skills, including social communication skills in problem solving, respect of working discipline, and other essential skills needed to build the base of industrial development;	Medium to Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport
- Strengthen the understanding regarding selection of professions and the relevant technical skills inasmuch as reinforcing the continuing education program for skills development in correlation with existing vocational training;	2015 to Medium Term	- Ministry of Education, Youth and Sport
- Increase as much as possible in multiple fold technical skills training in electrical, electronics, mechanics, chemistry, standards and metrology (inspection, verification, calibration, testing and skills in using metrological tools) at both technical secondary education and higher education;	Medium to Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport - Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Industry and Handicraft
- Give priority to the establishment of many technical secondary schools (both in formal education and non-formal education system) with focus on important thematic such as electricity, electronics, information and communication technology, computer science, machinery, motorcycle and automobile assembly and maintenance, agro-processing and handicraft;	Medium to Long Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Education, Youth and Sport

Policy Measures/Action Plans	**Duration/ Year**	**Lead/Responsible Institution**
- Develop technical and scientific training plan in support of the industrial sector with concrete long-term investment plan;	2015	- Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Education, Youth and Sport
- Promote and implement incentives based apprenticeship schemes in order to encourage firms to join the program;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training
- Strengthen technical training in response to private sector demand, including soft skills through cooperation with targeted foreign investors with the aim of establishing skills training centers with Japan, Korea, Singapore, etc;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Education, Youth and Sport
- Promote trilateral training "government-training institutions-companies/factories" in order to equip them with skills and productivity training by way of integrating them into the existing education and vocational training programs through public-industry association cooperation;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Education, Youth and Sport
- Expand on-site technical and vocational training by focusing on factory workers so that they could receive proper training in skills and know-how development in the future;	2015 to Medium Term	- Ministry of Labor and Vocational Training - Ministry of Education, Youth and Sport
- Strengthen education at university with curriculum related to agriculture sciences and other important sciences and engineering by upgrading laboratory equipment in order to enhance education quality for research and development.	Medium to Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport
B. Sciences, technology and innovation Promotion		
- Expedite the preparation of regulatory framework and measures for the development of sciences, technology and innovation;	Medium to Long Term	- Ministry of Planning

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
		- Ministry of Education, Youth and Sport - Ministry of Industry and Handicraft - Relevant Ministries/Institutions
- Promote and encourage the transfer of new technology in manufacturing, including for handicraft;	Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Strengthen the management of Cambodian Innovation and Invention Center to promote invention and training on industrial property rights;	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Strengthen and build capacity based on the demand for research and development of industrial technology;	Medium to Long Term	- Ministry of Education, Youth and Sport - Ministry Labor and Vocational Training
- Collaborate to promote and encourage study and research on sciences, technology and innovation;	Medium Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Education, Youth and Sport - Ministry of Industry and Handicraft
- Study the feasibility of creating scientific and technological parks linked to industrial parks and SEZs to provide industrial experiment and research;	Medium to Long Term	- Council for Development of Cambodia - Ministry of Industry and Handicraft
- Create a contest for technology experts, business initiators and talented engineers in order to select talented industrialists and promote innovation among engineers and young entrepreneurs;	2015	- Ministry of Industry and Handicraft - Ministry of Education, Youth and Sport - Ministry of Labor and Vocational Training

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
- Study the feasibility of investing in a government research institute by focusing on sciences and technology linked to each priority sectors by selecting qualified scientists and engineers and equipped with appropriate laboratory equipment;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Education, Youth and Sport - Ministry of Industry and Handicraft
- Promote the study on sciences, technology, engineering and mathematics (STEM) from primary education to post-secondary education level with special focus on students coupled with curriculum reform through standardization of programs from primary education level and up;	2015 to Medium Term	- Ministry of Education, Youth and Sport
- Assess the natural resource potentials of the country so as to encourage investment in heavy industries.	Medium to Long Term	- Ministry of Industry and Handicraft
C. *Establishment and development of industrial infrastructure*		
- Create a coordinating mechanism for investing in transport infrastructure (road, rail, air and port) by linking to targeted industrial areas;	2015 to Medium Term	- Ministry of Public Work and Transportation
- Monitor and direct energy supply to major production zones by ensuring the most sufficient and stable electricity supply, which allow factories to plan their production effectively;	2015 to Medium Term	- Ministry of Mine and Energy - Electricity Authority of Cambodia - Électricity du Cambodge
- Implement and timely complete the planned construction of electricity plants to reduce shortage of electricity supplies by 2020 including improvement of capacity and quality of transmission;	Medium to Long Term	- Ministry of Mine and Energy - Electricity Authority of Cambodia - Électricity du Cambodge
- Review the forecast of long-term electricity demand and energy development plan in line with the new vision for economic and industrial development. Energy supply options are also to be reviewed in order to ensure adequate energy supply capacity to major strategic industrial zones;	2015	- Ministry of Mine and Energy - Electricity Authority of Cambodia - Électricity du Cambodge

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
- Increase investment in physical infrastructure and improve transport mode and services in order to facilitate and support business operations;	Medium to Long Term	- Ministry of Public Work and Transportation - Ministry of Economy and Finance
- Expand the coverage of water supply throughout the capital, in urban areas, industrial zones and SEZs by strengthening the capacity of public and private water supply units in compliance with technical standards and the National Drinking Water Quality Standards;	2015 to Medium Term	- Ministry of Industry and Handicraft
- Continue expanding and maintaining major road networks that service transport of goods such as widening the national roads to improve connection to Thailand and Vietnam, the Phnom Penh–Siem Reap corridor and the Phnom Penh–Sihanoukville corridor while conducting a long-term feasibility study for transforming important national roads into highways in order to reinforce the logistical capacity between Cambodia and Thailand and Vietnam;	Medium to Long Term	- Ministry of Public Work and Transportation - Ministry of Economy and Finance
- Improve and maintain infrastructure to support SEZs, including road networks which are crucial for developing industries in Svay Rieng, Koh Kong, and Sihanoukville where international border checkpoints and international ports are located;	Medium to Long Term	- Council for Development of Cambodia - Ministry of Economy and Finance - Ministry of Public Work and Transportation - Sub-National Administration
- Continue developing Cambodia railway system, after launching the operation of Phnom Penh – Sihanoukville railway, in order to transform railway system as an important mode of transportation that will contribute to the effectiveness and cost reduction;	Medium to Long Term	- Ministry of Public Work and Transportation
- Develop waterway transport networks which have potential to reduce logistics cost especially for transporting agricultural products through the development of	Medium to Long Term	- Ministry of Public Work and Transportation

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
peripheral ports along the Mekong River for ease of loading and unloading. The upgrading of new ports in Phnom Penh and Sihanoukville will also help facilitate larger volume of shipping;		
- Resolve traffic congestions on the outskirts of Phnom Penh, which is the cause of the ongoing rise in logistics cost, by way of constructing ring roads or bypasses to ensure smooth traffic flow;	2015 to Medium Term	- Ministry of Public Work and Transportation - Phnom Penh Municipality
- Review the feasibility of public-private partnership for the development of infrastructure, which can help reduce the pressure on public investment.	2015 to Medium and Long Term	- Ministry of Economy and Finance
D. <u>Financing measures</u>		
- Continue implementing the Financial Sector Development Strategy 2011 – 2020 as the framework for financial sector development in Cambodia;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance - National Bank of Cambodia
- Prepare appropriate finance mechanism for industrial development by way of providing financing to SMEs in priority industries;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Industry and Handicraft
- Improve the effectiveness and governance of public financial system through the allocation and development of public investment programs catered for industrial development;	2015 to Medium Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Planning
- Strengthen the securities market to mobilize financial resources and its effective use taking into consideration the prospect of establishing in a medium-term to long-term Treasury bonds to finance development projects that support the anchoring of the industrial base;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance
- Strengthen domestic savings mechanism, including the development and reform of pension fund and insurance sector as stated in the Financial Sector Development Strategy;	Medium to Long Term	- Ministry of Economy and Finance - Ministry of Social Affair, Youth Rehabilitation and Veteran

Policy Measures/Action Plans	Duration/ Year	Lead/Responsible Institution
		- Ministry of Labor and Vocational Training
- Elevate priorities on public investment programs for project activities and programs that promote industrial development, industrial clusters or industrial corridor.	Medium to Long Term	- Ministry of Planing - Ministry of Economy and Finance - Council for Development of Cambodia

Appendix E:
The electricity tariffs reduction and price differentiation schedule for the industrial and commercial purposes toward 2020

Unit:USD/kWh

Sources of Connection	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Direct from Sub-Station	0.129	0.126	0.126	0.126	0.126	0.126
Direct from Phnom Penh Main Network	0.177	0.172	0.167	0.165	0.163	0.162
Direct from Provincial Main Network	0.1725	0.1675	0.165	0.164	0.163	0.162